

Årsrapport 2008

Fylkesmannen i Aust-Agder

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 3
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringar	Side 8
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 17
Kongehuset	Side 17
Miljøverndepartementet	Side 18
Landbruks- og matdepartementet	Side 23
Kunnskapsdepartementet	Side 32
Barne- og likestillingsdepartementet	Side 43
Justis- og politidepartementet	Side 46
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 52
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	Side 56
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 61
Statens Helsetilsyn	Side 82
Samferdselsdepartementet	Side 84
Utenriksdepartementet	Side 84
Kultur- og kirkedepartementet	Side 84
Fomyings- og administrasjonsdepartementet	Side 85

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket – generelt

Fylkesmann Hjalmar Inge Sunde fratrådte ved oppnådd aldersgrense 311207. Assisterende fylkesmann Svein Åril har vært fungerende/konstituert fylkesmann gjennom hele 2008. Anne Sofie Syvertsen har fungert som ass. fylkesmann i tillegg til å være fylkeslege/avdelingsdirektør for sosial- og helseavdelingen.

Storingsrepresentant Øystein Djupedal ble i statsråd 191208 utnevnt til ny fylkesmann i Aust-Agder. Han tiltrer embetet ultimo 2009.

Det har vært en spesiell utfordring å sørge for at nødvendige ledelsesgrep ble tatt også i 2008 til tross for fungeringene i embetsledelsen. Ledergruppen startet umiddelbart etter årsskiftet en gjennomgang av de viktigste strategiske styringsverktøy med sikte på nødvendige ajourføringer/oppdateringer. Dette har vært vellykket. Vi viser for øvrig til kommentarer i rapportens kap. 1.6 Ledelse og personalpolitikk. For øvrig har det på alle måter vært "business as usual" til tross for både diskusjon om forvaltningsreform og fylkesstruktur på Agder.

Den generelle tilstanden i embetet i 2008 vurderes som god. Vi har kompetente og motiverte medarbeidere med god tverrfaglig forståelse. Samarbeidet mellom ledelse, medarbeidere og tillitsvalgte fungerer godt. Gjennomføring og oppfølging av en stor medarbeiderundersøkelse fra høsten 2007 bekrefter dette.

Stram økonomi er den største utfordringen. God økonomistyring og åpenhet og involvering ved prioriteringene gjør at vi klarer å håndtere dette. Vi løser de fleste av kjerneoppgavene på en god måte. Vi har likevel måttet melde inn avvik av større eller mindre karakter i flere av de rapporter som FAD har bedt om i 2008. Vi har lagt vekt på å kommunisere den reelle situasjon til våre oppdragsgivende departementer og direktorater så tidlig som mulig. Når det gjelder styringsdialogen viser vi for øvrig til senere punkt i årsrapporten.

Som et lite fylke har vi klare konkurransefortrinn som vi bevisst søker å utnytte. Vi har bare 15 kommuner og dette gjør det mulig å ha god oversikt over de fleste utfordringene. Vi har jobbet aktivt for å vedlikeholde det gode forholdet til fylkeskommunens og kommunenes ledelse, både politisk og administrativt. Det er på alle måter "kort vei" mellom embetet og kommunene. Forholdet til øvrig regional stat er også preget av nærhet og god kommunikasjon, jfr. senere under rapportens pkt. 2.1.

Tilstanden i fylket på de ulike politikkområdene vil fremgå av rapporteringen under pkt. 2.2 – 2.6 og de ulike resultatområdene. Vi vil særlig peke på at det er et økende og utstrakt samarbeid mellom de to Agderfylkene på en rekke områder. Ny E-18 fra Grimstad til Kristiansand, nytt universitet og god utvikling for flere eksportnæringer gir optimisme.

Den store skogbrannen i Mykland i Froland ga en spesiell beredskapsmessig utfordring i 2008. Fylkesmannen fulgte håndteringen av brannen tett, hadde en rapporterende og understøttende rolle ved hendelsen, og ivaretok også viktig kontakt for å sikre kritisk infrastruktur. Både justisministeren, mat- og landbruksministeren og kommunalministeren besøkte brannområdet og fylkesmannen hadde viktige funksjoner under besøkene.

Vi har også hatt en viktig rolle ved det økonomiske oppgjøret etter brannen. Det vises til egne punkter senere i årsrapporten.

I denne årsrapporten vil vi følge den inndeling som er gitt i rapporteringsmalen fra FAD. Vi vil imidlertid understreke at denne tilbakemeldingen må leses i sammenheng og at samme forhold kan være beskrevet fra litt ulik synsvinkel i ulike underpunkter. Vi viser ellers til tilbakemeldinger gitt i egne rapporteringsprogrammer og i styringsdialogmøter.

1.2 Rapportering på ressursbruk

Økonomi

I 2008 fikk embetet en tildeling på kap 1510 på 39 998 000 kroner inklusiv overskridelsessamtykke på 1 390 000 kroner. Regnskapet fra 2007 ble gjort opp med et mindreforbruk på 1 440 000 kroner som vi fikk overføre til 2008.

Regnskapet for 2008 viser flg resultat:

Kap. 1510 post 01/kap. 4510 refusjonsposter mv.	Tall i kroner
Bevilgning på kap. 1510 post 01 i tildelingsbrevet 2008	-38.608.000
Overførte/inndratte midler fra 2007, jf brev av 26.06.2008 fra FAD	-1.440.000
Andre tilleggsbevilgninger/overskridelsessamtykker, sum*)*	-1.390.000
Inntekter kap. 4510 post 15 – Refusjon arbeidsmarkedstiltak	0
Inntekter kap. 4510 post 16 – Refusjon fødselspenger	-309.741
Inntekter kap. 4510 post 17 – Refusjon lærlinger	-26.700
Inntekter kap. 4510 post 18 – Refusjon sykepenger	-633.400
Sum bevilgninger og refusjoner	-42.407.841

Årsrapport 2008 Fylkesmannen i Aust-Agder - Innhold:

Utgiftsført beløp post 01 – driftsutgifter	41.999.232
Inntektsført beløp kap. 4510.post 02 (Ymse inntekter **) (teknisk plan)	-118.450
Sum mer-/mindreutgifter utgiftspost 01	-527.059

* Jf brev fra FAD av 31. oktober 2008. Overskridelsessamtykke på kap. 1510 post 01 – Lønnsoppgjøret 2008.

Mindreforbruket på vel 500 000 kroner skyldes tilfeldige vakanser og noe høyere sykkelønsrefusjon enn budsjettet. Det viste seg fortsatt vanskelig å rekruttere inn kvalifisert hjelp til kortere engasjement og vikariater i 2008.

Økonomistyring

Avdelingene utarbeider årlige virksomhetsplaner for de ulike samfunnssektorer og fagområder. Administrativ enhet og samordnings- og beredskapsenheten går i tillegg gjennom fellesområdene og setter opp årsplan for de avdelingsovergripende aktivitetene.

Embetsledelsen setter i samråd med ledergruppen opp eget årlig økonomidirektiv med angivelse av de økonomiske rammer for avdelingene. Ved budsjettoppsettet tas det høyde for kjente forhold også i det året som følger etter budsjettåret.

Embetets strategiske plan gjelder normalt for 4 år. Strategisk plan ble gjennomgått tidlig i 2008 med sikte på ajourføring/justering for årene 2008/2009. Dette hadde sin årsak i usikkerheten med hensyn til utnevning og tiltredelse for ny fylkesmann og Stortingets endelige avgjørelse av forvaltningsreformen høsten 2008.

De foretatte risikovurderinger dreier seg i hovedsak om økonomiske rammer. Det er svært viktig med forutsigbarhet i tildelingene for et lite embete som vårt. Vi har for øvrig tradisjon for å bygge inn gode buffere i budsjettene for å unngå å komme i økonomiske problemer.

En annen risikofaktor er tilgang til kvalifiserte medarbeidere. Det har vært en urovekkende tendens til færre godt kvalifiserte søkere til ledige stillinger i de senere år. Omslaget i økonomien høsten 2008 vil kanskje redusere denne risikoen. De små og oversiktlige forhold i fylket gjør det antakeligvis lettere å foreta risikovurderinger enn der forholdene er større og mer sammensatte.

1.2.1 Embetet som helhet

Departement	FMAA		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Kongehuset	2		2	0
Fomyings- og administrasjonsdepartementet	2		2	0
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	86	59	86	59
Barne- og likestillingsdepartementet	142		142	0
Helse- og omsorgsdepartementet	190	175	190	175
Statens Helsetilsyn	161		161	0
Justis- og politidepartementet	150		150	0
Kommunal- og regionaldepartementet	141	0	141	0
Kultur- og kirke departementet	12	12	12	12
Kunnskapsdepartementet	255	76	255	76
Landbruks- og matdepartementet	515	28	515	28
Utenriksdepartementet	2		2	0
Samferdselsdepartementet			0	0
Miljøvern departementet	523	98	523	98
Administrasjon	635		635	0
Embetsledelse	67	0	67	0
Sum:	2883	448	2883	448

1.2.2 Det administrative området

Kommentar til tabellen Administrative ukeverk

Embetsledelsen er rapportert med 1 1/2 årsverk fordi vi har hatt ass fylkesmann i halv stilling. Stillingen ble kombinert med fylkeslegestilling. (Se rapportering under pkt 1.1 i årsrapporten)

Administrasjonssjef var sykmeldt i til sammen 12 ukeverk i 2008

Ved sammenligning med innrapporterte tall for 2007 blir utviklingen feil i og med at det er avdekket en feil i rapporteringen for 2007. Det ble rapportert 45 ukeverk for lite i 2007. Dette gjaldt innenfor regnskap og lønn. Det betyr at vi reelt sett har redusert administrative tjenester med 49 ukeverk i løpet av 2008.

Område	FMAA	Sum
--------	------	-----

	1510 Fagdep.	0	1510 Fagdep.	0
Embetsledelse (FM og ass. FM)	67	0	67	0
Administrativ ledelse (adm sjef el. tilsvarende)	33		33	0
Arkiv	180		180	0
Regnskap og lønn	148		148	0
Personal	45		45	0
IKT	130		130	0
Informasjon	22		22	0
Ekspedisjon/forværelse	77		77	0
Statens hus (vaktmester, kantinge, sentralbord, renhold mm)			0	0
Landsdekkende oppgaver på administrativt område			0	0
Sum:	702	0	702	0

1.3 Andre forhold

Styringsdialogen

Vi er brukbart fornøyd med styringsdialogen med oppdragsgivende departementer og direktorater. Forventningene er rimelig klart angitt i tildelingsbrev og embetsoppdrag. Detaljeringsgraden i bestillingene fra departementer/direktorater er svært ulikt angitt i tildelingsbrevets kapittel 2. Dette gjør det vanskelig å rapportere helhetlig og balansert tilbake under punktene 2.2-2.6.

Det er viktig at embetsoppdraget blir ferdig så tidlig som mulig, og senest ved oversendelsen av endelig tildelingsbrev. Vi er glad for det økte fokus på sammenhengen mellom oppgaver og tildelte rammer.

Styringsdialogen er krevende både tids- og ressursmessig. Nesten alle møtene i Oslo medfører 2 dagers fravær. Vi kunne ønske større bruk av videomøter og forenkling av møtestruktur med departementer/direktorater.

Det ble gjennomført 4 embetsstyringsmøter med vårt embete i 2008. Vi er godt fornøyd med alle møtene, og særlig dialogen med MLD høsten 2008.

Rapportering

Fylkesmannen i Aust-Agder har fulgt opp arbeidet med systematisk sammenlikning også i 2008. Dette har gått uten store problemer.

Vi har også etter beste evne gitt tilbakemeldinger til FAD på ressursbruk på de ulike saksområdene. Dette har vært arbeidskrevende og ikke alltid like lett i et lite embete som vårt hvor oppgavene ofte løses på tvers.

Saksbehandlingstid og rettssikkerhet

Klagesaksbehandling er et viktig område for fylkesmannen, både i forhold til enkeltpersoner og i forhold til kommunene som førsteinstans. Vårt inntrykk er at vi har et godt omdømme i fylket som rettssikkerhetsinstans.

Vi har også i år klart å holde de mål for saksbehandlingstid som departementene setter, både for klager etter sosialtjenesteloven og plan- og bygningsloven. Vi har i 2008 hatt en liten økning i antall behandlede byggesaksklager. Når det gjelder klagesaker etter sosialtjenesteloven er antallet avgjorte saker på samme nivå som i 2007.

Fylkesmannen i Aust-Agder påklaget et ikke ubetydelig antall dispensasjoner (62, særlig i strandsonen), som kommunene ga mot miljøvernavdelingens tilråding.

Rollen som **klager** harmonerer dårlig med rollen som **uavhengig klageinstans** for til dels samme saksområde. Flere av kystkommunene gir uttrykk for manglende tillit til settefylkesmannsordningen for disse klagesakene. Vi har forståelse for at det problematiseres når nabofylket oppnevnes som settefylkesmann.

Elektroniske tjenester

Fylkesmannen i Aust-Agder benyttet den nye elektroniske løsningen for utbetaling av partistøtte i 2008 og vi tok i bruk det elektroniske systemet for behandling av søknader om fri rettshjelp. Når det gjelder dette siste viser det seg at det byr på en del utfordringer å få flere advokater til å ta det i bruk.

Kart og stedfestet informasjon

Norge Digitalt i Agder er videreført med deltakere fra fylkesmennene, fylkeskommunene og kommunene i tillegg til Statens Kartverk. Utvalget har utarbeidet egen strategisk plan som fokuserer på tilrettelegging og utvikling av geografisk informasjon i regionen på et overordnet nivå. Fylkesmannen i Vest-Agder har ledet utvalget, mens Statens kartverk har hatt sekretariatsfunksjonene.

Vi har organisert GIS og geodatarbeidet i embetet i administrativ stab i tilknytning til IKT-funksjonene. Det er avsatt 40% stillingsressurs til koordinering. 40% stillingsressurs er i minste laget for å kunne ekspandere raskt nok innenfor dette området.

Vi har i løpet av året startet oppbygging av GIS-kompetanse i flere avdelinger, men vi ser at det fortsatt er landbruks- og miljøvernavdelingen som behersker området best og klarer å bruke stedfestet informasjon mest aktivt i saksbehandlingen. Dette gjelder i første rekke bruk av eksisterende geodata i plansaker. Fylkesmannen i Aust-Agder har i løpet av 2008 implementert en kartløsning i Ephorte, basert på ArcIMS / GDWK. Det har vært ressurskrevende å få etablert dagens stabile løsning. Basisdata er oppdatert med data fra Norge Digitalt, samtidig som sentrale WMS løsninger er integrert. Embetet har i 2008 ikke hatt kapasitet til å produsere egne geodata.

Forvaltningsreformen

I og med at utlysningen av fylkesmannsstillingen i Aust-Agder har vært knyttet opp mot Stortingets avgjørelse av forvaltningsreformen, har dette vært et stadig tilbakevendende tema hos oss. Vi har holdt medarbeiderne løpende orientert om utviklingen, både via intranettet og i jevnlige infomøter for alle medarbeiderne. Det er også avholdt egne informasjonsmøter med de mest berørte avdelingene. Dette temaet har ikke skapt spesiell uro ved embetet. Vi har for øvrig god kontakt med fylkeskommunen om gjennomføringen videre.

Innkjøp

Fylkesmannen i Aust-Agder deltar i et interkommunalt innkjøpssamarbeid for offentlig anskaffelser (Agder IKS). I samarbeidet er det tilsatt flere personer med innkjøpskompetanse og det er etablert gode rutiner i henhold regelverk for offentlig anskaffelser. Spørsmålet om e-handel er tatt opp med innkjøpssamarbeidet uten at det har kommet til et konkret valg av løsning enda.

Fylkesmannsembetet har stor nytte av kompetansen og den bistand samarbeidet gir oss, og det er en langt rimeligere løsning enn om vi skulle ha bygget opp egen kompetanse for det relativt beskjedne volum vi har når det gjelder innkjøp. Det inngås rammeavtaler som vi kan gjøre avrop på for våre kjøp. Fylkesmannen har inngått egne avtaler innenfor enkelte områder som innkjøpssamarbeidet ikke dekker. Det er i 2008 oppnevnt innkjøpskoordinatorer i embetet.

Grønn stat

På innkjøpssiden er Grønn stat ivarett ved deltakelse i innkjøpssamarbeidet Agder IKS. Når det gjelder forbruk (av blant annet elektrisk kraft og papir) og avfallshåndtering, er dette en del av de tjenester vi kjøper av huseier – Aust-Agder Fylkeskommune. Målsettingene innenfor Grønn stat er tatt opp med huseier også i 2008. Vi har egen avtale og miljøgodkjent returordning for IKT-utstyr. Det er nedsatt en egen arbeidsgruppe som skal utarbeide en egen klimaplan for embetet.

Lærlinger

Embetet fikk ny lærling i kontorfaget høsten 2008. Tre lærlinger har tidligere tatt fagbrev, etter endt læretid i fylkesmannsembetet. Vi har svært gode erfaringer med å ta inn lærlinger i kontorfaget. Vi bruker en del tid på opplæring, men det gir gode muligheter for å vurdere og gå gjennom egen praksis. Dessuten har vi erfart at vi ganske raskt får reell hjelp til mange ulike oppgaver i administrasjonen.

Brukerundersøkelse

Vi har valgt ikke å gjennomføre brukerundersøkelse mot kommunene i 2008. Vi har en meget omfattende og løpende kommunedialog med faste arenaer for alle typer informasjonsutveksling. I tillegg gjennomførte embetsledelsen ultimo 2007 en besøksrunde i smatlige kommuner i forbindelse med fylkesmannsskiftet. Vi har derfor ønsket å avvente en ny spørreunde til kommunene ett år eller to.

Ledelse og personalpolitikk

Vi arbeider kontinuerlig med å fremme gode forvaltningsverdier i hele vår virksomhet. Vi legger sterk vekt på åpenhet, medvirkning og involvering på alle nivåer og er særlig bevisst toppledelsen må gå foran med et godt eksempel. Vi har hatt 5 felles informasjonsmøter der våre spesielle utfordringer i 2008 har vært formidlet. Vi har også i 2008 gjennomført en vellykket felles embetssamling med både kunnskaps- og kulturbygging.

Inkluderende arbeidsliv – staten som arbeidsgiver

Som angitt under pkt. 1.1 har vi i 2008 lagt særlig vekt på å utvikle en helhetlig og robust felles ledelse i embetet. Ledergruppen har vært mer involvert i viktige strategivalg enn tidligere og dette har bl.a. vitalisert de ukentlige ledermøtene.

Vi har hatt to interne lederutviklingsseminarer i 2008, det ene med eksternt foredragsholder, der vi bl.a. satt på dagsorden de ulike forventninger til lederne ved fylkesmannsembetet.

På ett av årets 2 statlige etatsjefsmøter hadde vi en bred gjennomgang av statens medarbeiderundersøkelse fra 2007 og en introduksjon av den helt ferske plattform for ledelse i staten. Dette var et vellykket fellesmøte mellom de statlige etater i Aust- og Vest-Agder der vi også fikk meget god bistand fra DIFI.

Vi gjennomførte en arbeidsmiljøundersøkelse mot slutten av 2007, der 88.5% av medarbeiderne svarte. Resultatene må gjennomgående sies å være svært gode. Det ble lagt et omforent løp for oppfølging av undersøkelsen i samarbeidsutvalget i februar 2008. I tilsvarende møte i februar 2009 fikk ledelsen ros fra organisasjonene for måten undersøkelsen er fulgt opp på.

Tidlig i 2008 gikk vi gjennom og oppdaterte en del viktige strategiske styringsverktøy; strategisk plan, delegasjonsreglementet, ledermøtene, møtestrukturen for øvrig, kommunedialogen, lønns- og personalpolitikken og informasjonsstrategien. Dette gir en god plattform for kontinuitet ved ny fylkesmanns tiltredelse.

Vi har ikke gjort organisatoriske endringer i 2008. Erfaringene ved å ha beredskapsenheten i samordningsstab under assisterende fylkesmanns ledelse, er ikke udelt gode. I samråd med de berørte parter vurderer vi nå en endret organisasjonsmessig tilknytning for beredskap.

Likestilling internt i embetet

I embetets personalpolitikk vedrørende likestilling er bla. inntatt målsetting om at kjønn ikke skal være bestemmende for lønsplassering eller lønnsutvikling. Videre er det i den lokale lønnspolitikken nytt et kjønnsnøytrale kriterier for lønnsfastsettning.

Nedenfor gis oversikter over antall ansatte hos Fylkesmannen i Aust-Agder fordelt på kjønn, stillingskategorier og lønnsnivå pr. 1.1. 2005, 2006 og 2007:

1.1. 2005	Alle ansatte	Sekretærnivå	Saksbehandler-nivå	Ledere
	Menn – Kvinner	Menn – Kvinner	Menn – Kvinner	Menn - Kvinner
Antall	38 – 46	1 – 8	29 – 31	8 - 7

Årsrapport 2008 Fylkesmannen i Aust-Agder - Innhold:

Andel i %	45,2 – 54,8	11,1 – 89,9	48,3 – 51,7	53,3 – 46,7
Snitt lønnstr.	51,3 – 47,1	28 – 32,8	49,2 – 47,7	63,6 – 63,4
Diff. ltr.	4,2	4,8	1,5	0,2

Snittlønn i ltr. er ekskl. Fylkesmann på kontraktslønn

1.1.2006	Alle ansatte	Ledere	Øvrige
	Menn – Kvinner	Menn – Kvinner	Menn – Kvinner
Antall	37 – 43	8 – 7	30 – 32
Andel i %	46,3 – 53,7	53 – 47	48,4 – 51,6
Snitt lønnstrinn	52,3 – 48,7	64,5 – 65	49,3 – 45,5
Differanse ltr.	3,6	0,5	3,8

Snittlønn i ltr. er ekskl. Fylkesmann på kontraktslønn

1.1.2007	Alle ansatte	Ledere	Øvrige
	Menn – Kvinner	Menn – Kvinner	Menn – Kvinner
Antall	36 – 42	7 – 7	29 – 35
Andel i %	46 – 54	50 – 50	45 – 55
Snitt lønnstrinn	52,4 – 50,3	67,7 – 66,3	50,8 – 47,1
Differanse ltr.	2,1	1,4	3,7

Snittlønn i ltr. er ekskl. Fylkesmann på kontraktslønn

1.1.2008	Alle ansatte	Ledere	Øvrige
	Menn – Kvinner	Menn – Kvinner	Menn – Kvinner
Antall	34 – 46	6 – 8	28 – 38
Andel i %	45 – 55	42,8 – 57,2	42,4 – 57,6
Snitt lønnstrinn	58,9 – 53,9	68,8 – 72,4	57,2 – 50
Differanse ltr.	5,0	3,6	7,2

Snittlønn i ltr. er ekskl. Fylkesmann på kontraktslønn

I oversiktene fra og med 1.1.2006 er tallene slått sammen for sekretærnivå og saksbehandlernivå under rubrikken øvrige. Dette er gjort, da det etter hvert syntes noe kunstig å skille mellom disse nivåene. Alle ansatte i embetet har noe saksbehandling i sine oppgaver og er ansatt som konsulenter og oppover. Som kjent er førstesekretærer definert som saksbehandlere i Hovedtariffavtalen.

Oversiktene viser at differensen i lønnsnivå mellom kvinner og menn *for embetet totalt* er økt fra 4,2 i 2005 til 5 lønnstrinn i 2008. Kvinnelige ledere er i snitt høyere lønnet enn tilsvarende mannlige, men her er ikke fylkesmannen (mann) på lederlønn medregnet. Betenkelig er utviklingen for ”øvrige ansatte”, hvor lønnsdifferensen er drøyt 7 lønnstrinn i kvinners disfavør. Dette skyldes ikke kjønnsdiskriminerende lønnsfastsetting, men i hovedsak følgende forhold:

- 25% av kvinnene under rubrikken ”øvrige ansatte” har ikke høyere utdanning og er derved plassert på lavere lønnstrinn. Ingen menn er i denne gruppen.
- I de senere år er det rekruttert inn flere yngre kvinner med kortere yrkeserfaring, jfr. ovennevnte kommentarer om søkerunderlaget til ledige stillinger ved embetet

Fordeling av kvinner og menn på avdeling pr 1.1. 2009	Antall kvinner	Antall menn	Sum
--	-----------------------	--------------------	------------

Årsrapport 2008 Fylkesmannen i Aust-Agder - Innhold:

Ledelsen	1	1	2
Samordnings- og beredskapsenheten	1	5	6
Administrativ enhet	13	3	16
Justis- og byggesaksavdelingen	1	2	3
Landbruksavdelingen	6	6	12
Miljøvernnavdelingen	7	7	14
Sosial- og helseavdelingen	8	7	15
Utdannings- og familieavdelingen	10	3	13
Sum	46	34	80

Det fremgår av oversiktene at kjønnsfordelingen totalt i embetet må anses som rimelig tilfredsstillende (henholdsvis 45 % menn og 55 % kvinner). Særlig på ledernivå er totalfordelingen god. Av 5 avdelingsdirektører er 3 kvinner, og av 14 ledere/nestledere totalt er 8 kvinner. Regjeringen hadde som mål 40% kvinneandel i statlige lederstillinger innen 1.07. 2006. Fylkesmannen i Aust-Agder har etter foranstående 57 % kvinnelige ledere ved siste årsskifte.

Kjønnsfordelingen varierer likevel betydelig mellom de enkelte avdelinger. Særlig administrativ enhet, og utdannings- og familieavdelingen har et mannsunderskudd.

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generelle samordningsoppgåver. Fornyning av offentlig sektor

Regional samordning

Fylkesmannens rolle som regional samordner er svært etterspurt. Mye tverrsektoriell samordning skjer i fagavdelingene, ikke minst i våre sammensatte avdelinger; sosial- og helseavdelingen samt utdanning- og familieavdelingen. Ukentlige ledermøter, samt plan- og tilsynsmøter er også viktige samordningsarenaer.

Vi har god dialog med andre statsetater i fylket. Vi har effektivisert og målrettet våre statlige etatsjefsmøter i 2008. Viktig samordningsarena er også to årlige møter mellom de statlige etater som dekker fylkene fra Vest-Agder til Buskerud og de 5 fylkesmennene.

Lokalt folkestyre

Fylkesmannen arbeider aktivt for å skape entusiasme og legitimitet for det lokale folkestyre, både i møter med kommunene, og ikke minst internt i embetet. Å være aktive lyttere til kommunale erfaringer, og bringe disse tilbake til regjeringen, er en viktig del av dette. Et eksempel fra siste år er fylkesmannens rolle i dialogen mellom Froland kommune og KRD angående det økonomiske oppgjøret etter skogbrannen i Mykland. Fylkesmannen vil gi ros til KRD for stor imøtekommenhet.

Tilsyn

Vi har gjort mye i 2008 når det gjelder samordning av statlige tilsyn. Vi har opprettet et statlig tilsynsforum som har faste møter for å utveksle erfaringer. Det settes også opp en felles statlig tilsynskalender i forhold til kommunene. Det har hittil ikke vært behov for egne møter mellom tilsynsetat, kommune og fylkesmann for å sikre dialog angående bruk av reaksjoner på avvik.

Råd og veiledning

Fylkesmannen har erfaringer saksbehandlere på de aller fleste områder som gir råd og veiledning til kommunene angående lovforståelse. Det meste av denne kontakten skjer pr. telefon. De ulike avdelingene er også ute i kommune og holder kurs og samlinger.

Kommuneøkonomi

Vi har et innarbeidet opplegg for formidling av det økonomiske opplegget for kommunesektoren. En del av dette skjer sammen med KS Agder, KRD og Fylkesmannen i Vest-Agder. Kommuneøkonomi er også fast tema i de årlige ordfører- og rådmannsmøtene. Vi har ingen kommuner i ROBEK, men dette betyr ikke at kommuneøkonomien i fylket er spesielt god. Gjeldsbelastningen er gjennomgående svært høy. De fleste av kommunene er avhengig av aksjeutbytte fra Agder Energi for å gå i balanse.

Praktisk talt alle kommunene ved ordfører, rådmann og økonomisjef møter fylkesmannen til årlig skjønnssamtaler. Her står også utviklings- og fornyingsarbeidet i kommunene på dagsorden. Kommuneøkonomi, kvalitets- og fornyingsarbeidet er også hovedpunkter i de store tverrfaglige kommunemøtene som vi gjennomfører 5 av hvert år. I 2008 ble det utdelt noe mindre tilbakeholdte skjønnsmidler ("prosjektskjønn") enn tidligere. Dette skyldes at mye av restskjønn ble brukt i spleiselaget ved oppgjøret etter skogbrannen i Mykland.

Livskraftige kommuner

Etter at "Livskraftige kommuner" fikk ny kontaktperson i Agderfylkene fungerer samarbeidet mye bedre enn tidligere. Fylkesmannen har bidratt med skjønnsmidler til Arendal kommune som kontaktkommune. Med mer ressurser kunne vi gjort mye mer med utdrettet virksomhet i forhold til skoler og samfunnet for øvrig.

Universell utforming

Fylkesmannen arbeider aktivt sammen med fylkeskommunen og kommunene om Universell utforming, særlig i plansammenheng. Utfordringene er spesielt fremhevet i den felles fylkesplan som er under utarbeidelse. Det har også i 2008 vært avholdt erfaringsseminar i samarbeid med fylkeskommunene i Aust- og Vest-Agder. Fylkesmannen bruker også kommunedialogen og andre møtearenaer som er naturlige for å fremme universell utforming.

2.2 Velferd, helse og personleg tenesteyting

Demografiske endringer – langvarige og sammensatte problem

I arbeidet med Omsorgsplan 2015 er det i ulike møter med kommunal omsorgstjeneste satt søkelys på endring i demografien, bl.a. ved at foreleser fra SSB holdt foredrag på vårt årlige høstmøte. Vi har foreløpig lite problemstillinger vedr. omsorgstjenester til ikke vestlige innvandrere.

Større og mer aktuelle utfordringer knytter seg til levekårsproblematikk med en stor andel uføre, høyere dødelighet, lavere gjennomsnittlig inntekt, høyt forbruk av vanedannende medisiner og et ikke ubetydelig dop- og narkotikamisbruksmiljø. Dette, og mer til, følger fylkesmannen kontinuerlig med på. Forholdene omtales i medisinalmeldingen (helse- og sosialmeldingen). Det gis også orienteringer i møter med kommunens øverste administrative og politiske ledelser, og mange kommuner har etter hvert også satt levekår på dagsorden.

Samhandling mellom kommunale helse- og sosialtjenester og spesialisthelsetjenesten

Fylkesmannen har som en del av kvalitetsstrategien arbeidet systematisk med å skape møteplasser for erfaringsutveksling omkring samhandling mellom kommunale helse- og sosialtjenester og de andre helsetjenestene. God kvalitet forutsetter at tiltakene er samordnet og preget av kontinuitet.

Fylkesmannen har gjennomført en egen kartlegging av samarbeidsrutiner i kommunene, mellom kommunene i Aust-Agder og mellom kommunene og helseforetaket. Videre har samtlige kommuner inngått samarbeidsavtaler med Sørlandet sykehus helseforetak om

1) inn og utskrivning og individuell plan 2) overordnet avtale og 3) "pårørende avtale".

En særlig satsning på kvalitetsarbeid skjer innen rus- og psykisk helsearbeid. Her er det gjennomført regionmøter med kommunene for å kartlegge utfordringene fremover.

Fylkesmannen og Helsetilsynet i Aust-Agder har sterkt fokus på samhandlingsperspektivet, og har deltatt i møter med partene for generell kvalitetsforbedring og i enkeltsaker. Sykehuset har ikke overbelegg som følge av at kommunene ikke kan ta imot ferdigbehandlede pasienter. Samhandlingsproblemene handler først og fremst om et tjenestetilbud preget av helhet og kontinuitet uten brist i noen ledd, og om tilstrekkelig kompetanse og personellressurs i kommunene til å ta i mot de faglige utfordringene som kommer.

Tilsynsvirksomhet

Det ble gjennomført 13 systemrevisjoner mot helsetjenestene, herav 3 med spesialisthelsetjenesten, og 10 med kommunale helsetjenester. Volumkravet er således overholdt. Helsetilsynet i Aust-Agder skal medvirke til at det felles mål med 45 tilsyn med spesialisthelsetjenesten innenfor helseregion Sør-øst oppfylles. Ressurssituasjonen generelt, og begrenset legefaglig kompetanse i avdelingen, gjør det ikke mulig å medvirke i mer enn 2-3 tilsyn med spesialisthelsetjenesten årlig.

Fylkesmannen hadde et volumkrav på 7 systemrevisjoner etter sosialtjenesteloven i 2008. Det ble gjennomført 9 revisjoner, hvorav 6 var landsomfattende tilsyn med tjenester til barn fra barnevern-, helse-, og sosialtjenesten. Vi har ikke hatt tilsyn særlig innrettet mot tjenester til personer med minoritetsbakgrunn.

Både Landsomfattende tilsyn, der tema er fastlagt, og egeninitierte tilsyn der både tema og kommune bestemmes lokalt, er valgt ut fra en risikoanalyse.

I forhold til kommunene er det gjennomgående svake styringssystemer for å sikre faglig forsvarlighet. Det gjøres veldig mye godt arbeid fra det enkelte helsepersonell i kraft av deres faglige kvalifikasjoner. Utfordringen ligger først og fremst på systemnivå, og ta i bruk erfaringer (avvik, feil, systematiske brukerkurs mv) i det kontinuerlige kvalitetsforbedringsarbeidet. Man har også utfordringer i å ta i bruk de virkemidlene som kommunene har for å styre tjenestene (samarbeidsutvalg, driftsavtaler mv). Helsesektoren har generelt få ledere i forhold til antall ansatte og de krav som følger av regelverket for å sikre rettssikkerheten etter helse- og sosiallovgivningen.

Opptappingsplanen for psykisk helse/psykisk helsevern.

Som en del av landsomfattende tilsyn med DPS'ene ble det gjennomført systemrevisjon ved DPS-Aust-Agder. Det ble ikke funnet avvik, men gitt tre merknader.

De øremerkede midlene fra opptappingsplanen for psykisk helse har bidratt til å skape mer en 140 årsverk i kommunene i Aust-Agder, hvorav mer enn 106 årsverk for voksne og 33 for barn og unge. I tillegg har kommunene finansiert 154 årsverk med egne midler, totalt 294 årsverk. Kommunene i Aust-Agder har langt på vei nådd målene som er satt for opptappingsplanen, men det er fortsatt utfordringer.

Kommunene har skapt tjenester av god kvalitet og har utviklet et godt samarbeid med brukerorganisasjonene, men det er fortsatt rom for forbedringer. For personer med store og sammensatte behov trengs fortsatt bedre koordinering og samarbeid.

Det er vårt inntrykk at kommunene har greid å skape robuste og gode tjenester som er godt integrert i kommunenes samlede tjenesteapparat. Dette muliggjør at tiltak og tjenester etablert i opptappingsplanperioden kan videreføres og utvikles også i årene framover.

Kompetanse og kvalitet i sosialtjenesten/NAV

Ved utgangen av 2008 er 12 av 15 kommuner etablert med NAV kontor i Aust-Agder.

Ingen tvister mellom Arbeids- og velferdsetaten og kommunene er bragt inn til Fylkesmannen for mekling.

Felles samarbeidsarena bestående av NAV fylkesledd, KS og Fylkesmann er videreført i 2008 med regelmessige møtepunkter. Embetet er også representert i NAV kompetanseråd hvor målsetting er å koordinere opplæringsaktiviteter rettet mot NAV lokalkontor.

2008 har en særlig lagt vekt på kompetanse knyttet til innføringen av kvalifiseringsprogrammet. Til tross for høyt fokus på måltall ser en at de fleste lokalkontor lykkes med å få iverksatt gode program rundt den enkelte deltaker.

I felles fylkesprosjekt for implementering av KVP bestående av NAV og FM er samarbeidet utmerket. En ser at i forbindelse med etablering av NAV kontor er presset på, og behovet for kompetanse svært høyt. Felles fylkesprosjekt har derfor valgt å fokusere på opplæringsaktiviteter som understøtter produksjonen direkte.

Opptreppingsplan for rusfeltet

Det er ansatt rusrådgiver ved embetet 01.04.08.

Rusrådgiver har sammen med rådgiver for psykisk helse og ass. avdelingsdirektør høsten 2008 hatt regionsvise møter med alle kommunene i fylket med fokus på status for opptreppingsplan psykisk helse og oppstart av opptreppingsplanen for rusfeltet. Kvalitet i tjenestene og kvalitetsstrategien var sentrale tema i møtene, det samme var helhetlig rusmiddelpolitiske handlingsplaner og informasjon om de ulike tilskuddsordningene til kommunalt rusarbeid og boligsosialt arbeid. For å stimulere til nye tiltak/prosjekt og bedre utnyttelse av tilskuddsmidler har det vært arrangert et eget prosjektverksted der alle kommuner har vært invitert med sine prosjektideer. Det har også vært gjennomført besøk til alle kommuner/prosjekter som mottok tilskuddsmidler for 2008 til kommunalt rusarbeid og/eller boligsosialt arbeid.

Arbeidet med kompetansehevede tiltak har vært en prioritert oppgave og det har både vært arrangert og gitt tilskudd til flere opplæringstiltak:

- Det er gjennomført 2-dagerskurs i saksbehandling, med spesielt vekt på tildeling av tjenester til personer med rusmiddel-/psykiatrisk problematikk, samt innføring i Pasientrettighetsloven.
- Det er gjennomført 2-dagers seminar om kommunalt rusarbeid med fokus på rus i familieperspektiv og forvaltningsrett.
- Det er gjennomført et 2-dagers oppfølgingsseminar om kommunalt rusarbeid med fokus på barneperspektiv og handlingskompetanse.
- Det er gjennomført ulike opplæringstiltak for NAV ansatte i samarbeid med NAV Fylke der rusmiddelproblematikk også har vært tema.
- Det er gitt tilskudd til å gjennomføre opplæringstiltak i rusmiddelproblematikk for alle ansatte i Kriminalomsorgen på Agder.
- Det er gitt tilskudd til å arrangere kurs om taushetsplikt i kommunal samhandling.
- Det er gitt tilskudd til deltakelse på kurs/konferanser med tema rusmiddelproblematikk og LAR-behandling.
- Det er gitt tilskudd til forebyggende tiltak rettet mot barneskoler (5. – 7. klasse) i forbindelse med TV-aksjonen 2008.

Det er laget en kompetansehevingsplan for 2009 og 2010 i samarbeid med Kompetansesenteret for rus, region Sør, Borgestadklinikken.

Pasientrettighetsloven kap. 4A

Fylkesmannen i Aust-Agder har holdt opplæring for ledere, tannleger og kommuneleger i alle fylkets kommuner gjennom fire regionale samlinger, samt vært delaktig i opplæringen overfor representanter for spesialisthelsetjenesten sammen med Fylkesmannen i Vest-Agder. Fylkesmannen har også holdt opplæring for vernepleiere ved Universitet i Agder, Fakultet for Idrett og Helse, avdelingen Arendal. Til sammen har over 200 fått opplæring.

På forespørsel har fylkesmannen vært behjelpelig med internopplæring i Arendal kommune, og vil fortsette med opplæringstilbud til de øvrige kommunene i fylket ut over året 2009. Det ble i slutten av året sendt et brev til alle kommunene, kommuneleger, fylkestannlege og helseforetak i Aust-Agder hvor Fylkesmann ba om en kontaktperson for hver organisasjon og oversikt over opplæringsplanen videre.

Handlingsplan mot kjønnslemlesting

Kjønnslemlestelse var tatt opp som tema i samling for helsesøstergruppa og jordmorgruppa sommeren 2007. Velilederen er derfor gjort kjent ute i kommunene. Fylkesmannen i Aust-Agder ble ikke tildelt midler til å arbeide med temaet i 2008, men søkte på eget initiativ og fikk tildelt kr. 50 000 fra BLD. Repr. fra Fylkesmannen deltok i seminar arrangert av BUFeTat i Tønsberg nov. 08 med sikte på å orientere seg bedre. Vi fikk opprettet kontakt med RVTS, Kr. sand, og har i samarbeid med dem tatt initiativ til et møte for alle embetene i gml. Region Sør for å drøfte hvilken strategi vi skal velge for å få økt fokus på temaet innenfor et bredt segment av det offentlige tjenesteapparatet. Her vil representanter både fra barnevern-, utdanning, sosial- og helsetjenesten hos fylkemennene være tilstede. Vi vil benytte allerede tildelte midler til økt aktivitet på området, alternativt søke om "friske" midler i 2009.

Folkehelse

Som et ledd i å bidra til å utjevne sosiale helseforskjeller er folkehelsearbeidet i år blitt mer spisset mot utsatte grupper. Vi hadde ambisjoner om å etablere nettverk med attføringsbedrifter for å etablere folkehelserettede tiltak til personer under yrkesmessig attføring. Dette er ikke gjennomført, men folkehelse er blitt presentert som et tema under samling for lederne av attføringsbedriftene i Sør-Norge og for bedriftshelsesamlinger.

Det arbeides også mye med dette på kommunalt nivå i flere kommuner i regi av "BEDRE HELSE AUST-AGDER". "BEDRE HELSE AUST-AGDER" har som mål å etablere et tilbud - en "Helsekilde", hvor personer med livsstils relaterte plager eller sykdommer kan henvende seg for å få hjelp over tid med å endre levevanene. Ved "Helsekilden" tilbys en helsesamtale eller en motivasjonssamtale, og hjelp til å finne et passende tilbud. I Arendal arbeides det i tillegg med et samarbeid mellom dette tiltaket og attføringsbedriften Durapart i prosjektet RIS - rehabiliteringsintegrert senter. NAV og "Psykisk helse" er med i dette samarbeidet. Froland, Bykle og Gjerstad starter opp tilsvarende tilbud som prosjekt kommunene Grimstad, Arendal, Tvedestrand og Lillesand i løpet av våren 2009. Det arrangeres halvårige nettverkssamlinger med ansatte i de "lokale" Helsekildene i regi av folkehelserådgiver. Kommunene blir også fulgt opp med faglige råd og veiledning.

Det er tatt initiativ til etablering av "Treningstilkontaktordning" i fylket. Det er arrangert et orienteringsmøte med ledelse og ansvarlig for støttekontaktordningen i kommunene, samt praktisk opplæring av støttekontakter i regi av Helse Førde. 5 kommuner har etablert ordningen.

Partnerskapet "Folkehelse i Agder" arbeider systematisk med å bygge opp dette samarbeidet. Fra å bruke tid på etablering og forankring lokalt, brukes det nå mer tid på faglige satsinger. 11 av fylkets 15 kommuner deltar. Ytterligere to kommuner blir med fra våren 2009. Fylkeskommunen og fylkesmannen "deler" på oppfølgingen av kommunene. Fylkesmannen følger opp kystkommunene Arendal, Grimstad, Lillesand, Risør og Tvedestrand.

Kommunene fikk tilbud om opplæring i nettportalen "Kommunehelseprofiler" ved 4 anledninger i 2007. Det var liten respons på invitasjonen. Folkehelsekoordinatorene i partnerskapet "Folkehelse i Agder" er orientert om denne siden og skulle fått opplæring i bruk av denne. Den aktuelle møtedagen ble siden tatt ut av drift uten av det ble varslet på forhånd. Vårt inntrykk er at kommunene ikke bruker dette verktøyet i særlig stor grad.

Ytterligere 2 kommuner i Aust-Agder, Arendal og Valle, har deltatt i studiet Helse i plan i Vestfold dette året.

I forbindelse med rullering av kommuneplaner deltar avdelingen i utvidet planforum, som er en møteplass for kommunene, fylkeskommunen og fylkesmannen. Her presenterer kommunene sitt planprogram, og viktige kommunale utfordringer blir belyst og diskutert. Fylkesmannens representanter kan i denne dialogen presentere viktige nasjonale føringer innen de ulike saksbehandleres fagområder. Fra vår avdeling gis det innspill innen våre tilsyns- og innsatsområder. Sosial ulikhet i helse, universell utforming, og sammenhengen mellom levekår, livsstil og helse har vært tema i alle møtene med kommunene dette året. Fylkesmannen gir en samordnet skriftlig tilbakemelding til kommunen etter at dette medvirkningsmøtet er gjennomført.

Mange av de samme temaene blir tatt opp i Fylkesmannens dialogmøter med kommunene. Gjerne minst to kommuner pr. år.

Ved gjennomgang av kommuneplanene i fylkets 15 kommuner ser vi at 4 kommuner, Arendal, Grimstad, Lillesand og Birkenes har folkehelse som eget mål og tema. 2 kommuner, Evje - og Hornes og Froland omtaler dette. De øvrige 9 kommuner har ikke beskrevet dette temaet i særlig grad. 4 kommuner har meldt rullering av kommuneplanen og bedt om innspill til "folkehelse og levekår".

Omsorgsplan 2015

Organiseringen av Omsorgsplan 2015 hos Fylkesmannen i Aust-Agder er gjort enkel: Seks personer med hovedansvar for ulike områder danner en Styringsgruppe.

Avdelingsdirektør / Fylkeslege leder gruppa, mens en er sekretær og koordinator. Det avholdes ca. ett styringsgruppemøte pr. mnd., men de enkelte deltakerne møtes oftere i mindre samarbeidsmøter.

Det kan være vanskelig å vite nøyaktig hva og hvem som er aktuelle i arbeidet med Omsorgsplan 2015. Vi har valgt å ha en bred tilnærming, og ser det som naturlig at både folkehelse, ernæring, pasientrettighetsloven kap. 4A, IPLOS og TaKT, har sin naturlige plass i arbeidet.

I 2008 har vi bl.a. hatt følgende aktiviteter:

- 10 styringsgruppemøter, en heldags- og to todagers konferanser med alle kommunene i fylket.
- Det har vært avholdt et emnekurs for allmennlegene.
- Behandlet søknader om diverse tilskudd.
- Omsorgsplan 2015 har vært presentert og omtalt på diverse samlinger i regi av Fylkesmannen.
- Hatt samarbeidsmøter med Husbanken både lokalt og regionalt.
- Deltatt på de samlinger Helsedirektorat og Helsetilsyn har hatt.
- Deltatt i nettverksarbeid.
- Lagt stoff ut på hjemmesiden.
- Tett kontakt med Undervisningssykehjemmet i Aust Agder (Feviktun)
- Samarbeid med Universitetet i Agder, Fagskolen på Dahlske videregående skole, Aust Agder Fylkeskommune, Aksjon Helsefagarbeider, Folkeuniversitetet, KS

Vi betrakter oss nå som ferdige med informasjons- og presentasjonsarbeidet med Omsorgsplan 2015. Fokus videre vil være gjennomføringen av de forskjellige delplanene. Et viktig arbeid for oss vil bli å koordinere disse, se sammenhenger og kunne presentere Omsorgsplan 2015 som en helhetlig tenkning for å løse de utfordringene vi alle vil møte om få år.

Fylkesmannen har lyst ut og tildelt midler bl.a. til regionale nettverk innen demensomsorgen.

Fylkesmannen i Aust-Agder avholdt i april 2008 et klinisk emnekurs i geriatri rettet mot fastleger. 47 av fylkets ca 80 fastleger og kommuneleger deltok. Kurset dekket tema som takling av utagerende adferd hos demente, multifarmasi, demensutredning og behandling, førerkortvurdering ved demens, ernæring og allmennlegenes rolle i forhold til den demente. Kurset gikk over to dager fra kl12-20 og var godkjent som klinisk emnekurs i allmennmedisin og valgfritt kurs for indremedisin og geriatri.

På dagskonferanse i mai 08 ble Demensomsorgens ABC, demensfyrår og andre tiltak i regi av Nasjonalt Kompetansesenter for aldring og helse presentert for ca. 70 deltakere fra kommunal omsorgstjeneste.

Omsorgsplan 2015 inkl. Demensplan 2015 var tema på sosial- og helseavdelingens 2 dagers konferanse for 100 av fylkets sosial- og helsepersonell høsten 2008.

To representanter fra undervisningssykehjemmet Fevikun sammen med ansatt hos Fylkesmannen var deltakere på konferanse i regi av Kompetansesenteret. Etter dette har Fevikun fått hovedansvar for implementering av Demensomsorgens ABC i fylket. Det er stor interesse for å sette i gang studiegrupper, bare i Grimstad kommune startet ca. 90 ansatte opp senhøsten 08.

Øvrige kommuner i fylket vil få tilbud om oppstartsseminar i mars 2009.

Fylkesmannen deltar inn i undervisningssykehjemmets opprettede demensnettverk med råd og veiledning.

Det er i gang kompetansegivende videreutdanning for høyskoleutdannede innen demens både i regi av Folkeuniversitet og Universitetet i Agder, med ca. 40 studenter til sammen. Studiet støttes av Fylkesmannen via Kompetanseløftet 2015.

Tilbudet til demente står på dagsorden både i kontinuerlig dialog med kommunal omsorgstjeneste og via tilsynsvirksomhet er Tilrettelegging av botilbud til demente er aktuelt tema ved vurdering av søknader om investeringstilskudd.

Fylkesmannen har ikke i 2009 særskilt tatt opp tema pårørende og aktivitetstilbud til demente. Dette vil være satsningsområder i 2009.

Kompetanseplanlegging.

Et delmål innen Kompetanseløftet 2015 er å øke aktiviteten i planarbeidet når det gjelder kompetansebeholdning (hvilken kompetanse de ansatte i kommunen innehar) kompetansebehov (hvilket kompetansebehov kommunen vil stå overfor i årene framover) og planer for kompetanseoppbygging (hvordan kommunen skal greie å skaffe den nødvendige kompetansen.) Planarbeidet bør også inneholde tiltak for rekruttering til nye stillinger og erstatningsbehov, dvs. når ansatte slutter i tjenesten, enten ved overgang til andre stillinger eller med pensjon. I 2008 har særlig Arendal kommune jobbet aktivt med å få på plass en omfattende kompetanseplan. Utfordringen for Arendal kommune og øvrige kommuner er å knytte planen opp mot forpliktende budsjettvedtak slik at de gode tiltakene kan realiseres. Forøvrig vises til rapportering under resultatområde 86.3

Investeringsstilskudd

Det er anbefalt tilskudd til 5 omsorgsboligheter. Andre innkommende foreløpige søknader har vært feil, eller utenfor ordningen.

2.3 Oppvekst, barnehagar, utdanning og likestilling

Barnehage

Fylkesmannen har gjennomført ulike typer møter med kommunene i arbeidet med å iverksette Regjeringens politikk om full barnehage dekning. I møter som Fylkesmannen har med alle ordførerne og rådmenn i kommunene har avdelingen informert om statlig politikk på området. Betydningen av full barnehagedekning er og understreket i møter med alle kommunene og i møter med enkelt kommuner. Fylkesmannen opplever at det fortsatt er stort behov for veiledning og informasjon, både til kommuner og private barnehageeiere. For saksbehandlere med ansvar for barnehageområdet i kommunene gjennomførte fylkesmannen i 2008 en studietur til Island der temaet var likestilling i barnehagen

Årsrapport 2008 Fylkesmannen i Aust-Agder - Innhold:

Aust-Agder hadde 5 597 barn i barnehage per 31.12.2008. Det er en økning i antall barn på vel 6 %. Det er størst økning i kategorien 41 timer eller mer, og deretter i de to neste oppholdskategoriene. De laveste oppholdskategoriene hadde totalt sett, en klar nedgang.

I Aust-Agder er det bare en kommune som rapporterer at de ikke har nådd målet om full barnehagedekning per. 01.01.09. Denne kommunen har ikke nådd målet grunnet problemer med tomt og regulering samt at kommunen har stor tilflytting og økt etterspørsel etter barnehageplass.

Kommunene samarbeider i tre nettverk som bl.a. tilbyr kurs om kompetanseutvikling til de ansatte i barnehagene. Flere av nettverkene har i 2008 arbeidet med å utvikle en felles veiledning for gjennomføring av kommunens tilsyn med barnehagene. Kommuner og barnehager har i tillegg fått tildelt utviklingsmidler etter søknad. Fylkesmannen har sett til at samtlige barnehager har mulighet for å benytte tiltak som er finansiert fra fylkesmannen.

Fylkesmannen er en pådriver i arbeidet med å rekruttere og ikke minst beholde menn i barnehagene, jf også initiativ til studieturen.

Det ble gjennomført tilsyn med 3 kommuner etter systemrevisjonsmetoden i Aust-Agder på barnehageområdet i 2008. Temaet for tilsynet var kommunenes tilsyn med barnehagene og kommunens regnskapsføring av særskilte tilskudd

Tilskuddsforvaltningen er gjennomført etter planen. Fylkesmannen har veiledet kommuner og private eiere i likeverdig behandling. Det vises til særskilt økonomirapportering.

Fylkesmannen i Aust-Agder mottok 4 klager etter barnehageloven i 2008. Klagen gjaldt likeverdig behandling. Det vises til oversikt i tabell.

Utdanning

I embetsoppdraget fra KD/UDIR for 2008 var det klare styringssignaler om at arbeid med tilsyn skulle utgjøre hovedtyngden av oppgavene på utdanningsområdet. I en liten avdeling der arbeid med andre forvaltningsoppgaver tar en stor andel av ressursene er dette problematisk, men avdelingen har også i 2008 nyttet en større andel av ressursene på tilsynsoppgaver enn tidligere. De fleste i avdelingen arbeider med tilsyn i større eller mindre andel av stillingen. Det er lagt ned et betydelig arbeid med å systematisere oppdraget og gjennomføre tilsynsarbeidet mot kommunesektoren og andre aktører på utdanningsområdet. Avdelingen deltok i 2008 med flere personer på de ulike skoleringsamlinger og konferanser som ble arrangert vedrørende tilsyn.

Tilsynene i 2008 er gjennomført etter ulike modeller men i hovedsak er systemrevisjonsmetodikken brukt. Det er i alt gjennomført Nasjonalt tilsyn i 4 kommuner og fylkeskommunen etter § 13-10 i opplæringslova der en benyttet tilsendt prosedyre og maler for samtalen. Det vises til sær rapportering i rapport per 1. juli 2008 til utdanningsdirektoratet. Videre er det gjennomført tilsyn i 3 kommuner etter § 2-15 gratisprinsippet, skriftlig tilsyn med timetallet med de to private videregående skolene basert på malen fra det nasjonale, skriftlige tilsynet med fylkeskommunen, skriftlig tilsyn i alle kommunene etter § 2-3 plikt til å gjennomføre elevundersøkelsen og skriftlig tilsyn i alle kommunene etter § 2-8 språklige minoritetsrettigheter. Dette tilsynet avsluttes med rapportskrivning i 2009.

Det er gjennomført tilsyn med alle 8 privatskolene. Tre av tilsynene har krevd mye oppfølging.

Fylkesmannen har gjennomført ettersyn og kontroll av folkehøgskolenes regnskap. En har og bidratt med råd og veiledning av generell art.

I Aust-Agder var det i 2008 relativt få klager på utdanningsområdet. Det er behandlet klager på standpunkt karakterer, spesialundervisning, skoleskys, og nærskoleprinsippet. For øvrig vises det til kapittel 3 og tabell under resultatområde 31. Mange av sakene er fulgt opp med informasjon og veiledning i etterkant. Det relativt lave klageomfanget kan ha ulike forklaringer, bl.a. at tjenestene oppfyller brukernes forventninger eller at det er mangelfull informasjon om rettigheter og klageadgang. Fylkesmannen følger opp dette i veiledning mot kommunene og tilsynssammenheng. Fylkesmannen har imidlertid erfart at det er økt fokus på problem angående mobbing og har fått et økende antall henvendelser på dette området.

Oppfølging av Kunnskapsløftet var et annet hovedoppdrag i embetsoppdraget. Fylkesmannen har i 2008. Fylkesmannen har, etter forespørsel fra kommunene, hatt et krevende arbeid med å koordinere ulike kompetanseutviklingstiltak med utdanningstilbydere og skoleeierne. Det er etablert et egen møteplass, for begge Agderfylkene der det sitter representanter for skoleeierne fra kommunene og fylkeskommunen. Sentralt i arbeidet med Kunnskapsløftet har også vært et initiativ mot begge Agderfylkene fra rektor ved Universitet i Agder og fylkesrådmannen i Vest-Agder, kalt skoledugnaden i Agder. Samtlige kommuner i begge fylkene deltok i et arbeid med målsetting å øke kvaliteten på opplæring i grunnskolen og videregående opplæring. Arbeidet blir fulgt opp i 2009. Fylkesmannen samarbeider videre med UIA om flere andre prosjekter som er initiert av Utdanningsdirektoratet og som forutsetter et slikt samarbeid.

Fylkesmannen har gjennomført embetsoppdraget angående Nasjonale prøver med veiledning og oppfølging av kommunene. Fylkesmannen har i møter med kommunene kommentert og diskutert den relativt høye fritaksprosenten. Fylkesmannen vil arbeide videre med denne problemstillingen i 2009, bl.a. gjennom å gjennomføre tilsyn.

Fylkesmannen har gjennomført arbeidet med eksamensavvikling i henhold til oppdrag. I samarbeid med fylkesmennene i regionen har vi utarbeidet et hefte: "Rettleiing for behandling av klage på standpunkt karakterer".

Fylkesmannen har medvirket veiledning og rådgivning mot kommunene vedrørende introduksjonsloven. Som et ledd i dette arbeidet har fylkesmannen deltatt i en nettverksgruppe for Agderfylkene og Telemark bestående av representanter for fylkesmennene, IMDI og andre institusjoner med ansvar for området i kommunene. Fylkesmannen har informert kommunene bl.a. i møter der opplæringsansvarlige deltar.

Fylkesmannen har i 2008 utbetalt tilskudd til fremmedspråklig undervisning. Tilskuddsordningen for fremmedspråklig opplæring viser en sterk økning i saker bl.a. på grunn av to parallelle ordninger (per capita og overgangsordningen). De ulike tilskuddsystemene på området er arbeidskrevende, særlig når begge ordningene går parallelt. Det betyr en stor økning i arbeidsmengde for å få sakene behandlet.

Fylkesmannen har i 2008 utbetalt tilskudd til leirskoleopplæring.

Oppgavene på utdanningsfeltet er utført i henhold til oppdrag. Knappe ressurser har imidlertid medført bevisst og hard prioritering og nedprioritering av aktiviteten på området bl.a. for voksenopplæring. Fylkesmannen har hatt problemer med å avsette tilstrekkelig ressurser på å gjennomføre hendelsesbasert tilsyn. En har også måttet nedprioritere arbeidet med strategiske planene under resultatområde 32.4.

Barnevern

Fylkesmannen har i 2008 fulgt opp kommunene gjennom oppfølging av fristskjemaer og halvårsrapporteringer.

Fylkesmannen har oppfylt kravene til tilsyn med barneverninstitusjoner. Vi har gjennomført individtilsyn og tilsynene etter systemrevisjonsmetoden. Det har i enkelte tilfeller ikke blitt ført tilsyn gjennom hele året, da institusjonene bare delvis har vært i bruk. Rettighetsforskriftens bestemmelser har også i år hatt mesteparten av vår oppmerksomhet.

Fylkesmannen i Aust-Agder har også i 2008 oppfylt kravene til tilsyn på barnevernsområdet, både individtilsyn og systemrevisjonstilsyn. Fylkesmannen har gjennomført kompetanseutviklingstiltak til internkontroll gjennom å arrangere seminarer og annen veiledning. Det er i samarbeid med fylkesmannen i Vest-Agder gjennomført en større konferanse for saksbehandlere i kommunene.

Familierett

Fylkesmannen har i 2008 hatt et betydelig omfang på informasjon og veiledningsoppgavene i forhold til ekteskapsloven og barneloven. Meklingsordningen i fylket fungerer tilfredsstillende.

På området separasjoner og skilsmisser mottar fylkesmannen noen saker vedrørende utenlandske skilsmisser som er meget arbeidskrevende. Fylkesmannen har utført arbeidsoppgavene på familieområdet i henhold til oppdraget.

Generelt barn og unge

Fylkesmannen har i 2008 lagt ned et betydelig arbeid med barn og unges oppvekstmiljø gjennom prosjekter som er initiert av flere departementer/direktorater. Det er arbeidet på tvers av avdelingene med flere temaområder. Oppdragene fra nasjonalt nivå er fulgt opp med interne samarbeidsrelasjoner. Helse – og sosialavdelingen og Utdannings- og familieavdelingen har på ledelsesnivå hatt planleggingsmøter med tanke på samordning av opplegg og tiltak. Videre har avdelingen bidratt med gjennomføring av tiltakene ut mot kommunene. Når det gjelder prosjektene Fysisk aktivitet og måltider samt forebyggende arbeid på området rus og tobakk, har det vært et nært samarbeid mellom Helse - og sosialavdelingen og Utdannings- og familieavdelingen. Et annet satsingsområde og samarbeidsområde er Psykisk helse i skolen. Avdelingen har hatt svært begrensede ressurser til å følge opp dette prosjektet som derfor i hovedsak er ivarett av Helse - og sosialavdelingen. Avdelingen har i deler av 2008 hatt ansvar for å ivareta barn og unges oppvekstmiljø knyttet til plansaker og har i den sammenheng deltatt på ukentlige møtene sammen med andre aktuelle avdelinger.

Likestilling

Fylkesmannen har hatt et økt fokus på likestilling i 2008. Embetet deltok som ett av fire på et nyttig arbeidsseminar i regi av likestillingsombudet i mai. Det har blitt utarbeidet et 16 siders notat om likestilling i fylket, basert på tilgjengelig statistikk og erfaringer. Notatet er publisert via hjemmesiden vår, og delt ut i kommunemøter. Tema omtales i møter med kommunens ledelse, der notatet blir introdusert som både en betenkning omkring utfordringsbildet, og til inspirasjon for kommunene til å gå inn i sine egne data.

Fylket kommer dårlig ut på SSB's likestillingsindeks, hvilket er bakgrunnen for vårt fokus. Likestilling handler mye om utdanning og levekår, og er også tatt inn i folkehelsearbeidet, på linje med universell utforming. Et annet viktig fokusområde er heltid og deltidsarbeid. Fylket er inne i en positiv utvikling, men ligger fortsatt blant de fylker med høyest andel deltidsarbeidende kvinner i omsorgssektoren.

Fylkesmannen har i 2008 valgt å fokusere på arbeidet med likestilling i barnehagen gjennom å kompetanseheve og motivere de barnehageansvarlige i kommunene. Fylkesmannen bidro som ledd i dette arbeidet til å gjennomføre en studietur for barnehageansvarlige i kommunene. Tema for studieturen til Island var likestilling. Midlene til likestillingsarbeid ble fordelt mellom studieturen og et prosjekt i to barnehager med tema likestilling i barnehagen.

Det ble også i år arrangert en konferanse for menn i barnehagene i samarbeid med fylkesmannen i Vest-Agder. Fylkesmannen er også med i en gruppe ved UiA som har tema ”Menn i barnehage.” Denne gruppa er nå rekrutteringsteam. Det generelle MiB-arbeidet i fylket ligger dessverre langt ned for tida. Aust-Agder har relativt få menn i barnehagene, og det er vanskelig å rekruttere menn til MiB-arbeidet.

For det interne arbeidet med likestilling i embetet vises det til omtalen i kap. 1.

Med utgangspunkt i Utdanningsdirektoratets lister (foreløpige GSI-tall for skoleåret 2007-08) gjennomgikk fylkesmannen materialet for skoler som så ut til å bryte Stortingets forutsetninger om forsvarlig gruppestørrelse. For alle de berørte skolene kom det fram behov for å korrigere de foreløpige GSI-tallene, og det var ikke grunn til å gi pålegg om ressursøkning. Det vises for øvrig til særrapporteringen til Utdanningsdirektoratet.

2.4 Arealdisponering og byggjesaker

Kontroll

Følgende er rapportert:

Formidling av statlig politikk mm

arbeides det aktivt med, og med brukbare resultater, men ikke problemfritt. Overfor kommunene formidles dette i hovedsak gjennom kommuneplanprosesser og reguleringsplaner, egne møter mot politikere og kommuneadministrasjonene. Internt i embetet er alle avdelingene involvert i et ”planforum” som samkjører utspill overfor kommunene.

Balansegangen mellom å ta hensyn til kommunalt sjøløstyre og å formidle og ivareta nasjonal politikk er vanskelig. Det er også en generell tendens i kommunene til å fravike kommuneplanens intensjoner i særlig LNF-områdene, ved å imøtekomme dispensasjoner, framfor å styre etter vedtatt plan. Dette har både en ressursmessig side, ved at det offentlige bruker svært mye tid på dispensasjonsbehandling, men øg en prinsipiell side ved at vedtatte planer får mindre betydning. Behandling av dispensasjoner etter pbl og embetets påklaging overfor kommunale vedtak har også mye å si for hvordan statlig politikk forstås og følges opp. I år har embetet klaget på flere dispensasjoner enn vi har gjort tidligere. En generell merknad om at mange lokalpolitikere er lite innstilt på å ta nasjonale føringer inn over seg, bør også uttrykkes særskilt.

I 2008 har en hatt et sterkt press med tanke på behandling av saker etter plan og bygningsloven som vi og hadde i 2007. Vi ser imidlertid en viss utflatning i antall plansaker og dispensasjoner når vi ser antall saker over en årrekke. Med forbehold om indirekte tall via Ephorte, ligger antall plansaker på 140 (melding + offentlig høring = 1 sak) og antall dispensasjoner (§ 7 i pbl) på 576.

Regionale planprosesser og samordning mellom statsetater og fylkeskommune fungerer bra, men det er begrensede tilgjengelige ressurser. For øvrig vil ”samordning” bli rapportert i kap.2.1

Universell utforming, er rapportert samtidig med foreløpig årsrapport i eget skjema slik dep/direktoratene har bedt om. Det blir for øvrig kommentert i flere sammenhenger.

Barnehageutbygging har fra et arealplanperspektiv gått uten store problemer.

Sentrale pbl-tema som nevnes i tildelingsbrevet som strandsoner, fjellområder, villrein, grøntstruktur, friområde i by, RPR Barn og Unge, truede arter, RPR- ATP/ klima/kjøpesenterpolitikken:

I 2008 har vi brukt i overkant av 4 årsverk på plan-arbeid. Alle disse temaene er sentrale i vår saksbehandling, men det er ikke tvil om at det er strandsonerforvaltning som det settes inn mest ressurser på, både innenfor resultatområde 6 og også i forhold til alle miljøvernnavdelingens resultatområder. Miljøvernnavdelingen i Aust-Agder var også sekretær for kystsonenettverket for fylkene mellom Østfold og Vest-Agder i 2008. Nasjonal villreinpolitikk blir i større og større grad fokusert og innarbeidet i planer og tatt hensyn til ved dispensasjoner. Fylkesdelplan om temaet, er satt i gang (5 fylker), men er enda ikke kommet langt. Leveområdet for villrein kartlegges under Skinnarbu villreinsenter. Kjøpesenterproblematikken er blitt meget fokusert pga av ny forskrift om RPB, og vi mener at dette har ført til en ny bevissthet omkring saken av alle involverte. For truede arter har det vært 3-4 saker som har fått mye oppmerksomhet i året som har gått. Dette har medført større bevissthet om temaet, men også økt konfliktgrad om saken. På dette området er det åpenbart at vi enda mangler mye kartfestede registreringer før vi kan gjøre en kvalitetsjobb.

For temaene som er nevnt ovenfor føler vi at fylkesmannen gjør en god jobb og følger opp sentrale signaler, men det skal ikke underslås at konfliktgraden kan være stor, særlig for strandsonesakene. I fjellet har villreinproblematikken ”satt seg” i den forstand at det er liten konflikt mellom hyttebygging og villrein i de sentrale områdene, konfliktene oppstår i mer diffuse randområder.

Med tanke på grønnstruktur (markagrense), friområder i by, RPR Barn og Unge og klimatilak forsøker vi å følge opp nasjonal politikk, men lykkes i mindre grad. Stedsutvikling og bo-kvalitet er nok det vi i minst grad greier å følge opp. Årsaken til dette er dels ressursmangel, og dels mangel på konkretisering og tydelige sentrale signaler. Det er ikke tvil om at mens strandsoner-, villrein- og kjøpesenterpolitikken hvor den nasjonale politikken er klart uttrykt, og fører til streng oppfølging fra fylkesmennene, vil mer vage signaler om for

Årsrapport 2008 Fylkesmannen i Aust-Agder - Innhold:

eksempel landskap, bo-kvaliteter og markagrensener, føre til tilsvarende tilbakeholdenhet. Vår erfaring er at jo mer konkrete sentrale signaler er, jo bedre oppfølging fører dette til.

Et særlig forhold som krever overvåkning fra Miljøverndepartementets side nevnes eksplisitt: I sentrumsnære byområder i kystbyene dukker det opp større byggeprosjekter der utbygger av bl.a økonomiske grunner legger opp til et betydelig innsalg av fritidsboliger. Dette vil i neste omgang fortrenge mindre bemidlede, faste boligsøkere, lenger ut fra bykjernen. Dette er en utvikling som fører til sentrums-spredning og større bilavhengighet. Samtidig vil utbygger argumentere med at prosjektene står og faller med salg av fritidsboliger.

Ny plan og bygningslov blir formidlet ved et større kursopplegg i samarbeid med fylkeskommunen i april 2009.

Regional utvikling, bomiljø mm

Fylkesmannen har hatt fokus mot utvikling av og økt verdiskapning innen landbruk og landbruksbasert virksomhet, men med et helhetlig perspektiv på arbeidet. Arbeidet utføres i nært samarbeid med det regionale partnerskapet, Aust-Agder fylkeskommune og Innovasjon Norge Agder.

Fylkesmannen registrerer for tida stor aktivitet i kommunene i fylket angående initiativ og prosjekter som tar sikte på å opprettholde eller styrke bosettingen. I Aust-Agder har kommunene Iveland, Vegårshei og Åmli på gang prosjekter knyttet til bosetting. Valle kommune er i ferd med å sette i gang et "Småbruksprosjekt" for å øke bosettingen.

Fylkesmannen arrangerte i 2008 "Framtidsbygda" i samarbeid med fylkesmannen i Vest-Agder, Aust-Agder fylkeskommune, Vest-Agder fylkeskommune, Innovasjon Norge, avdeling Agder, KS Agder, landbrukets faglag og Setesdal regionråd. Formålet med arrangementet er å rette oppmerksomheten mot områder og samfunn som ikke har fått tatt del i den befolkningsutvikling som har skjedd på Agder siste tiår.

Jordvern

Jordvernet er blitt betydelig styrket de siste årene. Det er knyttet betydelige forventninger til oppfølgingen av jordvernrapporten "klimaskifte for jordvernet" som ble overlevert landbruks- og matministeren i januar 2008.

Fylkesmannen er tydelig på oppfølgingen av den nasjonale politikken, og fokuserer særlig på at de løsninger en kommer fram til i kommuneplan må få en forpliktende oppfølging i reguleringsplaner og enkeltsaker. Fylkeslandbruksstyret har fulgt opp Fylkesmannens innstilling om innsigelse til kommunale arealplaner etter plan- og bygningsloven, og det er derfor ikke oversendt noen saker til Statens landbruksforvaltning fra Aust-Agder.

Jordvernet i Aust-Agder er i 2008 i hovedsak utfordret gjennom boligbygging ved by- og tettstedsutvidelser, veibygging, samt ved spredt boligbygging. Det er som tidligere kommunene Arendal, Grimstad, Lillesand og Birkenes som har den største andel av slike saker i Aust-Agder. Landbruksdirektøren har i 2008 holdt innlegg i kommunestyrene i de nevnte kommunene og understreket kommunenes ansvar for å ivareta viktige jordbruksarealer.

Kulturlandskap

Flere jordbruksområder i Aust-Agder er i dag preget av begynnende gjengroing med de følger det får for arealbruk og kulturlandskap. Gjengroing fører til tap av kulturhistoriske, biologiske og estetiske verdier.

I samarbeid med Norsk Genressurscenter og Fylkesmannen i Vest-Agder har vi støttet Prosjektet "Arvesølv 2008". Prosjektet har hatt fokus på aktiv og målbevisst skjøtsel som tar vare på biomangfoldet i de mest verdifulle områdene som er kartlagt i kulturlandskapet. Dette er områder som er registrert gjennom nasjonale kartleggingsrunder, og som er gitt verdien A-"Svært viktige" eller B-"Viktige" områder. I samråd med grunneiere og brukere er det utarbeidet skjøtselsplaner for de utvalgte områdene. Prosjektet går videre i 2009, og da utvides arbeidet til Rogaland, Hordaland og Telemark.

I Aust-Agder har vi fulgt opp arbeidet med "Utvalgte kulturlandskap i jordbruket" i henhold til gitte retningslinjer. I første omgang ble det fremmet et begrunnet forslag med fire områder i prioritert rekkefølge, ett i hver landskapsregion. Etter tilbakemelding fra det sentrale utvalget for prosjektet er det arbeidet videre med to områder, Rygnestad i Valle kommune og Åraksbø i Bygland kommune.

Det er stort lokalt engasjement, både fra kommunene og grunneiere, for å arbeide videre med planene for bevaring og bruk i begge områdene. Samarbeidet med fylkeskommunen har fungert meget godt under prosessen med utvelgelse og prioritering av områdene.

Trygghet og beredskap.

Beredskapsenheten deltar på embetets ukentlige planmøte koordinert av miljøvernavdelingen. En påser at det blir tatt nødvendige beredskapsmessige hensyn og at det blir stilt karv om ROS-analyser der det er aktuelt. Alle 15 kommuner har utarbeida overordnede ROS-analyser. Samfunnssikkerhet er innarbeida som et overordna styrende prinsipp ved all samfunnsplanlegging. Embetet utarbeidet fylkes ROS-analyse i 1999. Den er til kontinuerlig revisjon – tema for tema. Innholdet er styrende for aktivitet, prioriteringer og øvelser. Ekstremhendelser som storm, flom, kraftig snøfall og bortfall av strøm og tele har størst fokus. Ras og skred blir omtalt der det er relevant. Embetet har i 2008 gjennomført et klimaseminar med god deltakelse.

Klagesaker

Antall mottatte klagesaker etter plan- og bygningsloven totalt (også byggesaksdelen) er relativt stort i Aust-Agder, ca. 200 saker i 2008. Sakene er sterkt prioritert og departementenes krav om gjennomsnittlig saksbehandlingstid på maks 3 mnd. er overholdt, men en del saker har tatt mer enn 3 mnd. De nasjonale målene for bygningspolitikken er fulgt opp ved behandlingen av klagesaker. Det er behandlet 10 klagesaker som settefylkesmann for Telemark i 2008.

2.5 Landbruksbasert næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Kontroll

Følgende er rapportert:

Årsrapport 2008 Fylkesmannen i Aust-Agder - Innhold:

Biologisk mangfold og artsforvaltning

Nedbygging og fragmentering av naturområder er en hovedutfordring. Mangelfull kartlegging fra 1. generasjon naturtypekartlegging og usikkerhet omkring når byggeområder er kartlagt godt nok, er problem vi stadig møter. Et par-tre større plansaker der sjeldne/truede arter har dukket opp i ”siste runde,” har satt temaet på media-dagsordenen i 2008. Vi avventer for øvrig ny naturmangfoldlov.

Arbeidet mot spredning av fremmede arter er fulgt opp i den grad vi har ressurser. DN’s kartlegging omkring problematikken blei besvart i desember. Det er særlig innenfor ferskvannsfisk problemet er påtrengende i fylket. Mtp enkeltarter er det villrein, villlaks og damfrosk (egen handlingsplan), som har størst fokus. Igjen melder vi fra at narmarihånd bør få egen handlingsplan. For øvrig viser vi kap 2.4 og 3 når det gjelder biologisk mangfold i lys av plan og bygningsloven.

Landbruksbasert næringsutvikling

Fylkesmannen følger opp den regionale strategien for næringsutvikling i tråd med de nasjonale retningslinjene. Arbeidet med næringsutvikling utføres i nært samarbeid med det regionale partnerskapet, der fylkeskommunen, Innovasjon Norge, Agder og faglaga i landbruket deltar.

Fylkesmannen har et godt samarbeid med fylkeskommunen om regional utvikling, og det er etablert et godt opplegg for etablererveiledning/rådgiving/kursaktiviteter gjennom Etablererservice/Etablerersenteret/Kulturfabrikken i Aust-Agder.

Fylkesmannen deltar også i flere utviklings- og tilretteleggingsprosjekter sammen med fylkesmennene i Telemark og/eller Vest-Agder og Innovasjon Norge. Av de viktigste kan nevnes Beiteprosjektet, Grønn varme på Agder og Women in Business 2009-2011. Prosjektet skal skape nettverk og styrke Skagerrakregionens konkurransekraft gjennom å stimulere til innovasjon, utvikling og bærekraftig vekst i små og mellomstore bedrifter drevet av kvinner. Prosjektet er delvis finansiert med EU-midler.

Kommunene er førstelinjetjenesten i den utøvende landbrukspolitikken og er vår viktigste samarbeidspartner. Fylkesmannen har også i år lagt stor vekt på å pleie dialogen med kommunene på alle nivå og i alle saker som angår landbrukspolitikken. Vi er imidlertid bekymret for nedbyggingen av landbrukskompetansen samt prioriteringen av oppgavene på landbruksområdet i mange kommuner. Dette går særlig ut over næringsutviklingsarbeidet, og er tatt opp i møter med ordførere og rådmenn.

Fylkesmannen har vært i dialog med Innovasjon Norge om videreutvikling av kommunenes arbeid med lokal næringsutvikling. Gjennom besvarelse av utsendt spørreskjema fra KS/IN til det regionale partnerskapet, er det gjort opp status for situasjonen i Aust-Agder.

En hovedkonklusjon er at alle kommunene er med i regionale samarbeid med varierende grad av forpliktelse. Sterkere grad av formalisering har det siste året skjedd i takt med etablering av nye regionale fond (Arendal/Grimstad/Froland). Fra før eksisterer Setesdal Regionråd, Knutepunkt Sørlandet og en noe løsere organisering i Østregionen (regionalt næringsteam).

Prioritering av arbeidet med næringsutvikling varierer mye, fra de kommunene som har egne næringsjefer/næringskonsulenter i tillegg til kommunale næringssselskap til de som kun legger egne ressurser inn i et regionalt spleiselag. Samarbeidet mellom landbruksforvaltning og næringsapparat er også svært varierende. Grad av robusthet varierer, spesielt siden forankring i toppledelsen i kommunene generelt er svak og at funksjonene i mange kommuner er svært personavhengige.

Fylkesmannen har revidert Regionalt miljøprogram som er sendt Statens landbruksforvaltning for godkjenning.

Økologisk landbruk

I tiltaksplanen for 2008, som bygger på Handlingsplanen for 2006-2010, er det lagt vekt på tiltak for å øke interessen for økologisk landbruk blant forbrukere og produsenter. I tillegg satses det på å bedre omsetningsmulighetene for økologiske produkter og styrke veiledning og nettverksbygging.

Fylkesmannen har et godt samarbeid med lokale aktører slik som forsøksringen, OIKOS og Grønn hverdag. Prosjektet ”Økomat Agder” rettet mot storkjøkken, barnehager og skoler som støttes av SLF ble videreført ut året.

SLF innvilget søknaden fra kommunene Arendal og Grimstad om å bli foregangskommuner for utvikling av produksjon og forbruk av økologiske matvarer. Dette er det eneste Økoløftprosjektet på Agder, og vil kunne gi positive ringvirkninger i hele regionen. Fylkesmannen bidro aktivt i prosessen for å realisere prosjektet.

På landsbasis er det økologiske arealet 4,7 %, i Aust-Agder ligger vi litt etter med 3,8 %, men enkelte kommuner er kommet langt i omleggingen til økologisk produksjon. I kommunene Iveland og Valle er nå henholdsvis 10% og 22% av jordbruksarealet økologisk. Grovforproduksjonen er nokså dominerende innen økologisk jordbruk i Aust-Agder i dag. Det er stort behov i markedet også for de andre produksjonene.

Inn på tunet

Fylkesmannen arrangerte i 2008, i samarbeid med Fylkesmannen i Vest-Agder, Innovasjon Norge og Nasjonalt kompetansesenter for demens, landskonferansen ”Veien til livskvalitet og mestring”.

Inn på tunet har et stort potensial m.a. i lys av utfordringene innenfor helsevesenet, men utfordringen er å få de større kommunene på banen. For styrke innsatsen på området blir det nå opprettet en arbeidsgruppe på tvers av avdelingene i embetet. Inn på tunet vil også i større grad enn hittil bli en del av kommunedialogen.

Innlandsfiske

På bakgrunn av handlingsplan for innlandsfiske fra LMD har Fylkesmannen satt fokus på tiltak som kan fremme utvikling av verdikjeden for innlandsfiske. Fylkesmannen har m.a. medvirket til bygging av nettverk og arrangement av diverse møter og fagdager. Basis for arbeidet er et aktivt miljø på Evje som har utvikla seg over lengre tid, og som etter hvert har fått en bred og god kompetanse på mange områder innen innlandsfiske. Leveringsmulighetene for fisk har vært gode i Evje da Setesdal Mat har tatt i mot mye fisk.

Utfordringen er å øke omsetningen og foredlingsgraden på fisken. Det er nødvendig å finne nye markeder og produkter for å utvikle innlandsfisket. Høsten 2008 ble det arrangert en Vilt- og rakfiskefestival på Hovden som satte fokus på gamle mattradisjoner i Setesdal.

Skogbruk

Fylkesmannen forsøker å være en aktiv medspiller i den langsiktige ressursutviklingen i skogbruket, i miljøsatsingen i skogbruket og i arbeidet for økt verdiskapning og bruk av trevirke til energiformål. Dette arbeidet er m.a. knyttet opp mot verdskapingsprogrammene.

Fylkesmannen i Aust-Agder har ansvaret for prosjektleder for prosjektet ”Grønn varme på Agder”. Prosjektet har som formål å få til økt bruk av bioenergi og at landbruket skal ha en sentral rolle som leverandør av ferdig varme basert på biobrensel.

Fylkesmannen har et godt samarbeid med Fylkeskommunen, Innovasjon Norge og Trefokus angående tre og trebruk. Dette innebærer igangsettelse av flere prosjekter med basis i økt verdiskapning innen trebransjen og innovasjon og nyskaping med utgangspunkt blant annet i Sørlandsk byggeskikk og treindustri.

Trebiennalen 2008 ble arrangert i Risør. Gjennom konferansen ønsker en å fokusere på nyskaping, moderne trearkitektur, design, utvikling og moderne trebruk. Bak Trebiennalen står Vest-Agder fylkeskommune i samarbeid med Aust-Agder fylkeskommune, Fylkesmannen i Aust-Agder, Fylkesmannen i Vest-Agder, Innovasjon Norge og Trefokus.

I tilknytning til Trebiennalen arrangerte Fylkesmannen i samarbeid med Risør kommune og Aust-Agder fylkeskommune et seminar med spesiell fokus på ubehandlede trefasader og detaljering av trehus, samt restaurering og rehabilitering av eldre trehus. Fylkesmannen har også bidratt med informasjonsvirksomhet m.a. gjennom Bygdesagforeningen på Agder i form av en rekke faglige arrangementer om trebruk, lauvtre og spesialprodukter.

Fylkesmannen har arrangert skogfaglige samlinger for kommunene og skognæringen der behovet for økt planting og stell av ny skog er belyst.

Veterinærordningen

Fylkesmannen har fordelt vakt- og administrasjonstilskuddet til kommunene i henhold til retningslinjer gitt i m.a. rundskriv 57/07 fra SLF og prioritert søknader fra kommunene om stimuleringsstilskudd.

Kontroll

Fylkesmannen har gjennomført forvaltningskontroll innenfor landbruksforvaltningen i 2008 i henhold til gitte retningslinjer fra SLF. To av medarbeiderne på landbruksavdelingen har deltatt i et kompetanseutviklingsprogram i regi av SLF. Kontrollen ble gjennomført i tråd med kontrollplanen og i alt 3 kommuner ble kontrollert. Tema for kontrollen var Produksjonstilskudd i landbruket (PT), Regionalt miljøprogram (RMP) og Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL). De fleste avvikene som ble avdekket var knyttet til SMIL-ordningen. Kommunene fikk pålegg om å endre sine rutiner. Ingen av kommunene fikk krav om å trekke tilbake tildelt tilskudd.

Rovvilt

Arbeidet med de regionale rovviltneemndene fungerer bra. Vi har moderate erstatningsutbetalinger pga av rovdyrskade i år. Ulven fra 2007 har ikke gjort mye ut av seg, men ulv ble igjen dokumentert i fylket helt på tampen av 2008-sesongen. Samarbeide mellom miljøvernavdelingen og landbruksavdelingen fungerer godt, og overfor næringa har vi hatt et bra samarbeid, særlig med tanke på "året etter ulv"-problematikk i Åmli. Også i år ble reservebeite for tidlig nedsanka sau benyttet.

Vern, kartlegging, vannforvaltning.

Vi viser til kap.3 for detaljer. Generelt er bildet at vi i 2008 har gjort en god jobb på skogvern, og pr dags dato er involvert i mange skogvernesaker på ulike stadier. To områder ble vernet 19. desember 2008. Vi har pr dags dato tilbud om 3 områder hvor det skal foretas biologiske registreringer, 1 område som er ferdig registrert, 2 områder hvor det forhandles med grunneier, 4 områder sendes på høring i januar, hvorav 2 ligger i brannområdet i Froland.

Mtp forvaltningsplaner har vi måtte skyve arbeidet foran oss, men pga av økte ressurser for 2009, regner vi med å kunne levere i inneværende år. Marint vern er lagt på is fra sentralt hold, vannforvaltningsarbeidet går som normalt. Næringsutvikling i samband med vern er i første rekke aktuelt for SVR, (Setesdal Vesthei og Ryfylkeheiene landskapsvernområde) som har lokal forvaltning. Vi får ekstra midler til naturtype-kartlegging i 2009 og vi er allerede i gang med anbudsrunder. Første generasjons marin kartlegging er nå ferdig for hele kyststripa vår.

Klimapolitikk

Fylkesmannen har oppfordra kommunene til å lage egne klima- og energiplaner, men det er fortsatt noen kommuner som ikke har kommet i gang med arbeidet. Fylkesmannen arrangerte en større klimakonferanse i 2008 med god deltakelse. Tema for konferansen var i hovedsak arealplanlegging og beredskap som følge av klimaendringer. Med hensyn til arealplaner og klimahensyn, se egen merknad helt sist i kap 2.4.

Fylkesmannen har medvirket aktivt under fylkeskommunens utarbeidelse av energiplan som vil være et viktig dokument i klimaarbeidet i fylket framover. Vi håper at fylkeskommunen vil følge opp aktuelle tiltak i sitt videre arbeid.

Fylkesmannen har i samarbeid med Skogselskapet i Aust-Agder arrangert temamøte om skogens muligheter i klimasammenheng. Formålet med møtet var å sette fokus på betydningen av å drive et aktivt skogbruk, slik at bindingspotensialet på aktuelle arealer utnyttes optimalt. Det er utarbeidd en kommunevis oversikt som viser klimautslipp og skogens opptak av klimagasser.

Fylkesmannen har sammen med Arendal kommune og Aust-Agder fylkeskommune satt fokus på arbeidet med å bli klimanøytrale i regionen. Vi har deltatt i et nettverk som har vektlagt informasjon og tiltak for å bli klimanøytrale.

Fylkesmannen har i samarbeid med Universitetet i Agder arrangert Energi-konferansen Sør 2008. Med klima som bakteppe ble det satt fokus på alternative klimanøytrale energiformer i regionen og på bygging av lavenergihus og passivhus. Det er spesielt mange tiltak innen Energiomlegging, som kan gjennomføres i kommunene for å bli en mer klimanøytral region.

Forurensing

"Må" oppgaver er fulgt opp i så stor grad vi hatt ressurser til det. For få medarbeidere og E-18 utbygging med stor forbruk av våre "tjenester" er de umiddelbare årsakene til ressursknapphet i 2008. Dette er formidlet til SFT. "Forurensa sedimenter" er fulgt opp. Grunnforurensings-oppgavene er under arbeid. Landsomfattende aksjoner er fulgt opp, likeså kommune-tilsyn/undersøkelsen med det forbeholdet at vi bare tok 2 kommuner.

Konsesjonene til avfallsdeponiene ble forsinket, og ble først gitt i 2009, og det siste deponiet gjenstår. Oppfølging av utslipp frå kommunal avløpssektor i henhold til nytt regelverk er ikke utført. Miljøstatusarbeidet gjøres, men dessverre ikke så raskt som vi hadde ønsket. Oppfølging av databasene vil bli prioritert i 2009.

2.6 Samfunnstryggleik og beredskap

Den store skogbrannen i Mykland i Froland ga en spesiell beredskapsmessig utfordring i 2008. Fylkesmannen fulgte håndteringen av brannen tett, hadde en rapporterende og understøttende rolle ved hendelsen, og ivaretok også viktig kontakt for å sikre drift av kritisk infrastruktur.

Videre var starten på 2008 preget av snøfall og sterk vind med påfølgende bortfall av kraft, tele og informasjonskanaler. Scenario har gjentatt seg årlig med varierende styrke og omfang siden 2006. Dette har derfor stor oppmerksomhet hos oss.

Fylkes risiko- og sårbarhetsanalyse skal holdes åjour med en syklus på ca hvert 4 år. Dette arbeidet pågår og trekkes videre med inn i 2009. Analysen er styrende for prioritering av tilsyn, faglige oppdateringer, øvelser, temadager og utforming av beredskapsplaner. Hovedfokuset var i 2008 rettet mot å avdekke sårbarhet knyttet til ekstremvær, bortfall av kraft, tele og info. Vår oppfølging av ansvarlige etater og berørte kommuner er derfor preget av dette. Arbeidet var organisert i 3 prosjekter.

- **Prosjekt i regi av fylkesmannen med støtte PTs, Agder energi og NRK.** Alle våre 5 kystkommuner er gjennomgått ift sårbarhet i strømforsyning, sårbarhet i kommunikasjon og teletjenster og internett. Dette er fulgt opp med en temadag og erfaringsutveksling for alle våre kommuner og fylkets etater. Grimstad og Lillesand er tatt ut som eksempelkommuner utvikling av veileder på ROS på henholdsvis strømforsyning og sikring av e-kom tjenester.
- **Prosjekt i regi av PTs i samarbeid med 5 fylker herunder Aust-Agder.** Alle fylkene har definert samfunnskritiske og kritiske brukere. PTs har undersøkt deres avhengighet av tele og e-kom tjenester og sett på uavklarte forhold mellom bruker og tilbyder sett opp mot e-kom forskriften §8. Arbeidet er videreført med regionale møter, temadager og øvelser.
- **Prosjekt i regi av NVE med støtte fra kraftforsyningen, PTs, Vegvesenet og fylkesmannen i Aust-Agder.** I løpet av 2008 har prosjektgruppen laget en nasjonal veileder for øvelser av av berørte parter mot ekstremvær, kraftig bortfall av strøm tele og info. Dette basert på vårt øvingsopplegg fra 2007. Det er også utarbeidet fullstendig øvingsopplegg for en pilotøvelse som ble gjennomført 3. februar 2009 for fylkesmannen vest-Agder m/berørte etater. Opplaget skal etter evaluering bli den nasjonale veilederen for slike øvelser.

Det er i 2008 gjennomført et klimaseminar basert på samarbeid med DSB, Bjerknessenteret, våre fagavdelinger, fylkeskommunen og kommunene. Seminaret belyste, klimautfordringene i et globalt perspektiv, organiseringen av klima nasjonalt, regionalt og kommunalt, myndighetenes krav og forventninger ifm miljø, arealplanlegging og beredskap som følge av klimaendringer. Dette arbeidet videreføres i 2009 gjennom en tverrfaglig arbeidsgruppe ved embetet.

Arbeidet med oppfølging av loven om helsemessig og sosial beredskap og smittevern har pågått en årrekke. Risiko og sårbarhetsanalyser, planverk, kriseforebyggene og skadebøtende tiltak fulgt opp ved tilsyn, temadager og øvelser. Til nå er det gjennomført 13 fullskalaøvelser på smittevern i Aust-Agder. Lillesand og Grimstad kommuner ble øvet i 2008. Fylkets ROS- analyse på smitte/pandemi og dyresykdommer er under revisjon. Dette arbeidet startet i 2008 og er forventet ferdig i 2009.

Atomberedskapsutvalget, berørte etater og kommuner ble fulgt om en omfattende temadag senhøstes i 2007. Dette grunnlaget ble tatt videre med inn i 2008 hvor det ble gjennomført 2 øvelser som involverte ABU, enkelte kommuner, deler av fylkesberedskapsrådet. Ny mal for atomberedskapsplaner i kommunene blir fulgt opp ved tilsyn/beredskapsgjennomganger.

Fylkets ROS-analyse og andre etasvise analyser/trusselvurderinger blir presentert der hvor det er naturlig. Fylkesberedskapsrådet har gjennomført sitt årlige møte. Deler av rådet var også involvert ifm brannen i Froland.

Deler av fylkesmannens krisestab er øvet en gang ifm øvelse i regi av DSB, SHDir og NSM.

Arbeidet med samfunnsikkerhet følges opp kontinuerlig ved gjennomgang av kommuneplaner, arealplaner og bebyggelsesplaner. Det legges stor vekt på dialog og tidlig involvering. Det er derfor lite innsigelser fra beredskapsenheten.

Kapittel 3 - Resultatområder

Kongehuset

Resultatområde 00.1 Kongelige besøk

Resultatområde 00.2 Tildeling av ordener og medaljer

Ressursrapportering

Resultatområde 00.2 - 3 ukeverk

Resultatområde	FMAA	Sum
	1510 Fagdep. 1510 Fagdep.	
Resultatområde 00.1 og 00.2	2	2 0
Sum:	2 0	2 0

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 Naturens mangfold og friluftsliv

01.1 Bærekraftig bruk og beskyttelse av leveområder

Utvidet skogvern

Fortsatt god framdrift til nå. To områder ble vernet 19. desember 2008. Vi har pr dags dato tilbud om 3 områder hvor det skal foretas biologiske registreringer, 1 område som er ferdig registrert, 2 områder hvor det forhandles med grunneier, 4 områder sendes på høring i januar, hvorav 2 ligger i brannområdet i Froland.

Nasjonalparker og større verneområder

Som før. Ingen større verneområder utenom Setesdal og Ryfylkeheiene (SVR) Landskapsvernområde. Her er det lokal forvaltning. Holdningen blant de lokale kommunene i SVR tilsier større samarbeidsvilje overfor eksterne parter som FM. Bl.a søkte ikke kommunene om å forlenge forsøksordningen med å klage-behandle egne vedtak på verneforskriften sjøl. Skal FM kunne greie å følge opp denne positive trenden har vi (FMVA-Aust-Agder) foreslått at en av fylkesmennene i RO, VA eller AA får en koordinatrolle og noe ressurser til dette. Dette er også drøfta med Vest-Agder og Rogaland og Styret i SVR. For øvrig avventer vi avklaring på hvordan forsøksområdene skal administreres i framtida. Saken ligger pr dags dato i departementet.

Marin verneplan

Inntil vi fikk "aksjonsstopp" fra DN i juni, (planlagt oppstartsmelding) lå vi i rute med det arbeidet som var forventa av oss. (Forslag til KU-program, forslag til referanseområder, høringsutkast, oppfølging av ulike aktører.)

Forvaltning og naturoppsyn i verna områder

Generelt bilde: Situasjonen er bra. Samarbeid med SNO: grunnleggende godt. Generelt få problemer, men behovet for oppfølging er stort, men må tilpasses ressursene våre. Svært mye kunne vært gjort. Pga av økte bevilgninger for 2009, vil dette bildet endre seg noe. Konkret har vi kommet i gang med forvaltningsplan for Årdalen, og for Hasseltangen lvo og Søm-Ruakerkilen nr er forvaltningsplanen skrevet ferdig, men i påvente av at vi greier å omformulere strukturen til "forvaltningsmål" er den ikke sendt ut på høring enda. For Auesøya gjenstår et lite arbeid. Det er vi (FMVA) som må utløse videre framdrift. Vi har penger til arbeidet. 01SO15 er besvart. 01RA5 (kopi av disp): OK. 01RA6 (bruk av midler,SNO): OK. 01RA7 (Ramsar): Ikke aktuelt pr dags dato. Se merknad under merket *. 01RA8 (økonomirapport): OK.

Merknad*: I tilbakemeldinger til DN har Fylkesmannen flere ganger meldt inn Nedenessaulene som en aktuell kandidat som Ramsarområde. Selv om området er preget av inngrep (demning og småbåthavn), har det fortsatt høy verneverdi, jf. bl.a. http://dnweb12.dinmat.no/nbinnsyn/asp/faktaark_map_main.asp?IID=BN00023659&map=true Det er nå planer om reparasjonsarbeid på demningen og terrenginngrep i området, og selv om dette ikke nødvendigvis vil svekke verneverdien vesentlig, er dette et område som er under kontinuerlig press. Vi er kjent med at DN vurderer å igangsette et arbeid for å få oversikt over våtmarksområder som det kan være aktuelt å restaurere, jf. utkast til utredning for DN - nr. 2007 - 1; "Den norske våtmarksarven. Forslag til tiltak 2007-2010". Fylkesmannen i Aust-Agder vil med dette melde inn Nedenessaulene som et mulig restaureringsobjekt."

Kartlegging og overvåking av biologisk mangfold

Dersom en skal vurdere naturtypekartlegginga som verktøy, er det ikke tvil om at totalkartlegginga er mangelfull. For 2009 vil vi nå ta noen grep i denne sammenheng. Fylket er i ferd med å bli komplette på marin kartlegging. Arendal er snart operativt, og for Grimstad og Lillesand vil NIVA snart levere til DN/Naturbasen). Vi har i denne sammenheng fått henvendelse fra Arendal om hvordan FMVA vil bruke disse. Vi har forsøkt å formulere viss retningslinjer. 01SO21 (INON): i rute.

Merknad: For å antyde hvor mye vi benytter naturtypekartene/naturbasen, kan vi melde at kartlagte naturtype/rødliste-områder dukker opp som konfliktsaker i en del planarbeide, men relativt sjeldent. Det ingen tvil om at de fleste og største areal-konfliktene er knytta til strandlinja (både sjø og ferksvann) og hyttebygging i villrein-nære områder. Dette kan en ta til etterretning, men hadde en hatt større kunnskap og dokumentasjon om biologiske verdifulle områder, hadde nok det relative forholdet vært annerledes.

Ivaretagelse av viktige arealer for biologisk mangfold

Dette arbeides det med i samband med kommunepolaner og andre planoppgaver. Her legges det ned et betydelig arbeid, og vi bruker mye ressurser på dette. Det er på det formelle, skriftlige planet det meste arbeidet gjøres. Vi har liten tid til å følge opp dette arbeidet på kurs, møter og som generell informasjon. 01SO23 og 24: Vindkraft er ikke aktuell (så langt) og fylkeskommunen har ikke noe framdrift i småkraftplan.

Motorferdsel i utmark

Vi får inn en del vedtak som det er klaget på i kommunene og som vi avgjør. Saksbehandlingstiden blir ofte lang i disse sakene. Ellers er det svært lite vi gjør (og kan gjøre ut i fra dagens regelverk og ressurser.) Vi svarer også på henvendelser fra kommunene, som ofte er i tvil om hvordan regelverket skal tolkes. Vi mottar svært mange vedtak som burde vært gjenstand for legalitetskontroll, men på grunn av begrenset tid prioriterer vi kun de "verste" vedtakene. Planlagt møte overfor kommunene (i politiregi/ miljøforum) om praktisering av dagens regelverk, blei symptomatisk avlyst pga av manglende ressurser hos politiet. Offentlig innsats på området er spredt og lite samordna. De eneste som gjør noe som monner, er etter vårt syn SNO med sine kontroller, dels i samarbeid med politiet.. ATV'ene begynner å gjøre seg gjeldende i antall, og selges fortsatt fritt. 01SO25 og 26, - ikke aktuelt.

Kulturlandskap

Samarbeider med landbruksavdelingen, men FMVA har begrensa aktivitet. 01SO27(utvalgte kulturlandskap i jordbruket) har fått ny frist 01.10. Blir fulgt opp. Rapport 01RA9 innen 01.10.08 vil bli fulgt opp.

01.2 Bærekraftig bruk og beskyttelse av arter, bestander og genressurser

Årsrapport 2008 Fylkesmannen i Aust-Agder - Innhold:

Generell viltforvaltning og tilskuddsforvaltning – vilt

Her har arbeidet gått i henhold til oppdrag, men viltforvalter har redusert stillingen noe, og utadretta service er noe mer begrensa enn den har vært.

Forvaltning av hjortevilt

Villreinnemndene på Vest- og Østheia av Setesdalen er slått sammen. Vest-Agder er koordineringsfylke for diverse oppfølging i denne sammenhengen. (Østheia lå tidligere hos Aust-Agder.) 01SO29 (Visa): Følges opp. Særlig gjelder dette arealforvaltning. Vi har bl.a. hatt et stort arbeid med Bykle kommune om etablering av en sommer- og vinterløypeplan (kommunedelplan). Dette arbeidet har vært etterspurt av FMVA i mange år og er slutført. Pga av arbeid med grunneieravtaler er endring av løyper utsatt et år. 01SO31: Hjorteviltregisteret er nå oppdatert i henhold til kravspesifikasjoner, og pr 1. november var statistikk for felt og sett elg og hjort oppdatert for tidligere år. 2008-tall vil fortløpende bli lagt inn. 01SO30: Vår viltforvalter har deltatt i arbeidsgruppe i regi av Norsk villreinsenter på Skinnarbu. Arbeidet med Fylkesdelplanen for ”våre” nasjonale villreinområder er kommet i gang, (oppstartsmøte er holdt), men videre framdrift har gått seint.(fylkeskommunen i Aust-Agder koordinerer 5 fylker.)

Forvaltning av anadrom laksefisk og innlandsfisk

Her er stort sett alt i orden. OBS: 01RA12 vil antagelig ikke bli utført. Fylkesspesifikke oppgaver: Kalkingsoppgaver: Utført i henhold til oppdrag. Pilot på vannmiljøsystem: OK

Rovviltforvaltning

Vi ikke hatt dokumenterte ulveskader i år før helt på tampen av vekstsesongen. Det har i det hele tatt vært svært rolig på rovdyrfronten. En sak skiller seg ut, der særlig en besetning fra området med ulveskade i 2007 (Åmli) hadde sau som ikke ville gå på utmarksbeite. I samråd med DN gjorde vi en del forundersøkelser og ga tilskudd til gjeting. Vi tolker resultatet som bra da vi unngikk mye misnøye uten unødig stor økonomisk bistand. Vi greide tilslutt å holde en del av besetningen på utmarksbeite, og det skulle være mulig å satse på disse dyra ved neste års påsett. Takker for godt samarbeid med DN. Med tanke på hekkedata om kongeørn er Arild Pfaff, SNO inne i bildet.

Forvaltning av trua arter

Vil følger opp handlingsplan for Damfrosk. (Arbeids- og framdriftsplan er laga i avdelinga på bakgrunn av handlingsplan. Eget punkt i fylkesspesifikke oppgaver.). Har innsigelse mot reguleringsplan i Tvedestrand på bakgrunn av generelle strandsonehensyn og spesielt hensyn mot klippeblåvinge-lokalitet. (Ingen individer observert på flere år). Arbeidet med Narmarihånd går sin gang i regi av Grimstad kommune. (Vi anbefaler igjen at det lages nasjonal handlingsplan.) Rød skogfrue er registrert i fylket igjen. To-tre registreringer av trua insekter i Arendal i samband med byggesaker har satt temaet på media-dagsordenen i 2008. Mye blest om sakene.

01.3 Fremmede arter og GMOer

Arbeidet mot spredning av fremmede arter er fulgt opp i den grad vi har ressurser. Det er særlig innafor ferskvannsfisk problemet er påtrengende i fylket. Vi samarbeider med vannregionmyndigheten om ferskvannsproblematikk. Vi responderte på DN's høring om fremmede arter i desember.

01.4 Friluftsliv

Generelt: Isolert sett er dette et nedprioritert område fra vår side pga av ressurser, men ser vi på friluftsperspektivet i plansammenheng, brukes det betydelig tid på saken. Vi har tre vesentlige innfallsporier til saksområdet. 1) Planarbeid ved kommuneplaner, reguleringsplaner og dispensasjoner, (arbeid med tanke på å ivareta særlig strandarealer for allment friluftsliv) 2) vi bruker en del ressurser på offentlig sikring av friluftslivsområder. 3) Diverse arbeid knytta til allemannsretten.

Allemannsretten

Vi arbeider med allemannsretten i mange sammenhenger; generell opplysning, svar-tjeneste på telefon, strandsoneforvaltning (plan) og som sekretær for kystsonenettverket. For øvrig har ingen kommuner i fylket så langt vi kjenner til gått aktivt ut og kartlagt sjikanøse stengsler i strandsonen i 2008.

Stimulerings/motiveringstiltak

Her bruker vi svært lite ressurser, uten det som følger av planarbeid etter plan-og bygningsloven og at tilskuddsmidlene blir fordelt.

Sikring og ivaretagelse av attraktive friluftslivsområder

Her mener vi at vi er årvåke og gjør en god jobb. Kommunene har svært ulik innsatsfaktor på dette området, men stort sett gjøres det et godt arbeide i kystkommunene, og Lillesand, Grimstad og Arendal har merkbart bedre aktivitet på dette området enn Tvedestrand og Risør. For innlandskommunenes vedkommende er det bare unntaksvis at dette er aktuelt. Dette skyldes både vår kapasitet og kommunenes interesse. Oppfordringen om å få bykommuner til å etablere markagrensa er videreførmidla, men blir ikke etterfulgt av kommunene. Dette er vanskelig og egen landbruksavdeling er kritiske til konsekvensene for landbruket da det fører til press på jordbruksarealer nærmere bykjernen. Ivaretagelse av nære grøntområder er også en vanskelig sak i byene, med mange motstridende interesser. Vi forsøker å formidle nasjonale føringer.

Forvaltning og drift av de statlig sikra friluftslivsområdene

Vi har i flere år hatt mål om å revidere forvaltningsplanen for skjærgårdsparken, og i 2008 har vi endelig kommet i mål med oppdatert tiltaksplan, men det gjenstår en gjennomgang av tekstdelen av planen. For øvrig har vi et godt samarbeide med de kommunale skjærgårdstilsynene og SNO, og det er ikke noen åpenbar svikt i opplegget. Med dagens ressurser i avdelinga mener vi at vi gjør et ”godt nok” arbeid.

Tilrettelegging for jakt og fiske

Mtp fiske gjøres det mye indirekte gjennom kalkingsarbeidet. Vi har også en bra ”svar-tjeneste” med tanke på henvendelser til avdelingen. For øvrig har vi svært liten kapasitet til aktivt å tilrettelegge for fiske og jakt. Vi har ikke kapasitet til aktivt å tilrettelegge for dette. Den personen som arbeidet med kalking slutta for øvrig til nyttår, så vi har nå en kort periode hvor vi har knapt med fagfolk på denne feltet.

Vi kan imidlertid markedsføre tidligere års innsats på særlig to felt: 1) Avdelingens betydelige bidrag til at det blei utarbeida en forvaltningsplan for fiske i Setesdal og Ryfylkeheiene landskapsvernområde, og 2) først forsøk, - deretter permanent ordningen med sjøfugljakt på noen statlige og kommunale eiendommer (egen brosjyre).

Resultatområde 02 Bevaring av kulturminner

02.3 Kulturmiljø

Se resultatområde 1

Resultatområde 03 Rent hav og vann og giftfritt samfunn

03.1 Helhetlig hav- og vannforvaltning

Faste oppgaver og 03SO1,2,3,4 og 7. Her utfører vi stort sett oppdragene med de ressursene vi har. Vest-Agder er vannregionmyndighet, så mye av arbeidet gjøres/koordineres derfra. 03SO5: Ikke aktuelt. 03SO6. Her har Dag Matzow (vår fiskeforvalter) hatt pilotoppgaver og deltatt i tre testperioder så langt. 03SO8 (oppdatere SESAM): Gjort noe, men gjenstår arbeid pga manglende inndata fra NIVA. 03SO9 (SESAM-vannmiljø): Påbegynt. Ikke fullført. 03SO10 (delta på fagseminar): To deltagere på vandredirektivkurs i august.

03.2 Overgjødning og nedslamming

03SO11(kontrollaksjon): Er utført. SO12 (kommuneundersøkelsen) Utført, men vi måtte korte inn til 2 kommuner. (innrapportert flere ganger) SO13 (kommunalt utslipp): se under. SO14 (kvalitetssikre "Forurensning"): er utført.

Rapporter spesielt på oppdrag 03SO13

Vi har ikke skrevet eget brev til kommune om denne saken. Derimot er de avløpsanleggene fylkesmannen har tilsyn med (egentlig 6 av 8) kontrollert, og pålegg om justering er pålagt de anlegg med mangler - med frist 1.des.(jfr 03SO11). De anleggene kommunene har ansvar for, har derimot ikke fått konkret påpakning om oppfølging slik embetsoppdraget krever.

03.3 Oljeforurensning

Her gjør vi den jobben vi må i tilknytning til akuttberedskap, men bruker små ressurser på dette. Samarbeidet med IUA fungerer greit. Kontaktpersonene ved FMVA er oppdatert.

MOB-land kartlegging

Vi meldte i fjor at vi ville greie å legge ut MOB-kartene som nett-løsninger, men det er bare Arendalskartet som fungerer. Vi har forsøkt å få de resterende kystkommunene inn på denne løsningen i samarbeid med kystverket, men arbeidet har stranda, hovedsakelig pga av ressursmangel hos oss. (FMVA) Forøvrig har vi relativt oppdaterte kart på både innlandskommunene og kystkommunene.

03.4 Miljøgifter

Mudresaker og grunnforurensningsoppfølging gjøres så langt vi har kapasitet. Vi sliter med å kunne sette av ressurser til det, men har ingen åpenbare svikt. Forurenset sjøbunn er nå snevret inn til Arendals havneområde. Her går arbeidet i henhold til framdriftsplan. Vi har initiert egen undersøkelse om kildesøk. For øvrig har sediment-prosjektet i Arendal fått til dels betydelige midler i 2008.

03SO16(PCB-aksjon): OK. SO17 (Skipsverft): OK. SO18 (sedimenter): OK. SO19 og 20.(grunnforurensning) (se 03RA3,- under)

(Grunnforurensning) se under: SO21 (Skytebaner/tungmetaller): Her gjorde vi en god jobb i fjor. Har ikke fått noen henvendelser fra SFT i år.

Rapportering: 03RA3 grunnforurensning

(Feil nummerering,- 03RA3 finnes to ganger, se lenger ned.) Fylkesmannen i Aust-Agder hadde i 2007 fem grunnforurensningslokaliteter til vurdering. To av disse er gitt prioritet 1. En tredje sak er det bedt om ytterligere undersøkelser før prioritering kan foretas. I en fjerde sak avventer vi tilbakemelding fra kommunen hvorvidt det er foretatt opprydninger, og eventuell rapport fra dette. Den siste saken er det ikke blitt gjort noe med.

03.5 Avfall og gjenvinning

Vi har fulgt opp avfallsforskriftens kapittel 9, herunder nye krav til mottak av avfall, ved å informere avfallsanleggseierne. Vi har imidlertid ikke hatt kapasitet til å følge opp med egeninitierte tilsyn.

03SO22 (EE-aksjon): OK. 03SO23-24 (havner): Se 03RA 2 (under). 03SO25/26 (Deponier): Rapporteres i 03RA4 (under). 03SO27 (kvalitetssikre data): OK. 03SO28. Kurs er avholdt overfor kommunene. 03SO29. (kommuneundersøkelsen) OK, men vi må antagelig redusere til 2 kommuner.

Rapportering:

03RA2 avfall fra skip

03RA3 (vedlegg til EO)

03RA4 (vedlegg til EO)

03RA2 avfall fra skip. Oppdraget henviser til SO21 og 22, men det må være 23 og 24. Dette er ikke gjort.

03RA3 Vi har rapportert avfallsbehandlingskapasitet til SSB/SFT på anlegg i vårt fylke. Forstår det slik at det er dette som etterspørres.

03RA4. Arbeidet er skjovet utover i tid flere ganger av flere årsaker, både interne og eksterne. Sist formidlet til SFT i telefonmøte i des. Vi arbeider med 5 deponier, og sender fra oss 3 konsesjoner nå. Disse tre er de ordinære deponiene langs kysten. Det fjerde deponiet er Syrtveitmoen i Setesdalen (som vi ikke rækker i denne utsendingen). Her gikk vi egentlig imot at de skulle få ny konsesjon. Mange runder har ført til at de vil få konsesjon, men dette har tatt mye tid. Det femte anlegget (og som vi heller ikke blei ferdige med i 2008) gjelder Rugsland i Birkenes som kun tar imot glassfiberavfall fra bedriften "Owens Corning".

Resultatområde 04 Et stabilt klima og ren luft

04.1 Klimaendringer

Vi har forsøkt å følge opp klima-saken. I plansammenheng har vi sjølsagt tatt inn over oss problematikken. Vi har stilt opp på en del møter som deltagere, og samarbeidet med beredskapsavdelingen om å arrangere et større møte retta mot alle kommunene i november. Vi (embetet) har gitt et betydelig skjønnsmiddelbidrag til Arendal kommune som i regi av "livskraftige kommuner" skal arbeide med ATP problematik i Øst-fylket. Dette prosjektet strandet. Midlene blei så delt i to pottes (regi: Arendal kommune), en del til klimaprojektet i offentlig bygg, en del som bidrag til klimaplaner i kommunene. Ressursmessig er vi imidlertid ikke i nærheten av å markedsføre etatens klimabudskap slik embetsoppdraget legger opp til.

04.4 Lokal luftkvalitet og støy

I plansammenheng blir støyproblematikk fulgt opp og påpekt ved mangler. 04SO4, 05 og 06. (kartlegging og tiltaksutredning etter forurensningsforskriftens kap 5) Her har vi forsømt oss tidligere, men har i år tilskrevet kommunene, og fått noe tilbakemeldinger. Har sendt rapport til SFT av de vi hadde fått tilbakemelding på

Resultatområde 05 Internasjonalt miljø samarbeid og miljø i nord- og polarområdene

05.1 Miljø samarbeid i internasjonale miljøfora, herunder EUs miljø samarbeid og UNEP

05.2 Geografisk rettet miljø samarbeid, herunder miljø bistand

05.3 Miljø samarbeid i nord- og polarområdene

Resultatområde 06 Panlegging for en bærekraftig utvikling

06.1 Ansvar for at nasjonal politikk formidles og ivaretas

Generell status

Vi understreker det vi har formidlet til ansvarlige direktorater flere ganger: plan/dispensasjon-arbeidet i avdelingen/embetet får prioritet pga disse sakenes politiske fokus og at dette saksområdet i større grad enn andre ikke muliggjør "halv" innsats. Skal vi være en troverdig forvalter i plan- og bygningslovs-segmentet, - krever det full innsats. Det betyr i neste omgang at andre områder blir tilsvarende nedprioritet. Med en total ressursnedskjæring for avdelingen i 2008 fikk dette betydelige konsekvenser for andre resultatområder. Se blant annet resultatområde 07. Plan- og dispensasjonsarbeidet er i ferd med å "knekke" avdelingens kapasitet. Mens vi i 2006 og 2007 i sum fikk noe ekstra ressurser slik at vi "fløyt" (se forrige årsrapport) , blei 2008 mye dårligere. 2009 ser imidlertid lyserer ut pga av økte fagmidler fra DN og også økte 1510 midler via FAD. Vi understreker at denne situasjonen er formidlet og diskutert med embetsledelsen.

Ansvar for at nasjonal politikk formidles og ivaretas

Hovedarbeidet går på oppfølging av plan og bygningsloven ved dispensasjoner etter § 7, bebyggelsesplaner, reguleringsplaner og kommune(del)planer. Når det gjelder strandsone, vassdragsforvaltning, INON, villrein, grønnstruktur, støy, klima og andre prioriterte områder mener vi at vi i forhold til ressursene gjør en god jobb.

Barn og unge-RPR blir nå håndtert av FMVA, mens det før lå til en annen avdeling i embete (familie og utdanning). 06SO01 (oppfølging av ny plan og bygningslov): Vil følges opp i begynnelsen av 2009 med bredt opplagt møte med kommunene. For øvrig er temaet tatt opp med flere kommuner og i ”rådmann/ordførermøte”. 06SO02 (vindkraft): Ikke aktuelt. 06SO03 (universell utforming): OK, men ikke stor innsats fra FMVA. Se for øvrig rapportering fra embetet som fulgte foreløpig årsrapport. 06RA1: Justis og byggesaksavdelingen ved embetet rapporterer dette. 06RA2+3. Universell utforming: Se egen rapport omtalt under 06SO3.

06.2 Fylkesmannen som styringsmessig bindeledd og rettssikkerhetsgarantist

Utføres i henhold til embetsoppdrag. En vesentlig del av disse oppgavene gjøres av justis og byggesaksavdelingen, og dels embetsledelsen.(mekling)

06.3 Samordning av statlige interesser

OK. Innfor dette resultatområdet (hele 6) er det et utstrakt og godt samarbeid internt i embetet, og vi mener at vi gjør en god jobb.

Se forøvrig kap 1 og kap 2.4

06.4 Kart og geodata

Geodataarbeidet går greit, vi har medarbeidere med god kompetanse både i avdelingen og embetet, og det brukes som et aktivt hjelpemiddel av alle aktuelle saksbehandlere. Det overordnede GIS-ansvaret for embetet er lagt til ADME-leder. Internt samarbeider embetet godt, men det er ressursmangel for å holde systemer vedlike og å videreutvikle nye rutiner/systemer.

Fast oppgave om å oversende DN en samlet framdriftsplan for leveranser av datasett til de nasjonale fagsystemene blei levert før 15. oktober.

Resultatområde 07 Tverrgående virkemidler og oppgaver

07.2 Kunnskapsoppbygging og miljøinformasjon

Miljøstatus og Forurensning

07SO01 (miljøstatus): Det er aktivitet omkring miljøstatus i avdelinga, men med begrensa ressursinnsats. Vi har pålagt en merkantil medarbeider organiseringsarbeidet rundt miljøstatus i tillegg til en faggruppe. Dette fungerer bra, men det skal ikke underslås at det er vanskelig å sette av tid til framdrift blant fagmedarbeiderne.

07SO02,03, 04: Vi prøver å følge opp, men teknisk sett er det problemer med ”Forurensning”. Databasen er bare delvis å jour. Store problemer med å få inn data fra bedriftene, de klager på at systemet er vanskeig å forstå. Mange har ikke klart å legge inn data. Det ser for oss ut som om dette er et reelt problem i tillegg til at mange bedrifter sjølsagt forklarer egen sommel på denne måten.

Sikre at miljøhensyn blir formidlet, forankret og integrert i alle sektorer av samfunnet

Ordførere og rådmenn blir spesielt orientert om aktuelle saker i eget møte med embetet. Dessuten inngår den vanlige kommunedialogen i dette opplegget. For øvrig er det ikke tvil om at formidling av nyhetsstoff fungerer best via embetets hjemmeside, der både NRK og presse raskt plukker opp nyheter. Etter at ”Livskraftige kommuner” fikk ny kontaktperson på Agder fungerer dette samarbeidet mye bedre enn tidligere. (Vi har bl.a bidratt med skjønnsmidler der Arendal kommune er mottaker, og står som kontaktkommune i nettverket i ”livskraftige kommuner”. Se res.omr 04).

Skjønnsmidler: I tillegg til nevnte prosjekt, har vi også gitt skjønnsmidler til et friluftsprosjekt der tre kommuner samarbeider om et større areal (Himmelsyna).

På tross av dette, er det minimalt med ressurser som blir avsatt til utadretta virksomhet/ informasjon mot skole og allmennheten om generelle og spesifikke miljøtema.

07.3 Virkemidler og prosesser

Årsrapport 2008 Fylkesmannen i Aust-Agder - Innhold:

De nasjonal-initierte tilsynsaksjonene fungerer greit. Egeninitierte tilsyn er vi for dårlige på. (Se innledende kommentarer.) En kombinasjon av små bevilgninger til embetet og intern konkurranse i embetet over ressurs har gitt oss svært små spillerom. Vi greide ikke å oppfylle målet om 1,2 årsverk, men arbeidet for å komme så høgt opp som mulig. (se ressursrapportering til DN/SFT i des.)

07RA1 (siste års kontrollvirksomhet): OK.

07RA3 (fortløpende rapportering av landsdekkende aksjoner): OK. 07RA4 (budsjettanslag for 2009): er meldt inn.

Kommune-undersøkelsen 2008

Dette er fulgt opp i tråd med oppdraget, men som antydnet over for direktoratene måtte vi begrense antallet kommuner til 2. Vi deltok på opplæringskurs som forutsatt. (2 medarbeider hele kurset og leder en dag.) Erfaringa med undersøkelsen var god. Godt forarbeid fra SFT.

Fastssettelse av tillatelser

Dette arbeidet går i teorien greit, (kompetanse i avdelingen), men i praktisk sliter vi svært med gjennomstrømningen av saker. I realiteten er det to-tre nøkkelpersoner som kan arbeide med dette, og de har i tillegg mange andre arbeidsoppgaver. Det er særlig E-18- oppfølgingen (utbygging: Grimstad-Vest-Agder grense), mudresaker, "topper" av plan og bygningslovssaker, i tillegg til andre forurensningssaker/daglig drift som beslaglegger tiden til disse nøkkelpersonene. (I 2008 hadde vi i tillegg en fødselspermisjon å forholde oss til.) I praksis betyr det at større tyngre konsesjonssaker stadig blir utsatt. Det kan innvendes at vi med en effektiv omorganisering burde kunne greie å belaste flere områder med denne overhengende "ressursmangel-krisen", dvs at vi burde bruke osthøvelprinsippet over hele avdelingen. (Særlig når konsesjoner utløser inntekter, burde vi greie å prioritere dette høyere) I praksis greide vi imidlertid ikke av personalmessige, og andre årsaker å ta noen radikale grep her i 2008. I 2009 ser vi fram til at vi ansetter en person til i 50 % som avlaster de andre medarbeiderne på forurensing.

07RA5 status IPPC

Eneste IPPC-bedriftene vi har i fylket er deponiene. Se 03RA4.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMAA		Sum	
	1510 Fagdep. 1510 Fagdep.			
Resultatområde 01	178	40	178	40
Resultatområde 02			0	0
Resultatområde 03	32	26	32	26
Resultatområde 04	14		14	0
Resultatområde 05			0	0
Resultatområde 06	234		234	0
Resultatområde 07	65	32	65	32
Sum:	523	98	523	98

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

21.1 Jordbruk

Beskrive kort de viktigste utfordringene i fylket innen jordbruksområdet.

I Aust-Agder er gardsbrukene mindre enn landsgjennomsnittet, men vi har hatt en større prosentvis økning i størrelsen på driftsenhetene de siste årene enn landet forøvrig. Dette henger sammen med større avgang i antall bruk. I 2008 var gjennomsnittlig driftsenhet i Aust-Agder på 157 dekar. Dette er 50 % mer enn i 2000. Antall driftsenheter er redusert med 39 % i samme periode.

Tall for de to siste årene viser en mindre nedgang i antall driftsenheter enn åra før, noe som tyder på at strukturrasjonaliseringen er i ferd med å flate ut.

Jordbruksarealet i Aust-Agder er redusert med 4 % fra 2000 til 2007, mot 1 % i gjennomsnitt på landsbasis. Det er en utfordring å opprettholde jordbruksarealet når dyretallet går ned. Det grovførbaserte husdyrholdet i Aust-Agder er redusert med 16 % fra 2000 til 2007 målt i antall storfeenheter. Dette betyr at det ligger en stor utfordring i å opprettholde kulturlandskapet i deler av Aust-Agder.

Andelen leid jord har økt med ca 1% pr år etter årtusenskifte og er nå ca 56%. Tilsvarende tall på landsbasis er 39%. Den store andelen av leiejord fører til utstrakt transport, og utgjør etter hvert et stort problem i forbindelse med større investeringer og langsiktig planlegging for framtidig drift, ikke minst fordi det ofte byr på vanskeligheter å få langsiktige leiekontrakter.

Det foregår en betydelig strukturendring innenfor melkeproduksjonen. I løpet av 10 år har 55 % av melkebøndene i Aust-Agder sluttet, men mange av de gjenværende har kjøpt kvote og utvidet produksjonen. Dermed har ikke antall kyr og antall liter melk produsert i fylket blitt redusert i samme grad. Det er av avgjørende betydning for kulturlandskapet og for all nærings- og bygdeutvikling knyttet til landbruket, at denne produksjonen opprettholdes i framtida. Fylkesmannen er bekymret over nedgangen i antall melkeprodusenter og frykter ytterligere svekkelse av et sårbart produksjonsmiljø.

Utviklingen er tilsvarende i våre nabofylker Telemark og Vest-Agder. Landbruksavdelingene i de tre fylkene har i et felles innspill til SLF i forbindelse med jordbruksoppkjøret for både 2007 og 08 påpekt at i denne regionen er det stort behov for nyrekruttering og nye impulser for å vitalisere og gi melkeproduksjonen en framtid. Det er viktig at disse fylkene får avsatt kvote og virkemidler for nyetablering innen melkeproduksjonen, og at en i langt sterkere grad får anledning til å finne

lokale løsninger som ivaretar og sikrer eksisterende melkeproduksjon framover.

Kjøttproduksjon på storfe har historisk vært knytta opp mot melkeproduksjon, og Aust-Agder har få bruk med ren kjøttproduksjon på storfe. Endringene på melkesektoren er avgjørende også for utviklingen av kjøttproduksjonen i fylket. Med våre klimatiske forhold burde denne produksjonen være attraktiv for flere. Kjøttproduksjon kan ha et enkelt driftsopplegg og kan derfor drives i kombinasjon med andre næringer. Kjøttproduksjon basert på beitebruk vil i tillegg være positivt for kulturlandskapet.

Med tanke på de utfordringene næringen står overfor mht overgang til løsdrift innen 2024, samt behovet for å øke kjøttproduksjonen både av storfe og sau, kunne en ha ønsket en betydelig større interesse for nye produksjonsanlegg. Kostnadsutviklingen er dramatisk og investering i nybygg på enkeltbruk vil ofte ikke være forsvarlig. Skal husdyrholdet overleve i fylket må det derfor legges til rette for ulike samarbeidsformer og fellesløsninger. For å stimulere interessen for investeringer i jordbruket har Fylkesmannen medvirket til avvikling av ulike arrangementer og fagturner.

Tidligproduksjon av grønnsaker samt produksjon til Gro industrier, avdeling Grimstad er viktige bærebjelker for grønnsaksdyrkingen i fylket. En annen betydelig produksjon i fylket er tidligproduksjon av potet som har økt ganske kraftig, noe som skyldes satsing på fellespakkerier og intensivert FOU-arbeid. Produzentene i fylket står nå for ca 20% av landets produksjon av tidligpoteter. Utfordringen blir å ta vare på de gode jordbruksarealene som ligger langs kysten der utbyggingspresset er størst i fylket.

Rovviltkompensasjon

Aust-Agder ble ikke tildelt midler til rovviltkompensasjon i 2008.

Beskrive utviklingen i beitebruk og utarbeide tapsstatistikk.

I Aust-Agder er det registrert 16 beitelag, som er det samme som året før. 2008 har vært en god beitesesong med relativt små tap på grunn av rovvilt, sjukdom og skader. Beitelaga melder om middels/god kvalitet på utmarksbeite og god tilvekst på dyra. De fleste laga har nå tilfredstillende snyltebehandling og vaksinerings av dyra som skal på utmarksbeite. På grunn av store tap tidligere år, ser det ut til at tilsynet med dyra på beiten er blitt bedre. Sankedatoen er også noe tidligere enn for 5 år siden. Det er gaupe og ørn som blir oppgitt til å være største tapsårsak. Vi hadde ikke ulv i fylket før seint på høsten etter at de fleste dyra var sanket ned. Det var bjørn i fylket, men den gjorde ikke særlige skader og fortsatte videre til Vest-Agder.

Beskrive status for overføringen av veterinærtjenester til kommunene

I Aust-Agder er overføring til kommunene gjennomført i henhold til gitte retningslinjer. Kommunene har inngått et utstrakt samarbeid for å sikre tilgang på veterinære tjenester. Det er opprettet følgende samarbeidskonstellasjoner mellom kommunene:

Bykle og Valle

Iveland, Evje og Hornes og Bygland

Arendal, Birkenes, Froland, Gjerstad, Grimstad, Lillesand, Risør, Tvedestrand, Vegårshei og Åmli.

Rapport fra første tildeling av stimuleringstilskudd i 2008 ble avgitt til SLF innen fristen 31.03.08.

Rapport for kommunal veterinæravdelingen, som viser forbruk i forhold til bevilgning, og en kort redegjørelse om erfaringene rundt bruken av stimuleringstilskudd 2008 er sendt til SLF.

Se også kap. 2.5.

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2008	2007
FMAA	6058	10026	52,6	2,76	7,61	5,78	6,42
Sum	6058	10026	0	0	0	0	

21.2 Skogbruk

Rapportere kort om utviklingen og utfordringene i skogbruket

Avvirking til salg og industriell produksjon i 2008 var 334 018 m³, som er en økning på 14,5% fra forrige år. Vi må tilbake til 2005 for å finne en høyere avvirking i Aust-Agder.

Det er stor interesse for hogst, men den eksisterende driftskapasiteten har ikke klart å dekke etterspørselen. I tillegg er det hard konkurranse om denne solide arbeidskraften fra andre bransjer, spesielt anleggssektoren. AT Skog BA har lagt ned svært mye arbeid i å øke driftskapasiteten, og det er nå etablert nye

entreprenørbedrifter i fylket både til sluttavvirkning og tynning.

Markedet for både trelast og treforedling forverret seg betydelig i løpet av 2008, og det er nå press både på tømmerpris og avsetning. Utfordringen framover blir å holde i gang eksisterende driftsapparat inntil markedet snur igjen.

Aktiviteten på skogkultursektoren gikk noe ned i 2008. Det ble satt ut 396 000 planter mot 475 000 året før. Tilsvarende tall for utført ungskogpleie er 16 949 da, en nedgang på ca 2 000 da i forhold til 2007. Plantetallet har gjennom lang tid vært alt for lavt selv om mulighetene for naturlig foryngelse er tilfredsstillende over store deler av fylket. Nivået på utført ungskogpleie er noenlunde akseptabelt for fylket sett under ett. Det er imidlertid alt for store variasjoner mellom kommunene noe som m.a. henger sammen med ulik tilgang på arbeidskraft. Det er fortsatt sterkt ønskelig å øke aktiviteten på skogkultursektoren.

I 2008 ble det bygd 4,1 km nye skogsbilveier, ombygd 11,4 km skogsbilvei og bygd 6,8 km med nye helårs traktorveier (veikl. 7).

Etter å ha registrert et historisk bunnivå for investeringer i skogsveier i 2005, i forhold til antall meter ferdigbygd vei de siste 40 år, har kurvene snudd. Resultatet for 2008 bekrefter en positiv utvikling både for skogbruket og skogsveibyggingen. De nye rammevilkårene for bruk av skogfond og fortsatt gode tilskuddsatser tilsier en ytterligere økning av ombyggingen av eldre veier med dårlig standard. Her er behovet i enkelte kommuner meget stort.

Etter vår vurdering bør prioriteringene også framover rettes mot ombygging av de viktigste skogsveiene, som skal inngå i et langsiktig og permanent hovedveinett for skogbruket. Det er i denne kategorien byggetiltak behovet er størst for å opprettholde en konkurransedyktig infrastruktur for skognæringen i fylket.

Statistikken over anleggskostnader blir alltid noe misvisende på grunn av etterslep i materialet i forhold til markedsutviklingen. Prisen pr meter nyanlegg bilveier i 2008 er svært høy. Det gjenspeiler for så vidt markedet de tre, fire siste årene, men materialet er lite og et par kostbare anlegg slår for mye ut i forhold til det generelle prisleiet. Det er et bestemt inntrykk at markedet nå har strammet seg betydelig til og at entreprisene er noe nedadgående igjen.

Skogsbilvegnettet er godt utbygd i fylket med et totalt veinett på ca 2500 km. Nåverdien er på anslagsvis 1 milliard kr. Fylkets veinett gir en gjennomsnittlig veidekning på 1,3 m/daa for produktiv skogsmark for fylket under ett. Det er bare Vestfold fylke som har høyere veitetthet med 1,5 m/daa, mens gjennomsnittet for skogfylkene er 1,0 m/daa.

I Aust-Agder regner vi nå med at 90-95 % av fylkets skogsbilveier er utbygd. Denne konklusjonen er trukket etter at hovedplan for skogsveier ble utarbeidet for nær alle kommunene på slutten av 90-tallet. Utfordringen framover ligger i å øke ombyggingen av eldre veier med lav standard, samtidig som det utføres et godt vedlikehold på resten av veinettet. Undersøkelser av veistandarden i fylket indikerer et ombyggingsbehov på ca 30-35 % av det eksisterende skogsbilveinettet. Det innebærer en samlet veilengde på ca 850 km med ombyggingsveier.

For skogbruket ligger det også en meget stor utfordring i å holde oppe kvaliteten på den delen av veinettet som er bygd med en tilfredsstillende standard ved anleggstidspunkt. Dette bekreftes av resultater fra vedlikeholdskontrollen som vi startet ny rullering av i 2007. I 2008 er det gjennomført kontroll i kommunene Vegårshei og Tvedestrand. Vedlikeholdskontrollen vil rullere gjennom hele fylket i løpet av de kommende 3-4 år.

Kursserien Aktivt Skogbruk er et viktig tilbud til skogbruksnæringen både for å styrke faglig kvalitet og rekruttering av arbeidskraft. Denne kursserien har stått meget sterkt i fylket helt siden etableringen i 1977. I 2008 ble det avviklet 55 kurs med ca 320 deltakere. Til sammenligning kan nevnes at de tilsvarende tall for 2007 var 53 kurs med 275 deltakere.

Fylkesmannen har i 2008 fokusert mye på skogens viktige rolle i klimasammenheng. Skogen i Aust-Agder binder årlig ca 0,9 millioner tonn CO₂ i ren tømmertilvekst, men dette nivået vil avta om ikke skogkulturen økes. Mange kommuner har startet arbeidet med klima- og energiplaner og har en god prosess for å bli mindre avhengige av ikke-fornybar energi. Arendal kommune har besluttet å bli klimanøytral og har startet en prosess i form av politiske prioriteringer og valg. Utbygging av gamle oljekjeler med biobrenselbasert oppvarming vil være et viktig tiltak i klimasammenheng i Arendal.

Se også kap 2.5.

21.3 Bygde- og næringsutvikling

Beskrive samarbeidet med regionale aktører innen næringsutvikling, herunder å redegjøre for hvilke aktører som følger opp de ulike delene av den regionale næringsstrategien.

Samarbeidet med Innovasjon Norge (IN) og fylkeskommunen har fungert meget bra også i 2008. Vi har samarbeidsavtale med IN, har jevnlig informasjonsmøter og er observatører i styremøtene til IN Agder. Fordeling av saker og diskusjoner rundt samfinansiering av prosjekter går uten problemer. Fylkesmannen har også et godt samarbeid med fylkeskommunen om regional utvikling.

Innovasjon Norge følger opp den regionale næringsstrategien når det gjelder de bedriftsrettede BU-midlene, mens fylkesmannen har ansvaret for oppfølgingen av BU-midlene til utviklings- og tilretteleggingstiltak.

Fylkesmannen vil rapportere om bruken av fylkesvise BU-midler i henhold til mail fra Landbruks- og matdepartementet av 05.01.09.

Se også kap 2.5

21.4 Verdiskapingsprogrammene

Det har vært et nært samarbeid med Innovasjon Norge og næringsorganisasjonene for å få fram prosjekter som kan finansieres gjennom verdiskapningsprogrammene.

Bioenergi

Aktivitetstall for hovedområdene er sammenstilt i fagsystemet for regionalt miljøprogram.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2008 etter søknadsomgang 2007 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Gjengroing	Avrenning til vassdrag	Kulturminneverdier	Tilgjengelighet og friluftsverdier	Verdifulle kulturlandskap	Plantevernmiddel	Avfallsinnsamling	Annet
FMAA	2465123	443410	347128	0	177500	0	0	70125
Sum	2465123	443410	347128	0	177500	0		

22.4 Økologisk landbruk

I tiltaksplanen for 2008, som bygger på Handlingsplanen for 2006-1010, er det lagt vekt på tiltak for å øke interessen for økologisk landbruk blant forbrukere og produsenter. I tillegg satses det på å bedre omsetningsmulighetene for økologiske produkter og styrke veiledning og nettverksbygging.

Tabellen nedenfor viser bruken av handlingsplanmidler i 2008:

	Bevilget
Produksjon:	
Økologisk melkeinfo-fagmøter for melkeprodusenter	20 000
Økologisk potetdyrking	84 375
Div.produksjonsretta veilednings- og utviklingstiltak	
Utvikling av Økoløft-prosjekt	30 000
Fagmøte økologisk landbruk	6 000
Fagtur økologisk landbruk	20 000
Profilering:	
Økologisk stand på festivaler	20 000
Profilering på Landbruket Dag	1 350
Økologisk adventslunsj med informasjonsmøte	8 275
Omsetning:	
Leveranse økologisk mat til Canal Street	10 000
Sum midler:	200 000

Se også kap 2.5

22.5 Tre og miljø

Fylkesmannen forsøker å være en aktiv medspiller i den langsiktige ressursutviklingen i skogbruket, i miljøsatsingen i skogbruket og i arbeidet for økt verdiskapning og bruk av trevirke til energiformål. Dette arbeidet er knyttet opp mot verdskapingsprogrammene.

Bioenergi

Fylkesmannen i Aust-Agder har prosjektlederansvaret for prosjektet ”Grønn varme på Agder”. Prosjektet har i 2008 videreført arbeidet fra første år.

Informasjon om bioenergi til kommunene

Gjennom Grønn Varme prosjektet har en bidratt med informasjon om bioenergi i energi- og klimaarbeidet i en rekke kommuner i fylket. Prosjektet har også deltatt i arbeidet med oppfølging av ”Energiplan på Agder” i regi av fylkeskommunene. Arbeidet med Energi- og klimaplaner er et nyttig verktøy for å ha en dialog med kommunene og fylkeskommunene om bruken av bioenergi.

I følgende kommuner er det prosjekter på gang mht. bruk av bioenergi der en har bidratt gjennom prosjektet: Arendal, Grimstad, Froland, Åmli, Vegårshei, Birkenes, Gjerstad, Valle, Bykle, Risør og Evje og Hornnes.

Regionale informasjonstiltak

Det er gjennom hele året vært arbeidet med en rekke lokale informasjonstiltak/ arrangement der prosjektet har deltatt med arbeidsinnsats:

- Lokale energiseminar
- Landbrukets Dag på Evje,
- Energikonferansen Sør i Grimstad
- Bioenergidag med fokus på gårdsvarme i Grimstad

Årsrapport 2008 Fylkesmannen i Aust-Agder - Innhold:

- Fagdag for kommunene med tema biovarme, fra virke til ferdig varme, på Bygland Varmesentral.
- Bioenergi, er det aktuelt i veksthusnæringen? på Hesnes gartneri.
- Biovarmekurs (Aktivt skogbruk kurs) i Tvedestrand
- Informasjon i skoleverket gjennom skogdager (3)

Det er et stort behov for å yte informasjon og kompetanse om bioenergi til kommunene og andre større byggeiere i Aust-Agder.

Lokale varmeselskap med basis i landbruket

Et viktig arbeid gjennom året har vært å ha kontakt og bidra med kompetanse til aktuelle varmeprodusenter. Det er flere grupperinger som allerede har etablert selskap, eller som er i ferd med å danne selskap for etter hvert å selge varme.

Foreløpig er det bare to gartnerier som oppvarmes med bioenergi. Grunner til det kan være utfordringene knyttet til store variasjoner i effektbehovet og gunstige vilkår når det gjelder alternative energibærere.

I Agder har AE-Varme, som er Agder Energis varmeselskap, fjernvarmekonsesjon i Arendal, Kristiansand og Grimstad. AE Varme vil trolig basere driften på noen av disse anleggene på lokal bioenergi. Det arbeides nå med å planlegge varmesentraler i Grimstad og Sørlandsparken. AT- Biovarme bygger ut et større bioenergianlegg basert på flis på Vegårshei, som skal settes i drift i løpet av vinteren 2009..

Markedsprisen på alternativ energi styrer i stor grad utviklingen og satsingen på bioenergi. Aktiviteten i 2008 har vært preget av usikkerhet om rammebetingelsene for utnyttning av bioenergi. Det er likevel mange positive prosjekter og prosesser på gang. Bioenergi som næring er fortsatt en umoden bransje i vår landsdel, men har et stort potensial mht til lokal verdiskaping og utnyttning av lokale ressurser.

Trebruk

Fylkesmannen har i samarbeid med Trefokus og Innovasjon Norge bidratt med informasjonsvirksomhet om tre i en rekke møter og kontaktpunkter mot kommunene og næringen. Det er gjennomført noen større arrangementer og prosjekter mht trebruk.

Trehusbyen Risør

Risør kommune har vedtatt at de skal være en moderne Trehusby i utviklingen av ny arkitektur med respekt for Risør som en historisk Trehusby. Risør kommune vil arbeide for å utvikle Risørs identitet med basis i moderne trearkitektur og utvikle regionalt næringsliv

Agder Tresenter - Verdiskapningsanalyse

Agder Tresenter er nå i gang med å utarbeide en verdskapningsundersøkelse for skog- og trenæringen på Agder. Formålet med undersøkelsen er blant annet å synliggjøre verdiskapningen og betydningen som trenæringen har på Agder. Bak undersøkelsen står Trenæringen på Agder i samarbeid med Fylkesmennene og fylkeskommunene i Aust-Agder og Vest-Agder.

Trehusindustrien

Det arbeides med å bygge nettverk mellom produsenter av trehus og treelementer i Agderfylkene. Formålet er å vurdere muligheten for et nærmere samarbeid for denne typen industri.

Trebiennalen 2008

Fylkesmannen i Aust-Agder var en aktiv samarbeidspartner da Vest-Agder Fylkeskommune arrangerte Trebiennalen i Risør i juni 2008. Det ble avviklet en egen konferanse der det deltok ca 100 personer. Videre ble det avviklet temamøter, miniseminar og utstillinger. Formålet med Trebiennalen er å synliggjøre Agder som en viktig region når det gjelder tre, både med hensyn til tidligere bruk og i forhold til potensialet for fremtidsrettet næring, gjennom å stimulere til mer bruk av tre, bedre bruk av tre og ny og innovativ bruk av tre. Trebiennalen skal bygge opp under disse målene ved å fokusere på nyskaping, moderne trearkitektur, design og utvikling og tradisjonsbasert trebruk.

Signalbygg i tre – bærekraftig by- og regionsutvikling

Fylkeskommunene på Agder ønsker å konkretisere et program for utvikling av tre - en regional satsning for bruk av trevirke i nye utbygginger på en miljøriktig måte hvor også regionens historie legges til grunn. Et slikt satsningsområde forener mange hensyn og ambisjoner:

- det er et klimatiltak,
- det bidrar til regional verdiskaping
- det bidrar til en mer miljøeffektiv byggepraksis.

En slik regional tresatsning vil resultere i et forsterket fokus på bruk tre i en rekke byggeprosjekter.

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

23.2 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Fylkesmannen har i 2008 lagt fram en sak for fylkeslandbruksstyret til overprøving etter forvaltningslovens § 35. Saken gjaldt overprøving av prisvurderingen etter konsesjonsloven, der fylkeslandbruksstyret delvis gikk inn for å overprøve kommunens vedtak.

Rapport angående jordfondet og klagesaksbehandling er avgitt til Statens landbruksforvaltning.

Resultatområde 24 Inntekts- og velferdspolitiske tiltak

Organisering av kontrolloppgavene

Statens landbruksforvaltnings kontrollmetodikk med retningslinjer, rutiner og maler er lagt til grunn for Fylkesmannens kontroll på landbruksområdet.

Ass. landbruksdirektør har hatt ansvaret for kontrollen og ledet kontrollteamet.

Kompetansetiltak på kontrollområdet

Kontrollteamet har deltatt på kursene som SLF har arrangert. Fylkesmannen har etablert en tverrsektoriell gruppe for statlig tilsyn av kommunesektoren, som utveksler erfaringer vedrørende kontroll/tilsyn og koordinerer utarbeidelsen av en tilsynskalender.

Det har ikke vært gitt opplæring til kommunene i 2008 utover informasjon om at kontroll blir gjennomført. Under samlingen for kommunene i november gikk leder av kontrollteamet gjennom avvikene som ble registrert, slik at alle kommunene fikk informasjon om resultatet av kontrollene i 2008. På tilsvarende samling for kommunene i november 2007 ble det gitt en bred orientering om forvaltningskontrollen av kommunene.

Hvilke kontroller er gjennomført og i hvilket omfang

Forvaltningskontroll er gjennomført i 3 kommuner, mens det er foretatt kontroll av 7 foretak.

Hvilke ordninger/delordninger er kontrollert?

Produksjonstilskudd (PT)

Regionalt miljøprogram (RMP)

Spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL)

Hva slags type avvik er avdekket?

PT

Det ble ikke funnet noen avvik. Under kontrollen ble det registrert differanse mellom jordbruksareal oppgitt på søknaden og i landbruksregisteret. Landbruksforvaltningen i kommunen foretok oppmåling under kontrollene utført av kommunene. Etter oppmåling ble landbruksregister og søknad rettet. I Aust-Agder er vi godt i gang med gårdskartprosessen og avvik mellom landbruksregister/søknad og kart/oppmåling vil dermed reduseres betraktelig.

RMP

Miljøplan trinn 2 lå ikke ved der det kreves.

SMIL

Det var under denne ordningen de fleste avvikene ble funnet.

Strategi:

Ved gjennomgang av strategiplanene for ordningen ble det oppdaget at en kommune hadde grøfting som tilskuddsberettiget tiltak i planen, mens en annen kommune hadde kalking av jordbruksareal med i sin strategiplan. Fylkesmannen har pålagt kommunene å ta dette ut av planen og å ikke gi tilskudd til denne typen tiltak, da dette inngår som del av ordinær jordbruksdrift.

Søknad:

En søknad var ikke underskrevet av søker.

Miljøplan trinn 2 lå ikke ved de søknadene der søker også søker produksjonstilskudd og dermed er pålagt å ha miljøplan trinn 2 når det søkes om SMIL-midler.

Noen tilsagnsbrev var ikke i tråd med rundskriv og øknomireglement (manglet formålet med ordningen og hva tilskuddet innvilges til).

Ved utsettelse av arbeidsfristen forelå det i svært få tilfeller skriftlig søknad. I noen tilfeller har kommunen gitt skriftlig vedtak om utsettelse av arbeidsfristen.

Sluttutbetaling var i flere tilfeller foretatt uten at det forelå skriftlig anmodning fra tilskuddsmottaker, samt sluttrapport og regnskap.

Hvordan er avvikene fulgt opp?

Avvikene er fulgt opp ved at kommunene er pålagt å endre sine rutiner.

Fylkesmannens vurdering av de viktigste utfordringene i kontrollarbeidet framover

Våre tilskuddsordninger.

Vi er ganske trygge på våre ordninger og hva som er innenfor og hva som er utenfor regelverket. Aust-Agder er et lite og oversiktlig fylke med få utfordringer knyttet til regelverket i for eksempel produksjonstilskuddsordningen med hensyn til driftsfellesskap.

Andre element i kontrollen.

Vi har spurt om journalføring/arkivering (arkivplan) og delegasjonsreglement på de siste kontrollene. Fylkesmannen

ønsket å se hvordan sakene ble behandlet fra de kom inn til kommunen og til de var slutført. Samtidig ble det kontrollert at saksbehandlingen var i samsvar med kommunens delegasjonsreglement.

Kontrollteamet registrerte motforestillinger på begge tema og har et inntrykk av at kommunene mener dette ikke er en del av vår forvaltningskontroll. Da vi har for liten kunnskap på dette området blir det vanskelig å stille klare krav både til arkivplanen og delegasjonsreglementet. Vi ønsker at dette temaet bli tatt med ved neste opplæring av kontrollteam.

Det kunne også vært nyttig å få mer kunnskap om offentlighetslov og forvaltningslov for å få større trygghet i det en skal fokusere på under forvaltningskontrollen.

Har kontrollvirksomheten avdekket behov for regelverkendringer?

Vi har ikke avdekket behov for endringer, men etterlyser en klarere presisering om hvordan tilskuddssøknadene skal arkiveres.

Andre kommentarer/innspill

Vi har opplevd å bli godt mottatt i kommunene. Rådmannen i kommunene har deltatt på møtene, men i et tilfelle måtte vi endre dato like før kontrollen skulle gjennomføres. Vi mener det har vært viktig å ha rådmennene med på møtene for å synliggjøre arbeidsoppgavene og ansvaret som kommunene har innen forvaltningen av tilskuddsordningene i landbruket.

I tillegg til å intervju saksbehandlerne vil vi ved senere kontroller også intervju avdelingsleder eller rådmann for å få bedre innsikt i kommunen som landbrukspolitisk aktør. Vi vil også be om å få tilsendt organisasjonskart, delegasjonsreglement og landbruksdelen av arkivplan.

Status for landbruksvikartjenestene

Aust-Agder og Vest-Agder har et avløserlag. Avløserlaget tilbyr sykdomsavløsning for hele fylket (dekker alle kommunene). Aust-Agder har 4,5 årsverk til landbruksvikarordningen.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2008 - antall

Klagebehandling

Embeter	Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
FMAA	0	2	0	0	0	0
Sum	0	2	0	0	0	0

Dispensasjonssøknader

Embeter	Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
FMAA	1	0	0	0	0	0	5	0	0
Sum	1	2	0	0	0	0			

Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

25.1 Kompetansesenter

Gjennom året har det vært betydelig pågang fra kommunene med spørsmål innenfor en rekke saksområder. Fylkesmannen prioriterer å være tilgjengelig og benytter også e-mail aktivt i kommunikasjonen overfor kommunene. Det er avholdt flere kurs/samlinger/seminarer for kommunene der ulike tema er tatt opp og belyst.

Vi har hatt en rekke henvendelser som gjelder kommunenes forvaltning av de juridiske virkemidlene som de fikk overført i 2004. Landbruksavdelingen har juridisk kompetanse som ivaretar avdelingens rolle som kompetansesenter på dette fagområdet.

Fylkesmennene i Rogaland, Hordaland, Aust-Agder og Vest-Agder starta i 2007 et treårig samarbeidsprosjekt om kompetanseutvikling for tilsatte i kommunal landbruksforvaltning. Våren 2008 ble det arrangert et kompetansegivende kurs innen kulturlandskap i samarbeid med Universitetet i Stavanger. Kurset ga 10 studiepoeng og hadde 3 deltakere fra kommunal landbruksforvaltning i Aust-Agder.

Høsten 2008 ble det arrangert et tilsvarende kurs innen landbruksjuridiske emne i samarbeid med Universitetet i Agder for tilsatte i kommunal landbruksforvaltning. Dette kurset ga også 10 studiepoeng og hadde en deltaker fra Aust-Agder.

Det er avviklet en samling for skogfaglig personale i kommunene og skogfunksjonærene i AT-Skog BA der behovet for langsiktige investeringer, miljøtiltak og skogfundsordningen var hovedtema.

Fylkesmannen samarbeider med Mattilsynet på flere områder. Fylkesmannens ansatte og landbruksforvaltningen i kommunene deltar også på møter mellom produsenter og Mattilsynet ved behov for gjennomgang av regelverk og klargjøring av sentrale problemstillinger for småbedrifter under etablering og utvikling.

Regionalt har ansatte ved embetet deltatt på kurs, seminarer og andre opplæringstiltak i regi av Landbruks- og matdepartementet, Statens landbruksforvaltning og Innovasjon Norge.

Fylkesmannens landbruksavdeling har som målsetting å opprettholde spisskompetanse innenfor landbrukspolitiske virkemidler og derigjennom være et kompetansesenter for kommunene.

Midler til kommuneretta arbeid er benyttet slik (kap 1144 post 77):

Samlinger, kurs m.m. for kommunene kr 92466,-
Framtidsbygda (se kap 2.5) ” 7534,-

Midlene har stor betydning for arbeidet med å videreutvikle og styrke kommunenes rolle som landbrukspolitisk aktør.

25.2 Landbrukspolitisk dialog med kommunene

Aust-Agder er et lite fylke både i areal og antall kommuner. Det gir god oversikt, korte avstander, stor grad av samlokalisering av etater og god, personlig kontakt mellom nøkkelpersoner. Denne kontakten gir embetet tillit og legitimitet i forhold til kommunene, andre etater og organisasjoner, samtidig som vi beholder en viss distanse.

Fylkesmannen i Aust-Agder har valgt å prioritere dialog og direkte kommunikasjon i samhandlingen med kommunene. I ”Aust-Agder” modellen har vi utviklet et sett med møteplasser for direkte dialog med kommunene. Vi opplever at vi har god kontakt med kommunenes fagpersonale innenfor vårt fagområde, og vi får også positive tilbakemeldinger fra kommunene.

Det er vårt inntrykk at både politisk og administrativ ledelse i økende grad er klar over kommunenes nye rolle på landbruksområdet, og det registreres en positiv utvikling når det gjelder politisk oppmerksomhet overfor landbruket. Fylkesmannen ser likevel med økende bekymring på at både landbruksfaglig kapasitet og kompetanse nedprioriteres i noen kommuner. Årsaken skyldes i stor grad anstrengt økonomi i kommunene. Kapasiteten til å arbeide med landbruksaker avtar da landbruksforvaltningen tillegges mange andre oppgaver. Dette går spesielt ut over mulighetene for å arbeide med næringsutvikling.

I tillegg registrerer vi at kommunene for eksempel har problemer med å følge opp fastsatte rutiner og frister i gårdskartprosessen. Flere kommuner har søkt om utsettelse og små kommuner har ofte ikke tilgang på nødvendig GIS-kompetanse.

Vi har utarbeidd en status for ressursbruken i den kommunale landbruksforvaltningen i Aust-Agder i 1994 og i dag. Den 01.01.94 ble det i følge avtaler som ble inngått med kommunene overført i alt 31,5 årsverk. Av disse var 8,5 årsverk knyttet til stillingshjempler som førstekontorfullmektig. I dag er det er ca 20 årsverk som arbeider med landbruksrelaterte saker i kommunene. Antall årsverk i dag må betraktes som et grovt estimat da oppgavene kan være fordelt på flere tilsatte. Det kan se ut som om reduksjonen i vesentlig grad er skjedd innenfor merkantil sektor.

Ressursbruken og kompetansen på landbruksområdet var tema på det årlige møtet ordførere og rådmenn i fylket. I tillegg er forholdet kommunisert direkte med den enkelte kommune.

Samarbeid med KS regionalt og andre

Det er avholdt et møte med styret for KS Agder der samarbeidet på landbruksområdet var tema. KS Agder deltok i planlegging og gjennomføring av arrangementet Framtidsbygda.

KS Agder har beskjedne ressurser, men vi kunne ønske oss en mer offensiv holdning fra KS Agder for å øke det landbrukspolitiske engasjementet i kommunene.

Fylkesmannen har et meget godt og tillitsfullt samarbeid med Aust-Agder fylkeskommune, Innovasjon Norge og næringsorganisasjonene innenfor landbruket.

25.3 Miljøvirkemidlene i jordbruket og de økonomiske virkemidlene i skogbruket

Forbruksrapport for 2008 og behov for jord- og skogbruksmidler for 2009 er avgitt til SLF innen 1.12.2008.

Rapport om skogbruksplanlegging med miljøregistreringer og tilskudd til miljøtiltak er rapportert gjennom fagsystemet TSKOG.

Resultatområde 26 Jord- og landskapsressurser

26.1 Jordvern og kulturlandskap

Fylkesmannen i Aust-Agder har i 2008, sammen med fylkesmannen i Vest-Agder og fylkeskommunene, fortsatt arbeidet i det pågående arealprosjektet i regi av Knutepunkt Sør. Dette er et samarbeid mellom 7 kommuner i Kristiansandsregionen, som også omfatter kommunene Birkenes, Iveland og Lillesand i Aust-Agder.

Dette er en god anledning til å fremme nasjonale interesser i en tidlig planfase. Samtidig ligger det en utfordring i å koordinere arbeidet over fylkesgrensen. Utgangspunktet er erfaringer fra lignende prosjekt i Rogaland, men hovedfokus settes på utfordringene i egen region.

Årsrapport 2008 Fylkesmannen i Aust-Agder - Innhold:

Målet er å etablere en felles arealpolitikk innenfor temaene næringsarealer, boligarealer, grøntstruktur, landbruksarealer, senterstruktur og transport/infrastruktur. En sentral premiss for arbeidet er at planen skal være enhetlig på tvers av kommunegrensene, men åpne for ulik praksis mellom sentrale og perifere deler av regionen. Prosjektperioden går fram til 2010.

Fylkesmannen har gitt landbruksfaglige innspill til kommuner som i løpet av året har startet rullering av kommuneplanen, dette gjelder kommunene Grimstad, Birkenes og Froland. Kommunene inviteres også til dialog i planprosessen.

Fylkeslandbruksstyret har fulgt opp Fylkesmannens innstilling om innsigelse til kommunale arealplaner etter plan- og bygningsloven, og det er derfor ikke oversendt noen saker til Statens landbruksforvaltning fra Aust-Agder.

Jordvernet i Aust-Agder er i 2008 i hovedsak utfordret gjennom boligbygging ved by- og tettstedsutvidelser, veibygging, samt ved spredt boligbygging. Det er som tidligere kommunene Arendal, Grimstad, Lillesand og Birkenes som har den største andel av slike saker i Aust-Agder.

Se også kap 2.4.

26.2 Samfunnsplanlegging

Landbruksavdelingen har i 2008 hatt økt fokus på arealsaker. Virksomheten knyttet til kommune- og reguleringsplaner skjer gjennom åpne og regulerte prosesser, og de innspill som blir gitt til kommunene følges i stor grad opp. Det ligger imidlertid en betydelig utfordring i å følge opp, og eventuelt påklage, kommunenes dispensasjonspraksis i LNF området. I mange kommuner ser en at det fremmes en rekke dispensasjonssøknader. Ofte ser en at saker som er i strid med nasjonal politikk blir frarådet av administrasjonen, men godkjennes gjennom den politiske behandling. Over tid vil følgene av slike vedtak bidra til fragmentering og innebygging av viktige jordbruksarealer, foruten at arealplaner svekkes som redskap.

Arbeidet med verneplaner og konsekvensutredninger blir tett oppfulgt. Det har i løpet av året vært fremmet et betydelig antall saker knyttet til frivillig vern av barskog. I disse sakene bidrar et konstruktivt samarbeid med miljøvernavdelingen til å gi gode løsninger.

Bruken av geodata er i all hovedsak knyttet til landbruks- og miljøvernavdelingen. FKB data mangler fortsatt for deler av fylket, mens vedlikehold av de etablerte data som er viktigst for de sentrale, bynære områder. Geovekst er nå meget godt innarbeidet som finansieringsmodell, og bidrar til at landbruksparten har tilgang til geodata, samt at fylkesmannen får tilgang til data for områdene gjennom Norge Digitalt.

Bruken av geodata hos fylkesmannen er fortsatt basert på lokalt lagrede data, ettersom det ikke er tilstrekkelig hastighet til at man kan basere seg på nettbasert tilgang til data. Tilgang på ulike former for geodata er viktig for korrekt og effektiv behandling av arealsaker på alle avdelinger dette omfatter.

På landbruksavdelingen ser vi at kommuner som har avsluttet gårdskartprosessen har fått en vesentlig forbedring av sitt datagrunnlag for jordbruksarealene. For skogbruk generelt og skogbruksplanlegging spesielt oppleves det imidlertid som et problem at geodata for skog nedprioriteres, og det er særlig ukorrekte eiendomsdata som medfører ekstraarbeid og er kilde til feil i verneprosesser m.v.

Miljøvernavdelingen har et utstrakt bruk geodata, innen en rekke områder. For behandling av arealsaker er tilgang til FKB-data, ortofoto og skråfoto, sammen med informasjon fra Naturbasen meget viktig. Dette legger grunnlag for bedre avgjørelser, samtidig som georeferert, oppdatert bildeinformasjon vesentlig reduserer behovet for befaringer. Geodata brukes også til ulike former for analyser og overlay.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMAA	Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 21	157	157	0
Resultatområde 22	58	28	58
Resultatområde 23	45	45	0
Resultatområde 24	72	72	0
Resultatområde 25	95	95	0
Resultatområde 26	88	88	0
Sum:	515	28	515

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet

31.1 Tilsyn

Tilsynsaktiviteten utgjorde også i 2008 hovedinnsatsen for utdanningsområdet. Tilsynene i 2008 ble gjennomgående gjennomført etter systemrevisjonsmetoden. I tillegg gjennomførte fylkesmannen skriftlige tilsyn med kommunene og fylkeskommunen. De nasjonale tilsynene våren 2008 er gjennomført som beskrevet i oppdragsbrev fra UDir. Se egen rapportering 01.07.2008. Tilsynsobjektene har sendt inn planer for lukking av avvik og tilsynene er formelt avsluttet

Drøftinger og vurderinger av risiko er basis for utvelgelse av tema og enheter for tilsyn. Som grunnlag for disse vurderingene trekker vi veksler på data fra GSI, Kostra og Utdanningsdirektoratets databaser, herunder Skoleporten. I tillegg er annen og mer erfaringsnær kunnskap om kommunene og skolene viktig for å velge ut enhetene. Informasjon om kommunenes organisering er et eksempel på slik kunnskap. Fylkesmannen har i begrenset omfang benyttet resultater fra eksamen og nasjonale prøver for å velge ut kommuner, men slik informasjon brukes i forberedelsen av tilsynene og i overvåkingen av sektoren.

På bakgrunn av funnet knyttet til timetallstilsynet i Aust-Agder fylkeskommune, har fylkesmannen også gjennomført skriftlig tilsyn med om private videregående skoler har et forsvarlig system for å oppfylle det fastsatte minste timetall for opplæringen, jf. privatskolelova §§ 5-2 og 2-3 og rundskriv F-12-08. To private videregående skoler ble valgt ut, og tilsynet ble gjennomført etter samme fremgangsmåte som tilsynet med fylkeskommunen. Det ble ikke avdekket avvik, men det ble gitt merknader knyttet til systemene for begge de undersøkte skolene. Fylkesmannen vurderer at det i mange sammenhenger kan være hensiktsmessig å gjennomføre tilsyn tilsyn med de private skolene på samme tema som tilsynet med kommunene/fylkeskommunen.

Fylkesmannen gjennomførte nasjonalt tilsynet med Arendal kommune i 2007, jf. oppl §§ 13-10, 1-2 og kap 5. Dette tilsynet ble fulgt opp av fylkesmannen også våren 2008 og formelt avsluttet i juni 2008. Fylkesmannen vil imidlertid ha en ytterligere oppfølging av Arendal og be om et møte og aktuell dokumentasjon våren 2009 for å kunne vurdere om kommunens planer for å lukke avviket er fulgt opp. Bakgrunnen for dette er flere henvendelser og formelle klager på spesialundervisningsområdet i løpet av 2008.

Fylkesmannen har gjennomført tilsyn med tre kommuner om retten til gratis grunnskoleopplæring etter opplæringslova § 2-15. Tilsynet er gjennomført etter systemrevisjonsmetoden, og det ble konkludert med avvik i alle de tre kommunene.

Gjennom bruk av Skoleporten har fylkesmannen notert tilfeller av skoler som ikke har gjennomført den obligatoriske elevundersøkelsen som forutsatt etter forskrift til opplæringslova § 2-3. Fylkesmannen har derfor undersøkt gjennomføringen av elevundersøkelsen for alle fylkets grunnskoler. Arbeidet ble utført som et skriftlig tilsyn, og det ble gjort bruk av direktoratets database for brukerundersøkelser, Skoleporten og GSI. Tilsynet resulterte i avvik for 9 grunnskoler, hvorav én privat grunnskole. Alle skolene ble pålagt å gjennomføre den obligatoriske elevundersøkelsen for 2009.

Fylkesmannen har startet opp skriftlig tilsyn med alle fylkets 15 kommuner om retten til særskilt norsk etter opplæringslova § 2-8. Data fra GSI, samt innhentet materiale fra kommunene, danner grunnlag for tilsynet. Per årsskiftet var alt grunnlagsmateriale samlet inn og analysert. Rapportene vil foreligge i løpet av januar - februar 2009.

Det er gjennomført tilsyn med 3 private skoler (Steinerskolen i Arendal, Hesnes skole – Montessoriskolen i Grimstad og Justøy skole – Montessoriskolen i Lillesand) høsten 2008. Formålet med disse tilsynene var å vurdere om skoleeier hadde et forsvarlig system i tråd med privatskolelova § 5-2 tredje ledd, for å sikre at lovens krav til spesialundervisning etterleves, jf. privatskolelova § 3-6. Tilsynene ble gjennomført etter systemrevisjonsmetode. Ved alle tilsynene ble det avdekket avvik fra privatskolelova §§ 5-2 og 3-6, og skoleeier er bedt om å oversende en plan for retting av avvik i løpet av mars 2009. Kopi av rapportene oversendes UDir. Tilsynene avdekket også uklarheter i samhandlingen med hjemkommunene og vertskommunene og mulige avvik i forhold til kravene til sakkyndige vurderinger i 2 av kommunene. Dette vil bli fulgt opp med aktuelle kommuner.

Gruppestørrelsetilsynet er omtalt under 31.3 GSI.

Parallelt med vurderinger av risiko har det også vært nødvendig å ta i betraktning hensynet til belastningen på kommunene. Fylket har 15 kommuner, og avdelingen gjennomfører tilsyn både på barnevern-, barnehage- og utdanningsområdet. Følgelig må tilsynsaktiviteten koordineres nøye, og hensynet til risiko må avveies mot hensynet til rimelig tilsynsbelastning av kommuner og skoler.

Bruk av data fra databaser som GSI, Kostra og Skoleporten har ikke begrenset seg til utvelgelse av tilsynsobjekter. Ved gjennomføring av selve tilsynene har vi i noen tilfeller brukt GSI-data som en del av faktagrunnlaget. I tillegg brukes statistiske data for å få bakgrunnskunnskap om tilsynsobjektene.

Sett i forhold til fylkesmannens totale ressurser på utdanningsområdet har tilsynsaktiviteten i 2008 hatt et tilfredsstillende omfang. Avdelingen har til tross for størrelsen, god kompetanse innen tilsyn og har i 2008 trukket enda flere av avdelingens ansatte inn i tilsynsarbeid. Avdelingens størrelse medfører imidlertid sårbarhet ved sykefravær, nytillsetninger og stort press innen andre lovpålagte oppgaver. Det er de samme personene som utøver tilsyn som har ansvar for gjennomføring av eksamen, nasjonale prøver, GSI og tilskudd. Denne nødvendige ressursutnyttningen gir god kompetanse innen de ulike tilsynsområdene, men medfører også sårbarhet.

Tilsynsoversikt utdanningsområdet

Tilsynsobjekt	Tema/Myndighetskrav	Avvik	Merknad	Pålegg	Metode	Kommenter
		Fylkesmannen har funnet at fylkeskommunen ikke				

Årsrapport 2008 Fylkesmannen i Aust-Agder - Innhold:

FMAA	Aust-Agder fylkeskommune	Årstimetall	tilfredsstillende kravene til forsvarlig system for planlegging av minsteårstimetall etter opplæringslova § 3-10, jf § 3-2		☐	Skriftlig	
FMAA	Gjerstad kommune	Tilsyn etter § 2-15, gratisprinsippet, jf § 13-10 i oppl	Gjerstad kommune har ikke i tilstrekkelig grad sørget for at gratisprinsippet i opplæringsloven § 2-15 etterleveres, jf § 13-10, 2. ledd		☐	Systemrevisjonsmetoden	
FMAA	Risør kommune	Tilsyn etter § 2-15 gratisprinsippet, jf § 13-10	Risør kommune har ikke i tilstrekkelig grad sørget for at gratisprinsippet i opplæringsloven § 2-15 etterleveres, jf § 13-10, 2. ledd		☐	Systemrevisjonsmetoden	
FMAA	Valle kommune	Tilsyn etter § 2-15, gratisprinsippet, jf § 13-10 i oppl	Valle kommune har ikke i tilstrekkelig grad sørget for at elevane og dei foresatte ikke blir pålagte utgifter i samband med opplæringa.		☐	Systemrevisjonsmetoden	
FMAA	Hesnes skole, privatskole	Tilsyn etter privatskolelova § 5-2, jf § 3-6	Styret for Hesnes skole – Montessoriskolen i Grimstad har ikke dokumentert et forsvarlig system etter privatskolelova § 5-2, tredje ledd for å sikre retten til spesialundervisning, jf privatskolelova § 3-6 og opplæringslova kap. 5 (§§ 5-1 til 5-6)		☐	Systemrevisjonsmetoden	
FMAA	Justøy skole, Montessoriskolen i Lillesand	Tilsyn etter privatskolelova § 3-6, jf § 5-2	Styret for Justøy skole, Montessoriskolen i Lillesand har ikke dokumentert et forsvarlig system etter privatskolelova § 5-2, tredje ledd for å sikre retten til spesialundervisning, jf privatskolelova § 3-6 og opplæringslova kap. 5 (§§ 5-1 til 5-6)		☐	Systemrevisjonsmetoden	
FMAA	Samtidig grunnskoler i Aust-Agder	Gjennomføring av obligatorisk elevundersøkelse, forskrift til oppl § 2-3			☒	Skriftlig tilsyn	Det ble gitt pålegg til alle om å gjennomføre elevundersøkelsen i henhold til krav i forskrift.
FMAA	Steinerskole i Arendal	Tilsyn etter privatskoleloven § 3-6, jf § 5-2 i privatskoleloven	Styret for Steinerskolen i Arendal har ikke dokumentert et forsvarlig system etter privatskolelova § 5-2, tredje ledd for å sikre retten til spesialundervisning, jf privatskolelova § 3-6 og opplæringslova kap. 5 (§§ 5-1 til 5-6)		☐	Systemrevisjonsmetoden	
FMAA	Drottningsborg videregående	Tilsyn etter privatskolelovens § 2-3, §		Merknad 1: Selv om Drottningsborg videregående skole oppfyller minstetimetallet, har	☐	Skriftlig	

	skole	5-2 i privatskoleloven.		skolen et forbedringspotensial med hensyn til å utvikle rutiner på dette området.			
FMAA	KVS Bygland	Tilsyn etter privatskoleloven § 2-3, jf § 5-2 i privatskoleloven		Merknad 1: KVS Bygland har et forbedringspotensial med hensyn til å utvikle rutiner for å kvalitetssikre og kontrollere at elevene faktisk får det årstimetallet de har krav på i henhold til privatskoleloven § 2-3, jf opplæringsloven § 13-10 og privatskoleloven § 5-2 blir ivaretatt.	■	Skriflig	
FMAA					■		

31.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen har registrert en viss økning i antall klager på spesialundervisningsvedtak både for grunnskolen og i videregående opplæring. Fylkesmannen anser det positivt at det er en registret økning. Imidlertid er det totale antall klager etter kap 5 i opplæringslova fortsatt lavt og det kan skyldes at foresatte/elever ikke er tilstrekkelig informert rettighetene i opplæringsloven. Fylkesmannens gjennomføring av nasjonale tilsyn etter § 13-10 og kap 5 i opplæringslova har avdekket omfattende avvik på spesialundervisningsområdet, noe som skulle tilsi at flere klaget.

I behandlingen av spesialundervisningssakene har Fylkesmannen gjennomgående opphevet vedtaket og sendt klagen i retur for ny behandling i kommunene der saken ikke er tilstrekkelig utredet. Typiske grunner til oppheving av vedtak og retur til kommunen/fylkeskommunen er mangler knyttet til sakkyndig vurdering, individuell opplæringsplan og enkelt vedtaket. Tidligere år har fylkesmannen i større grad innhentet nye opplysninger selv. Fylkesmannen har valgt denne linjen for å presse kommunene/ fylkeskommunen til å utrede saken tilstrekkelig, jf. at det er gitt relativt omfattende veiledning til skoleeierne på spesialundervisningsområdet i de siste år i forbindelse med nasjonale tilsyn.

Fylkesmannen har ikke mottatt klager på spesialundervisning fra private skoler i 2008.

Det er mottatt en klage på spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder.

Antall klager er så lavt at fylkesmannen er bekymret for om det gis tilstrekkelig informasjon og veiledning fra skoleeier og skole til foreldre/foresatte om barnets rettigheter og deres mulighet for å klage. Fylkesmannen har samme bekymring i forhold til voksnes rettigheter til opplæring.

Når det gjelder saker om inntak til videregående opplæring, er det en tendens til at fylkesmannen gir klager helt eller delvis medhold ved at førsteinstansvedtaket oppheves eller endres/omgjøres.

På bakgrunn av en henvendelse som gjaldt en enkeltperson, ble det opprettet skriflig tilsynssak mot en kommune og fylkeskommune, hvor det ble konkludert med avvik på bestemmelsene i oppl. § 9a-3 tredje ledd. Frist for å fremlegge plan for retting er 1.mars 2009.

Fylkesmannen har ikke registrert økning i antall klagesaker på standpunkt karakter i grunnskolen. Det er vanskelig å se noen tendens i hvilke fag eller fra hvilke skole/kommuner klagen kommer fra. Imidlertid avdekker noen saker at skolene ikke er dyktige til å begrunne hvorfor elevens måloppnåelse skal resultere i den fastsatte karakteren.

Fylkesmannen mottar en rekke henvendelser på telefon og via e-post som er av en slik art at det ikke opprettes saker. Det gjelder derfor generelt for alle sakstypene at antallet klagesaker ikke er beskrivende for den totale arbeidsmengden til fylkesmannen. Disse henvendelsene har gjennomgående karakter av informasjon og opplysninger og blir besvart og fulgt opp uten at det er en sak det fattes vedtak i.

Forøvrig vises det til oversikt i tabellen. Fylkesmannen har i behandlingen sendt 5 klager på spesialundervisning 2 klager på standpunkt karakter, 1 klage på spesialpedagogisk hjelp til barn under skolepliktig alder tilbake til kommune for ny vurdering. Av klagen på videregående opplæring er 6 klager sendt tilbake til fylkeskommunen for ny vurdering. Alle disse er ført opp i kategorien medhold.

Fylkesmannen har utført oppgaven i henhold til embetsoppdraget.

	Type klage	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Sum
FMAA Klage i grunnskolen	xx	2	0	0
FMAA Klage i grunnskolen	Klage etter kap 5 i oppl.	5	0	5
FMAA Klage i grunnskolen	Klage på standpunkt karakterer	2	6	8
FMAA Klage i videregående opplæring	Klage etter kap 5 i oppl	6	0	6
FMAA Klage i private skoler	Standpunkt karakterer	0	3	3

FMAA	Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder	Klage etter § 5-7 i oppl	1	0	1
FMAA	Klage i grunnskolen	Skysst etter kap 7 i oppl.	4	0	4
FMAA	Klage i grunnskolen	Nærskole. § 8-1 i oppl.	2	4	6

31.3 Grunnskolen informasjonssystem, GSI

For å bidra til mest mulig valide og reliable data, har fylkesmannen holdt GSI-konferanse for alle fylkets kommuner og skoler i forkant av innsamlingen. Konferansen ble arrangert i samarbeid med Fylkesmannen i Vest-Agder. Videre har fylkesmannen hatt oversyn med innsamlingen og assistert kommuner og skoler underveis i prosessen.

I tillegg kommer kvalitetssikring og revisjon av de innrapporterte dataene. Som en del av årets innsamling har fylkesmannen hatt et særlig øye på at skolenes timetallsfordeling er korrekt. Erfaringsmessig vil kvalitetssikringsarbeidet fortsette frem til GSI stenges for endringer.

Fylkesmannen har måttet bruke uforholdsmessig mye tid og ressurser på årets GSI-innsamling. Dette har hovedsakelig sammenheng med ny versjon av GSI, som gav mange tekniske utfordringer og genererte mye spørsmål fra kommunene.

Med utgangspunkt i Utdanningsdirektoratets lister (foreløpige GSI-tall for skoleåret 2007-08) gjennomgikk fylkesmannen materialet for skoler som så ut til å bryte Stortingets forutsetninger om forsvarlig gruppestørrelse. For alle de berørte skolene kom det fram behov for å korrigere de foreløpige GSI-tallene, og det var ikke grunn til å gi pålegg om ressursøkning. Det vises for øvrig til særreporteringen til Utdanningsdirektoratet.

31.4 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen i Aust-Agder bruker betydelige ressurser på informasjon og veiledning. Denne ressursen er søkt fordelt på de relevante arbeidsområdene i ressursrapporteringen.

Fylkesmannen i Aust-Agder gjennomførte to kommunemøter i 2008, der alle embedets avdelinger deltok. I samband med disse møtene, ble det gjennomgått og analysert informasjon fra GSI, Kostra og fra Utdanningsdirektoratets databaser, herunder Skoleporten. Informasjon fra disse databasene er også brukt jevnlig i møter med skoleansvarlige i kommunene, skoleledere og andre aktører gjennom året.

31.5 Eksamen og nasjonale prøver

Arbeidsområde Nasjonale prøver

Fylkesmannen har informert kommunene og de private skolene om innhold, mål, etterarbeid, organisering og gjennomføring av de nasjonale prøvene. Informasjonen og veiledning har foregått på ulike måter så som møter, brev, elektronisk og via telefon.

I forbindelse med gjennomføringen av eksamen 2008 ble det gjennomført en opplæringsdag i bruk av Prøveadministrasjonssystemet (PAS) med eksamensansvarlige ved grunnskoler med ungdomstrinn samt ved videregående skoler. Fylkesmannens brukerstøttefunksjon i PAS har blitt hyppig benyttet i avviklingen av eksamen og nasjonale prøver. God kommunikasjon med kommuner og skoler medførte at gjennomføring av prøvene og avvikling av eksamen gikk forholdsvis greit. Fylkesmannen fikk imidlertid henvendelser om at skoler ikke fikk gjennomført prøvene grunnet sammenbrudd i systemet. Elektronisk avvikling av eksamen ble og vanskeliggjort da mange elever samtidig skulle inn på de samme nettdressene. Skolene har for øvrig meddelt at engelskprøven for begge trinn, lå på et svært høyt nivå.

Fylkesmannen har oppnevnt sensorer og bidratt til gjennomføring av sentralt og lokalt gitt eksamen i henhold til embetsoppdraget. Fylkesmannen har brukt relativt mye ressurser på informasjon og veiledning i forbindelse med både sentralt og lokalt gitt eksamen i grunnskolen. Det er gjennomført fellessensur i grunnskolen i faget norsk for regionene Rogaland, Vest- og Aust-Agder. Alle sensorene var invitert til en skoleringsdag der representanter for sentralt fagutvalg i norsk var faglig ansvarlig. Fylkesmannen deltok på fellessensuren for videregående opplæring i Stavanger for eksamensregionen.

Fylkesmannen har brukt data fra nasjonale prøver i ulike sammenhenger gjennom 2008, både i tilsyns- og veiledningssammenheng. I og med at resultatene fra Aust-Agder indikerte en styrking av resultatene fra 2007 til 2008, har det vært mye fokus på resultatene av prøvene. I den sammenheng har fylkesmannen også hatt fokus på selve gjennomføringen og bruken av prøvene, herunder fritaksprosentene. Fylkesmannen har registrert at det i noen kommuner og på noen skoler var en særlig høy fritaksprosent i 2008. Fylkesmannen har tatt opp problemstillingen i møter med kommunene og vil ha mer fokus på denne praksisen.

Fylkesmannen har brukt 36 ukeverk i arbeidet med nasjonale prøver og eksamen. I tillegg kommer et betydelig arbeid med kvalitetsutvikling som tar utgangspunkt i resultatene fra de nasjonale prøvene. Dette arbeidet er gjennomført i samarbeid med skoleeiere og universitetet.

Fylkesmannen vurderer arbeidet med eksamen og nasjonale prøver å være av en slik betydning både for den enkelte elev og for samfunnet at beredskapen på disse områdene til enhver tid må prioriteres. Denne prioriteringen gjelder både kompetanse og tid. Fylkesmannen har i 2008 gjennomført oppgavene i henhold til oppdraget.

31.7 Tilskuddsforvaltning

Tilskuddene knyttet til leirskoleopplæring, barn og unge i statlige asylmottak og språklige minoriteter i videregående opplæring er forvaltet på grunnlag av forutsetningene fra sentralt hold. Oppgavene er utført i henhold til oppdrag. Det vises for øvrig til økonomirapporteringen og særskilt tilskuddsrapportering.

Fylkesmannen har laget interne retningslinjer for forvaltningen av tilskuddene. Disse inneholder også føringer for administrativ kontroll knyttet til saksbehandlingen.

Fylkesmannen vil bemerke at tilskudd for grunnskoleopplæring for barn og unge i statlige asylmottak har vært krevende å forvalte, da det ikke forligger klare retningslinjer for unge asylsøkere i målgruppen som oppholder seg på omsorgssenter og i barnevernsinstitusjoner

31.8 Koordinering av sensur for sentralt gitt eksamen i videregående opplæring

31.9 Forvaltning av private skoler i utlandet

31.10 Pedagogisk-psykologisk tjeneste for elever ved norske private skoler i utlandet

Resultatområde 32 Oppgaver tilknyttet Kunnskapsløftet og annet utviklingsarbeid

32.2 Kompetanseutvikling

Fylkesmannen har informert kommunene, fylkeskommunen og de private skolene om nasjonale føringer slik de fremkommer i Strategi for kompetanseutvikling i grunnopplæringen 2005-2008: "Kompetanse for utvikling", samt brevene fra Utdanningsdirektoratet med utdyping og konkretisering av opplegg og tiltak. Det gode og etablerte samarbeidet med fylkesmannen i Vest-Agder om felles kompetanseutviklingstiltak, både når det gjelder de generelle kompetanseutviklingsmidlene og midlene øremerket videreutdanning fortrinnsvis i naturfag og fremmedspråk, er videreført. Samarbeidet er både ressursbesparende og motiverende. I den forbindelse nevnes også et godt samarbeid med Universitetet i Agder, UiA. Samarbeidsforumet kalt KKA (kontakt- og koordineringsutvalget for Kunnskapsløftet i Agderfylkene) er nå erstattet med Skoleeierforum Agder. Dette forumet består av skoleeierne og KS Agder. Fylkesmennene fra begge fylkene bidrar med koordinering i samarbeid med KS og deltar på møtene. Skoleeierforum Agder har foruten egne møter, også regelmessige møter med UiA og Utdanningsforbundet. Koordineringsarbeidet er ressurskrevende, men likevel får en mer ut av ressursene når det arbeides i fellesskap og større sammenhenger.

Fylkesmannen har bidratt aktivt med å veilede kommuner og skoler til å bli deltakere i det nasjonale prosjektet "Kunnskapsløftet - fra ord til handling". Vår erfaring er at veiledning og hjelp i selve søkerprosessen har medført at flere skoler og kommuner får nødvendig hjelp og støtte til å komme videre i søknadsprossene, og også for noen bli deltakere i prosjektene. På oppfordring fra skoleeierne har fylkesmannen brukt noen koordineringsressurser til dette arbeidet. Dette gjelder så vel søkerprosesser, som det å følge opp innvilgede prosjekter. Slike prosesser er krevende for skoleeierne, men vi erfarer at det ligger god kompetanseutvikling i å bli tildelt prosjekter.

Flere kommunene finner det også hensiktsmessig å arbeide i fellesskap seg imellom når det gjelder kompetanseutvikling. Et eksempel er kommunene Risør, Froland, Tvedestrand, Åmli, Gjerstad, Vegårshei og Arendal som samarbeider om etter- og videreutdanning av et stort antall lærere i lesing. Leverandør av tjenesten er UiA, og regionen fikk kr. 450 000,00 av videreutdanningsmidlene som Utdanningsdirektoratet utlyste i 2008. Videreutdanning for 35 lærere i lesing starter januar 2009.

Midlene til kompetanseutvikling er overført kommunene, fylkeskommunen og de private skolene etter intensjonene i styringsbrevene. Fylkesmannen overfører midlene etter å ha mottatt dokumentasjon fra kommunen på godkjente planer. Fylkesmannen har bedt skoleeier spesielt om dokumentasjon som viser at lokal delaktighet og forankring på det enkelte lærested er sikret, før utbetaling har skjedd.

Fylkesmannen har sørget for at kommunene, fylkeskommunen og de private skolene har rapportert innen fristen 1.februar. Det vises for øvrig til økonomirapporteringen.

Fylkesmannen har bistått Utdanningsdirektoratet om ulike tiltak innenfor området kompetanseutvikling.

Fylkesmannen har utført oppgavene i henhold til embetsoppdraget.

32.3 Skoleporten

Tre ansatte ved vårt embete fungerer som brukerstøtte i Skoleporten. Det har vært noe pågang fra kommuner og skoler med behov for brukerstøtte og veiledning dette året.

Som nevnt tidligere har embetet brukt informasjon fra Skoleporten i tilsynsarbeidet og i forhold til veiledning. Dette gjelder blant annet informasjon om ressurser, nasjonale prøver og elevundersøkelsen.

Fylkesmannen har oppfylt oppgavene i embetsoppdraget, men vurderer at det vil være nødvendig med en betydelig større ressursinnsats mot sektoren når skoleporten blir et bedre utviklingsverktøy. Det har funnet sted en betydelig forbedring av Skoleporten i den senere tid, som vil medføre nye tiltak.

32.4 Nasjonale strategiplaner, program og utviklingsoppgaver

Fylkesmannen har informert skoleeierne om strategiplanene. Det er tatt initiativ til samarbeid med aktuelle aktører innenfor de ulike strategiplanenes målgrupper og målområder, der dette har vært aktuelt og formålstjenlig. Strategiplanene er sett i sammenheng med fylkesmannens arbeid med kunnskapsløftet og andre utviklingsoppgaver med sammenfallende felt.

Rapporteringsmalen ber om rapport på endel områder frem til 30.04.2008. Brevet med endring i embetsoppdraget kom imidlertid ikke til fylkesmannen før 13.10.2008. Fylkesmannen velger derfor å rapportere for hele denne perioden.

Nedenfor gis en kort omtale av arbeidet med noen strategiplaner. Fylkesmannen har i begrenset grad gjennomført arbeidet med de ulike strategiplanene i henhold til oppdraget.

Fylkesmannen har medvirket til at det videreutvikles formålstjenelige læringsarenaer for IKT og læring i skolen. Fylkesmannen i begge Agderfylkene har i fellesskap og i samarbeid med Universitetet i Agder, koordinert og drevet prosjektet Lærende nettverk. I prosjektperioden 2008/09 deltar 3 videregående skoler og 4 grunnskoler fra Aust-Agder i nettverk. Tilskuddet er utbetalt i henhold til oppdraget.

Fylkesmannen har bidratt til informasjon knyttet til utviklingsprosjekter i EU-programmene. På grunn av begrensede ressurser har det kun vært anledning til elektronisk viderefremming av informasjon fra SIU til skoleeiere, skoler og voksenopplæringer.

Fylkesmannen har i samarbeid med fylkesmannen i Vest-Agder og NAFO implementert og iverksatt en fylkesvis todagers konferanse i forbindelse med strategiplanen Likeverdig opplæring i praksis. Da det ikke er satt av midler til dette arbeidet, har det vært vanskelig å gjennomføre flere konferanser.

Fylkesmannen har sammen med NAFO innkalt til Hjulmøter med referansegruppen knyttet til Likeverdig opplæring i praksis. Nytt for året er at også Universitetet i Agder deltar på Hjulmøtene, mens fylkeskommunen trakk seg fra samarbeidet etter eget ønske.

Fylkesmannen er medlem av Trafikksikkerhetsforum Aust-Agder (TS-forum). TS-forum er pådriver for trafikksikkerhet, erfaringsutveksling og samordning av tiltak i fylket. I forumet sitter representanter for Statens Vegvesen, fylkeskommunen, politiet, fylkesmannen og Trygg Trafikk. I 2008 ble det avholdt to informasjonsmøter, samt nyttårsaksjon over antall skadde og drepte i trafikken i Aust-Agder i 2008.

Tiltaksplan 2007/2008: "Et felles løft for realfagene".

Fylkesmannen bruker flere anledninger og arenaer til å bidra i arbeidet med å styrke realfagene. Eksempler på slike arenaer er First Lego League, FLL, der ideen er å la elever få arbeide med avansert robot teknologi, samt å dyrke elementer som kreativitet, problemløsning, m.m. NHO Agder er aktive med tiltak for å rekruttere, spesielt jenter, til studier med teknologisk og naturvitenskaplig innretning. Fylkesmannen er samarbeidspartner i dette arbeidet.

Strategi for styrking av fremmedspråk i grunnsopplæringen 2005 – 2009, "Språk åpner dører". Denne strategiplanen ser en i sammenheng med ulike kompetanautviklingstiltak som etter- og viderutdanning i fremmedspråk.

Strategi for kunst og kultur i opplæringen 2007 – 2010 "Skapende læring".

Fylkesmannen arrangerte konferansen "Skapende læring med fokus på det hele menneske", 12. september 08. Dette var et samarbeid mellom Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen, Grimstad kommune og fylkesmannen, da både sosial- og helseavdelingen og utdannings- og familieavdelingen. Når det ikke følger midler med arbeidet med strategiene, blir det vanskelig å iverksette tiltak. Denne gangen brukte vi av spredningsmidler fra prosjektet "Fysisk aktivitet og måltider i skolen". Vi ser en klar sammenheng her.

Da fylkesmannen skjønte at påmeldingen til konferansen ble liten, skrev vi følgende til kommunene/skolene: "Fylkesmannen vet at skolene i fylket har hovedfokus på lesing, skriving, regning og engelsk når det gjelder kompetanautvikling for lærere, noe som er veldig viktig. Vi ser imidlertid på innholdet i konferansen som et supplement til å skape optimale læringsmiljø ved å fokusere på "Det hele menneske". Det forble liten deltakelse.

Fylkesmannen er representert i styringsgruppen for Den kulturelle skolesekken og deltar aktivt i nominasjonsarbeidet til Gullsekken.

Fylkesmannen har i stor grad bidratt med å følge opp landsdekkende prosjekt initiert av Utdanningsdirektoratet, eksempelvis "Kunnskapsløftet fra ord til handling" og "Bedre vurderingspraksis – kjennetegn på måloppnåelse i fag". Kommunene setter stor pris på at fylkesmannen er en aktiv medspiller i utviklingsarbeid. Fylkesmannen får på denne måten en breddekunnskap og god oversikt over utviklingsarbeid i fylket og kan gi nyttig informasjon til aktørene samt koble enhetlige tiltak sammen i nye samarbeidskonstellasjoner.

Fylkesmannen har bidratt aktivt med å veilede kommuner og skoler til å bli deltakere i det nasjonale prosjektet "Kunnskapsløftet - fra ord til handling". Vår erfaring er at veiledning og hjelp i selve søkerprosessen har medført at flere skoler og kommuner får nødvendig hjelp og støtte til å komme videre i søknadsprossene, og også for noen bli deltakere i prosjektene. På oppfordring fra skoleeierne har fylkesmannen brukt noen koordineringsressurser til dette arbeidet. Dette gjelder så vel søkerprosesser, som det å følge opp innvilgede prosjekter. Slike prosesser er krevende for skoleeierne, men vi erfarer at det ligger god kompetanautvikling i å bli tildelt prosjekter.

Fylkesmannen har i begrenset omfang oppfylt embetsoppdraget under punkt 32.4. Fylkesmannen begrunner dette

med manglende ressurser totalt sett. Fylkesmannen har svært dyktige medarbeidere på dette området, som oppnår meget gode resultater, men har ikke kapasitet til å dekke alle områder. Fylkesmannen har i 2008 brukt lite ressurser på plan for bærekraftig utvikling, men har hovedføringene fra denne planen med i det øvrige arbeidet. Fylkesmannen i Aust-Agder har i tidligere år brukt betydelige ressurser på arbeid innen bærekraftig utvikling.

Fylkesmannen vil understreke betydningen av å ha god kunnskap om de nasjonale strategiplaner, program og utviklingsområder for å kunne bidra til en best mulig utvikling innen utdanningssektoren i eget fylke.

32.5 Tiltak innen tilpasset opplæring og spesialundervisning - kap. 230.01

Fylkesmannen har i 2008 fulgt opp informasjon og veiledning på området spesialundervisning og tilpasset opplæring for ansatte i fylkeskommunen med ansvar for barn og unge i sosiale institusjoner. Dette tiltaket ble avtalt før det ble kjent at dette også ville bli tema på nasjonalt tilsyn i 2008. Se ellers 31.1.

Ved gjennomføring av tilsyn i 2008 har det vært gjennomgang av lovforståelse på tilsynsområdene tilpasset opplæring, spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp. Se 31.1.

Fylkesmannen har i forståelse med skoleeier faste nettverksmøter med PP-tjenesten der det informeres om statlig utdanningspolitikk og lovforståelse. I 2008 har fylkesmannen igjen tatt initiativ til en årlig nettverksamling med spesialpedagogiske kompetansesentra i Stat.ped. med ansvar i Aust-Agder. Representanter for skoleeiere møter også. På disse møtene er det en generell informasjonsutveksling om tiltak og strategier på området spesialundervisning og tilpasset opplæring. Det har også vært møter med Habiliteringstjenesten for barn og unge og A-BUP i Aust-Agder. I disse møtene har det bl.a. vært diskutert avklaringer i forhold til ansvar hos PP-tjenesten og ansvar i de andre hjelpetjenestene.

Fylkesmannen har prioritert ressurser til tilsyn også som del av embetsoppdraget på 32.5 i 2008, og vurderer at dette har vært en hensiktsmessig prioritering. Fylkesmannen ser imidlertid, at tilsynene også medfører betydelige behov for veiledning og kompetansutvikling. Fylkesmannen ser både av tilsyn og klagearbeidet at det fremdeles er store udekkede behov for kompetanseutvikling innen dette området. Fylkesmannen vurderer at oppgavene i embetsoppdraget er utført.

32.6 Utviklingsarbeid – Urfolk og nasjonale minoriteter

32.7 Opplæring innenfor kriminalomsorgen

Resultatområde 38 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet

38.1 Tilskuddsforvaltning

Fylkesmannen forvalter de statlige tilskuddsordningene, fatter vedtak om tildeling av tilskudd til den enkelte barnehageeier og betaler ut tilskuddet via kommunene.

Type tilskudd	Utbetalt i 2008 (pr 31.12)
Statstilskudd til drift	326 496 463
Tilskudd til tiltak for nyankomne flyktningers ba	334 215
Investeringstilskudd	12 192 049
Tilskudd barn med nedsatt funksjonsevne	16 832 010
Tilskudd tiltak for bedre språkforståelse	1 774 056

Skjønnsmidler	74 738 353
Tilskudd til midlertidige lokaler	1 554 600
Totalt	433 921 746

Tilskuddsordningene fungerer stort sett etter forutsetningene. Vi har i 2008 hatt en betydelig øking av investeringstilskudd til nye barnehageplasser

Aust-Agder hadde 5 597 barn i barnehage per 31.12.2008. Det er en økning i *antall barn* på vel 6 %. Det er størst økning i kategorien 41 timer eller mer, og deretter i de to neste oppholdskategoriene. De laveste oppholdskategoriene hadde totalt sett en klar nedgang.

Fylkesmannen viser forøvrig til særreporteringen som er gjort innen fristene i henhold til embetsoppdraget.

38.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen i Aust-Agder mottok 2 klager etter barnehageloven i 2007 som først ble ferdigbehandlet i 2008. Disse klagen var fra private barnehager og gjaldt likeverdig behandling. Fylkesmannen har mottatt 2 nye saker i 2008.

Fylkesmannen har fattet vedtak i tre av disse fire sakene. Den siste vil bli avgjort i løpet av uke 5. Saksbehandlingstiden har variert fra 3 – 35 uker. I saken som tok lengst tid, ble klager gitt delvis medhold. Grunnen til at saksbehandlingen tok så lang tid, var at det tok svært lang tid å få nødvendig dokumentasjon fra kommunen som var nødvendig for å fatte vedtak i saken. I de to andre saken som er avgjort, ble kommunens vedtak stadfestet. Saksbehandlingstiden var i den ene saken 3 ½ måned, dette skyldes først og fremst personalsituasjonen her hos oss.

Fylkesmannen mottok en klage på driftstilskudd i 2008. Klagen er sendt departementet for endelig avgjørelse.

Fylkesmannen i Aust-Agder har ikke behandlet dispensasjonssaker i 2008.

Klagesaksbehandling barnehageloven med forskrifter

		Type klage	Medhold/delvis medhold	Avslag
FMAA				
FMAA	Klage etter barnehageloven med forskrifter	Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tiskudd, § 6	2	2
FMAA				

38.3 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen har løpende dialog med saksbehandlerleddet for barnehageområdet i kommunen. Videre ble det gjennomførte to saksbehandlersamlinger med kommunene der tema var bl.a generell informasjon bruk av kompetansemidler. Fylkesmannen inviterte alle de kommunale saksbehandlerne på studietur til Island. Temaet for studieturen var likestilling samt besøk i en kommune som hadde arbeidet spesielt med familieveiledning. Den ble gjennomført i september, og var svært vellykket.

På de felles kommunebesøkene i fylkesmannens regi ble nasjonale planer og satsinger på barnehageområdet diskutert.

Det er fortsatt stort behov for veiledning og informasjon både til kommuner og private barnehageeiere. Barnehagereformen ser nå ut til å ha fått rotfeste i kommunene. Vi har mange henvendelser som gjelder investeringstilskudd til nye barnehageplasser og endring i driftstilskudd i løpet av året. Vi opplever at rundskrivene er så vidt generelle at det er mye rom for ulike tolkinger.

Fylkesmannen gir også løpende veiledning når det gjelder kommunenes praktisering av forskrift om likeverdig behandling. Vi har imidlertid få henvendelser og spørsmål om dette, og som vist ovenfor, svært få klagesaker. Fylkesmannen har vurdert situasjonen på dette området

38.4 Tilsyn

Fylkesmannen har gjennomført tilsyn med 3 kommuner i 2008. Alle tilsynene ble gjennomført etter systemrevisjonsmetoden. Tema for alle tilsynene var kommunenes tilsyn med barnehagesektoren, herunder kommunen som godkjenningsmyndighet, kommunens ansvar som tilsynsmyndighet, kommunens arbeid med regelverket om pedagogisk bemanning, pedagognorm, samt dispensasjonssaker barnehagene. En av kommunene fikk avvik ved at kommunen ikke fører tilsyn med barnehagene. Kommunen har imidlertid fått ansatt en barnehageansvarlig i kommunen, som har ansvar for å gjennomføre tilsyn med barnehagene. En kommune fikk avvik i forhold til vedtak om godkjenning av barnehagene og dispensasjoner. Avviket gjaldt forvaltningslovens regler om enkeltvedtak, og er nå rettet opp.

I to av kommunene omfattet tilsynet også behandling av særskilt tilsudd til kommunene i forhold til barn med særlige behov. Det gikk ikke fram av kommunens regnskaper at tilskuddene var disponert i tråd med retningslinjene. Kommunene skjerper rutine ved regnskapsføring av tilskuddene i regnskapet for 2008.

Fylkesmannen gjennomførte skriftlig tilsyn på dette forholdet med ytterligere fire kommuner i fylket. Av disse skal 2 av kommunene endre sine rutiner i forbindelse med regnskap 2008. Videre ble alle kommunene fulgt opp med skriftlig tilsyn i forhold til at det ikke var samsvar mellom rapporterte tall i årsmelding 2006 sammen med endringsmeldinger i løpet av 2007, i forhold til årsmelding 2007. Her var det avvik i 60 av fylkets 150 barnehager. Samtlige ble rettet i løpet av første halvår 2008.

Når det gjelder organisering av styrerressurs har dette vært et tema i ulike fora i 2008. Flere kommuner har gjort endringer i sin organisering i løpet av de siste årene. Fylkesmannen vil følge dette opp i 2009.

Tilsynsoversikt barnehageområdet

	Tilsynsobjekt	Tema/Myndighetskrav	Avvik/Funn	Frist for lukking av avvik	Pålegg	Merknad	Ressursbruk	Kommentar
FMAA					■			
FMAA	Valle kommune	Barnehageloven. Rundskriv F-02-2008	1. Valle kommune fører ikke tilsyn med barnehagen i tråd med Lov om barnehage § 16	01.06.2009	■	1. Når det gjeld dei særskilde overføringane frå staten, er ikkje kommunen si rekneskapsføring i tråd med departementet si presisering i rundskriv F-02-2008	2 ukeverk	
FMAA	Bykle kommune	Barnehageloven. Rundskriv F-02-2008	Ingen		■	Når det gjeld dei særskilde overføringane får staten, er ikkje kommunen si rekneskapsføring i tråd med føringane frå departementet si presisering i F-02-2008	2 ukeverk	
FMAA	Arendal kommune	Lov om barnehager, §§ 2, 3, 10, 11,17, 18 og 22. Forskrift til lov om barnehager	Kommunens vedtak i medhold av bhl §§ 10 og 18, jf forskrift til § 18, er ikke i tråd med saksbehandlingsreglene i fvl § 24 og § 27.3 ledd.	01.06.2009	■	Når det gjelder opplysningsplikten til barnevernstjenesten, har kommune et forbedringspotensiale.	4 ukeverk	

Resultatområde 39 Oppgaver tilknyttet Barnehageløftet og annet utvikling

39.1 Utbygging

I Aust-Agder er det bare en kommune som rapporterer at de ikke har nådd målet om full barnehagedekning innen 01.01.09. Denne er fortsatt markert med grått på barnehagekartet. Denne kommunen at full barnehagedekning ikke er nådd fordi det har vært en del problemer i forhold til

praktisk gjennomføring i forhold til tomt, regulering, mv. i tillegg til økt tilflytting og økt etterspørsel etter barnehageplass. Kommunen melder om at det vil være en god del flere barnehageplasser tilgjengelig fra retten til barnehageplass trer i kraft fra høsten -09. Fylkesmannen har gjennomført tilsyn med denne kommunen i 2008, og varslet oppfølging av dette når søkerlistene for opptak 2009 er klare.

39.2 Kvalitetsutvikling

Fylkesmannen har gjennomført flere kompetansetiltak rettet mot barnehagene.

Fylkesmannen gjennomførte også i 2008 en fagdag for alle barnehageansatte i fylket. Tema var filosofi i barnehagen. Foredragsholder var Beate Børresen fra HiO og det var noe over 500 deltakere.

I samarbeid med fylkesmannen i Telemark ble det arrangert et tilsynskurs over to dager for saksbehandlere i kommunene. De fleste kommunene var representert og det var ca 40 deltakere på kurset.

Fylkesmannen gav i 2008 støtte til IKT-studiet ved UiA. Det ble gitt direkte tilskudd til at 11 studenter får delta på et kurs som går over 3 semester, og gir 15 studiepoeng. Fylkesmannen er også med i videreføringen av NAFOs satsing på språkstimulering i forhold til fremmedspråklige barn. Vi har satt sammen grupper av barnehager i de tre nettverkene, der en av barnehagene i hver nettverk er prosjektbarnehage som får særlig veiledning fra UiA.

Fylkesmannen fordelte i 2008 om lag 650 000 kr til barnehager, kommuner og nettverk. På bakgrunn av føringer fra departementet og søknad fra kommunene, ble midlene delt ut til kommuner og barnehager i fylket. Midlene ble gitt til 14 enkeltbarnehager og 2 kommuner, i tillegg til nettverkene. Temaene var mye de samme som i fjor; språk – språkstimulering, ped. ledelse, barns medvirkning, med mer. De to kommunene som fikk midler i 2008 var Arendal og Birkenes. Det var ikke søknader fra enkeltbarnehager i noen av disse kommunene.

Alle de tre nettverkene gir tilbud om kompetanseutvikling til alle barnehagene i regionen. Nettverkene utarbeider kompetanseplaner for sine barnehager, og tilbudene går til alle, både private og kommunale barnehager. Dette har vært praksis i fylket i mange år, og midlene når på denne måten ut til alle. Nettverkene samarbeider med flere høyskoler og universitet i forbindelse med kurstilbudet sitt. Alle som får kompetansemidler sender rapport til fylkesmannen om bruk av midlene, innhold i prosjektene og om hvem som deltar.

Etter vår vurdering har det vært jobbet svært bra med kompetanseheving innefor sektoren. De fleste barnehagene har deltatt i ett eller flere av tiltakene og har på denne måten fått økt kvalitet i sin barnehage. Fylkesmannen vurderer at embetsoppdraget er utført på dette området.

39.3 Nasjonale strategiplaner og særskilte satsingsområder

Fylkesmannen har i 2008 valgt å fokusere på arbeidet med likestilling i barnehagen gjennom å kompetanseheve og motivere de barnehageansvarlige i kommunene. Fylkesmannen bidro som ledd i dette arbeidet til å gjennomføre en studietur for barnehageansvarlige i kommunene. Tema for studieturen til Island var likestilling. Vi tilbrakte en hel dag i den såkalte Hjalli-barnehagen som ligger utenfor Reykjavik. Vi fikk en solid innføring i hvordan man arbeidet med likestilling, samt vi var til stede og så hvordan barnehagen ble drevet i praksis. Vi besøkte også en skole, der 1. til 3 klasse drev etter samme pedagogikk.

Midlene til likestillingsarbeid ble fordelt mellom studieturen og et prosjekt i to barnehager med tema likestilling i barnehagen.

Det ble også i år arrangert en konferanse for menn i barnehagene i samarbeid med fylkesmannen i Vest-Agder.

Fylkesmannen er også med i en gruppe ved UiA som har tema Menn i barnehage. Denne gruppa er nå

rekrutteringsteam. Det generelle MiB-arbeidet i fylket ligger dessverre langt ned for tida. Aust-Agder har relativt få menn i barnehagene, og det er vanskelig å rekruttere menn til MiB-arbeidet.

Som nevnt ovenfor er fylkesmannen med i NAFOs kompetanseutviklingsprosjekt Språklig og kulturelt mangfold i barnehagen. Aust-Agder har vært med i prosjektet fra 2006 – 2008, og videreføringen i 2008 – 2009.

Fylkesmannen i Aust-Agder arrangerte et seminar i november 2008 om universell utforming. Arbeid med manifest mot mobbing har ikke vært prioritert i 2008, dette både i forhold til en ressurs- og en risiko og sårbarhetsvurdering. Her vurderer vi at fokus på barns medvirkning er et viktig forbyggende tiltak i forhold til mobbing.

Fylkesmannen har på grunn av begrensede ressurser måttet prioritere sterkt hvilke strategier og tiltak en har kunnet delta i og eller initiere i 2008.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMAA		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 31	148	64	148	64
31.1 Tilsyn	72	33	0	0
31.2 Klagesaksbeha	16	8	0	0
31.5 Eksamen og na	24	12	0	0
31.7 Tilskuddsforv	7	5	0	0
Resultatområde 32	46	12	46	12
32.2 Kompetanseutv	20		0	0
32.3 Skoleporten	1	2	0	0
Resultatområde 38	42		42	0
38.1 Tilskuddsforv	31		0	0
38.4 Tilsyn	8		0	0
Resultatområde 39	19		19	0
Landsdekkende oppgaver – Kunnskapsdepartementet	0	0	0	0
Sum:	255	76	255	76

Barne- og likestillingsdepartementet

Resultatområde 42 Familierett

42.1 Ekteskapsloven og lov om registrert partnerskap

Rapportering tas fra Ephorte.

42.2 Anerkjennelsesloven

Antall saker rapporteres fra Ephorte

42.3 Barneloven

Antall saker rapporteres fra Ephorte

42.5 Veiledning og informasjon

I følge oppdragsbrevet skal det ikke rapporteres i årsrapporten

Resultatområde 43 EØS-avtalens finansielle ordninger

I følge embetsoppdraget ingen rapporteting

Resultatområde 44 Familievern

Aust-Agder fylke har ett Familievernkontor.

Fylkesmannen i Aust-Agder gjennomførte tilsyn med Familiekontoret i 2008. Tilsynet ble gjennomført som et dialog – inspeksjonstilsyn, der ledelsen og de tillitsvalgte var til stede. Tema som ble tatt opp i tilsynet var:

- saksmengde – ventetid, forholdet mellom ulike sakstyper
- meklinger - antall, utvidet tilbud
- meldeplikt til barnevern- og sosialtjeneste
- forskrift om journalføring

Det ble ikke gitt avvik eller merknader under tilsynet.

Fylkesmannen har utført oppgavene i embetsoppdraget.

Resultatområde 45 Barnevern

45.1 Tilsyn med barneverninstitusjoner og oppfølging av og tilsyn med den kommunale barneverntjenesten

Fylkesmannen har oppfylt kravene til tilsyn med private og offentlige barneverninstitusjoner. Ved årsskiftet manglet ett besøk i et særskilt fosterhjem (§4-27) på grunn av at besøket ble berammet kort tid før jul og avlyst av beboer.

I flere institusjoner og særskilte fosterhjem har det ikke vært drift deler av året, og det har derfor heller ikke blitt ført tilsyn. Det er fremdeles rettighetsforskriften som har fokus på institusjonstilsynene. Tilsynene har i det alt vesentligste blitt ført på ettermiddag og kveldstid for å ivareta kravet om å føre tilsyn på et tidspunkt det er størst sannsynlighet for å treffe beboere. Det har imidlertid ikke vært til å unngå at en ved flere uanmeldte tilsyn ikke har truffet ungdom hjemme. Det har ikke alltid vært mulighet for å kompensere for dette ved å føre flere tilsyn.

Fylkesmannen har vært særlig opptatt av og bekymret for to statlige institusjoner i perioden. Dette går dels på fysiske forhold i den ene institusjonen, faglig innhold og sikkerhet for ansatte i den andre. Ved begge anledninger er det gitt begrunnede meldinger, og i ett tilfelle pålegg om utbedring av de fysiske forholdene. Det har blitt holdt møter med ansvarlige fra BUFetat.

De kommunale barneverntjenestene har blitt fulgt opp ved gjennomgang av fristskjemaer og halvårsrapporteringer. Det er vanskelig å få inn fristskjemaer for alle kommuner til alle frister. Fristoversittelser har blitt fulgt opp.

Tilsyn med kommunal barneverntjeneste har i 2008 blitt preget av de landsdekkende tilsyn som fylkesmannens barnevernsansvarlige har hatt sammen med representanter for statens helsetilsyn. Det har blitt ført slikt tilsyn med 6 kommuner.

Veiledning av kommuner har skjedd fortløpende ved telefonkontakt i enkeltsaker. Det er i året som gikk ikke avholdt generelle kurs for barneverntjenestene eller ansatte i Buf-etat om juridiske spørsmål innen barnerettsområdet.

Fylkesmannen har i liten grad fulgt opp eller bidratt til kommunenes tverrfaglige planer for forebyggende arbeid utover de felles tilsynene med statens helsetilsyn, som omfattet dette temaet også.

Det har ikke vært klagesaker knyttet til enkeltvedtak fra kommunalt barnevern i året som gikk. Fylkesmannen har imidlertid behandlet et fåtall klager knyttet til at brukere av barneverntjenestene ikke har følt seg godt nok ivaretatt.

Det vises forøvrig til særreportering til BLD

45.2 Fritak for taushetsplikt

Fylkesmannen har totalt behandlet saker for 7 personer angående fritak fra taushetsplikt.

45.3 Kompetansetiltak/Informasjonsvirksomhet

Informasjonsmidlene fylkesmannen har fått fra BLD har i 2008 i hovedsak gått med til å gjennomføre et omfattende løft i forhold til kompetanse i undersøkelsessaker for kommunale barneverntjenester. Kompetansehevingen har blitt gjennomført som tre to-dagers samlinger. Samlingene ble gjennomført i samarbeid med fylkesmannen i Vest-Agder og fagteamene i agderfylkene. Øystein Kvello var faglig ansvarlig for kursene som det er gitt svært god tilbakemelding på fra deltakerne i begge agderfylkene. Planlegging har krevd mye ressurser særlig fra fylkesmannen i Aust-Agder og fagteamet i Arendal.

45.4 Biologisk opphav

I følge oppdragsbrevet skal det ikke rapporteres i årsrapporten

45.5 Eidsvoll omsorgssenter for barn - tilsyn og klagebehandling

45.6 Handlingsplan mot kjønnslemlesting

Fylkesmannen i Aust Agder ble ikke tildelt midler til å arbeide med temaet i 2008, men søkte på eget initiativ og fikk tildelt kr. 50 000 fra BLD. Repr. fra Fylkesmannen deltok i seminar arrangert av BUFetat i Tønsberg nov. 08 med sikte på å orientere seg bedre. Vi fikk opprettet kontakt med RVTS, Kr. sand, og har i samarbeid med dem tatt initiativ til et møte for alle embetene i gml. Region Sør for å drøfte hvilken strategi vi skal velge for å få økt fokus på temaet innenfor et bredt segment av det offentlige tjenesteapparatet. Her vil repr. både fra barnevern-, utdanning, sosial- og helsetjenesten hos fylkemennene være tilstede.

Resultatområde 46 Universell utforming

Universell utforming.

Det ble samarbeidet med Fylkesmannen i Vest-Agder og fylkeskommunene i de to fylker om en dagskonferanse om universell utforming høsten 2008 med god deltakelse fra begge fylker.

Resultatområde 48 Likestilling

Fylkesmannen har hatt et økt fokus på likestilling i 2008. Embetet deltok som ett av 4 på et nyttig arbeidsseminar i regi av likestillingsombudet i mai. Det har blitt utarbeidet et 16 siders notat om likestilling i fylket, basert på tilgjengelig statistikk og erfaringer. Notatet er publisert via hjemmesiden vår, og delt ut i kommunemøter. Tema omtales i møter med kommunens ledelse, der notatet blir introdusert som både en betenkning omkring utfordringsbildet, og til inspirasjon for kommunene til å gå inn i sine egne data. Fylket kommer dårlig ut på SSB's likestillingsindeks, hvilket er bakgrunnen for vårt fokus. Likestilling handler mye om utdanning og levekår, og er også tatt inn i folkehelsearbeidet, på linje med universell utforming. Ett annet viktig fokusområde er heltid og deltidsarbeid. Fylket er inne i en positiv utvikling, men ligger fortsatt blant de fylker med høyest andel deltidsarbeidende kvinner i omsorgssektoren.

Fylkesmannen har i 2008 valgt å fokusere på arbeidet med likestilling i barnehagen gjennom å kompetanseheve og motivere de barnehageansvarlige i kommunene. Fylkesmannen bidro som ledd i dette arbeidet til å gjennomføre en studietur for barnehageansvarlige i kommunene. Tema for studieturen til Island var likestilling. Vi tilbrakte en hel dag i den såkalte Hjalli-barnehagen som ligger utenfor Reykjavik. Vi fikk en solid innføring i hvordan man arbeidet med likestilling, samt vi var til stede og så hvordan barnehagen ble drevet i praksis. Vi besøkte også en skole, der 1. til 3 klasse drev etter samme pedagogikk.

Fylkesmannen har tildelt prosjektmidler til et prosjekt i to barnehager med tema likestilling i barnehagen. Det ble også i år arrangert en konferanse for menn i barnehagene i samarbeid med fylkesmannen i Vest-Agder.

Fylkesmannen er også med i en gruppe ved UiA som har tema Menn i barnehage. Denne gruppa er nå rekrutteringsteam. Det generelle MiB-arbeidet i fylket ligger dessverre langt ned for tida. Aust-Agder har relativt få menn i barnehagene, og det er vanskelig å rekruttere menn til MiB-arbeidet.

For det interne arbeidet med likestilling vises det til rapporteringen i kap 1.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMAA	Sum	
	1510 Fagdep. 1510 Fagdep.		
Resultatområde 42	54	54	0
Resultatområde 44	4	4	0
Resultatområde 45	75	75	0
45.1 Tilsyn med ba	69	0	0
Resultatområde 46	4	4	0
Resultatområde 48	5	5	0
Sum:	142	0	142

Justis- og politidepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.1 Stiftelser

51.2 Vergemålsloven

Fylkesmannen fikk i 2008 inn til sammen 18 brev og klagesaker som gjaldt vergemålsloven. Av disse var det 5 saker som gjaldt klage på overformynderiens vedtak. Fylkesmannens behandling av disse resulterte i 2 avslag og 3 medhold.

De øvrige 13 henvendelsene ble besvart ved skriftlig veiledning av varierende omfang. Fylkesmannen har ikke registrert antall telefonhenvendelser, men det er også blitt gitt veiledning i et betydelig omfang til private og til overformynderiene per telefon. Det er av bemanningsmessige årsaker ikke blitt holdt kurs for overformyndere i 2008.

Fylkesmannen har desisert overformynderiens regnskap og hjelpevergeregnskapene. Enkelte kommuner har oversittet fristene for å sende inn regnskapene betydelig.

Fylkesmannen planlegger å vektlegge tilsyn med overformynderiene i 2009

Forørig vises det til oversikt i tabellen.

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMAA	18	0
Sum	18	0

51.3 Forliksrådene

51.4 Tilsynsråd for fengslene

I følge embetsoppdraget er det ingen rapportering her.

51.5 Tomtefestelov

51.7 Kommunale politivedtekter

51.8 Hundeloven

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

Ressursbruk Fri Rettshjelp 40 ukeverk

52.3 Navneloven

Fylkesmannen har behandlet to saker i 2008. Den ene en ordinær sak om nytt familienavn. Den andre en sak der Justisdepartementet er kopi instans.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnssikkerhet

53.1 Oversikt over regionale samfunnssikkerhetsutfordringer

Det er i 2008 arbeidet med beredskapsmessige hensyn i samfunnsplanleggingen, videreutvikling av fylkets risiko- og sårbarhetsanalyse. I denne sammenheng er det arbeidet med å styrke kommunenes evne til å forebygge og håndtere kriser og katastrofer. Det er fortsatt utfordringer i å skaffe datagrunnlag fra aktuelle aktører.

Fylkets risiko- og sårbarhetsanalyse er presentert i mange forskjellige fora som ledd i en bevisst satsing på synliggjøring av forventninger om at det skal tas beredskapsmessige hensyn i all samfunnsplanlegging.

Hele embetet har tilgang til egne og nasjonale kartdatabaser på vårt intranett. Denne løsningen, sammen med øvrig GIS- verktøy, representerer en god støttefunksjon.

Temaene flom, skred, dambrudd, tilfluktsrom og eksisterende varslingsanlegg er registrert i GIS. Beredskapsmessige hensyn i samfunnsplanleggingen følges opp i alle relevante planprosesser. Godt forarbeid tidlig i planprosessen førte til at vi hadde få innsigelser i 2008.

Arbeidet med håndtering av flom, skred i og ved vassdrag, dambrudd og ekstraordinære kraftsituasjoner har foregått over en årrekke og fortsatte i 2008. Deler av fylkets flomutsatte vassdrag er kartlagt av fylkesmannen og NVE.

Under et dagsseminar ble aktuelle tema for samfunnssikkerhet i arealplanlegging, flomsonekart og dambruddsbølgeberegninger presentert for alle berørte kommuner og etater. Det ble deretter iverksatt et interkommunalt samarbeid for utvikling av beredskapsplaner ved dambrudd og evakuering. Kommunale og regionale beredskapsforberedelser for håndtering av flom og skred i og ved vassdrag, samt ekstraordinære kraftsituasjoner er fulgt opp gjennom tilsyn i kommunene, kommunemøter og planarbeid.

Det har vært økt fokus på sikkerhet knyttet til kraft, tele, informasjon og samferdsel etter det langvarige og kraftige snøfall som rammet Agder fylkene i 2006 -07 og delvis i 2008. Det ble gjennomført omfattende evalueringer etter snøfallene. Agder energi AS fikk pålegg om å forsere linjerydding og styrke beredskapen. Teletjenestene er styrket, og erfaringene er trukket med i forebyggende og skadebøtende tiltak knyttet til samferdsel og operative redningsmyndigheter.

Kraft, tele og informasjon er systematisk fulgt opp med berørte etater og med en full beredskapsgjennomgang i våre kystkommuner. Det er også gjennomført en temadag hvor sårbarhet knyttet til kraft tele og info er belyst og aktuelle mottiltak er drøftet og eksemplifisert. Etter dette er det etablert 2 eksempelkommuner for utvikling av ros-analyser

og planverk. Lillesand kommune ift sårbarhet på tele og ekom siden og Grimstad kommune ift sårbarhet innen strømforsyningen. Dette arbeidet skal fortsette inn i 2009 og følges opp med tilsyn og øvelser og en påfølgende erfaringsutveksling på seminar for alle kommuner og aktuelle etater i fylket.

Arbeidet har også gitt resultater ift å avdekke og følge opp kritisk og samfunnskritisk infrastruktur og brukere.

Embete samarbeider også med Post og teletilsynet via flere prosjekter for å analysere og følge opp samfunnskritiske brukere.

Embete har gjennomført en temadag på klimaendringer og klimatilpasning. Det var engasjert gode foredragsholdere og god representasjon fra etater og kommuner. Regionale og lokale eksempler ble belyst og drøftet.

Beredskapsenheten har deltatt i pilotprosjektet for en nasjonal øvingsmal for ekstremvær sammen med NVE, DSB, PTs, Vegvesenet og Agder energi. Malen ble øvet i Aust-Agder 2007 og er nå videreutviklet slik at den kan brukes i andre fylker med denne utfordringen. Embete har også deltatt i planleggingen av en slik øvelse som skal gjennomføres i Vest-Agder 3. februar 2009.

Fylkesmannen skaffer oversikt over aktuelle samarbeidsaktører og hva de kan bidra med i samfunnsikkerhetsarbeidet gjennom det kontinuerlige beredskapsarbeidet, statlige etatssjefsmøter, temadager og fylkesberedskapsrådsmøter.

53.2 Risiko- og sårbarhetsanalyser

Det er i 2008 arbeidet noe med videreutvikling av fylkets risiko- og sårbarhetsanalyse. Temaene kraft, tele og informasjon samt smitte og dyresykdommer var valgte tema for revisjon. Dette arbeidet fortsetter inn i 2009.

Fylkets risiko- og sårbarhetsanalyse er presentert i mange forskjellige fora som ledd i en bevisst satsing på synliggjøring av forventninger om at det skal tas beredskapsmessige hensyn i all samfunnsplanlegging.

Grimstad kommune er vår eksempelkommune på kartbasert ROS. Dette arbeidet blir mer og mer overført og implementert i øvrige kommuner.

Øvrige statlige etater utfordres til å samordne av ROS via naturlige møter, temadager og i fylkesberedskapsrådsmøter. Nasjonale ROS-analyser formidles via tilsvarende fora.

53.3 Arealplanlegging

Fylkets risiko- og sårbarhetsanalyse er presentert i mange forskjellige fora som ledd i en bevisst satsing på synliggjøring av forventninger om at det skal tas beredskapsmessige hensyn i all samfunnsplanlegging.

Hele embetet har tilgang til egne og nasjonale kartdatabaser på vårt intranett. Denne løsningen, sammen med øvrig GIS-verktøy, representerer en god støttefunksjon. Temaene flom, skred, dambrudd, tilfluktsrom og eksisterende varslingsanlegg er registrert i GIS.

Beredskapsmessige hensyn i samfunnsplanleggingen følges opp i alle relevante planprosesser herunder planforum.

Godt forarbeid tidlig i planprosessen førte til at vi har hatt få innsigelser i 2008.

En klimakonferanse ble gjennomført våren 2008. Arealplanlegging og DSBs nye veileder hadde stort fokus under konferansen.

53.4 Veiledning og systematisk gjennomgang og vurdering av kommunene

Fylkesmannen har i 2008 gjennomført omfattende beredskaps gjennomgang i alle våre 5 kystkommuner. Fokuset har vært på deres ROS-analyser, forebyggende og skadebøtende tiltak knyttet til kraft, tele og info.

Tema for beredskaps gjennomgangen er valgt med bakgrunn i vår fylkes-ROS, aktuelle hendelser, kommuner og etaters forventede investeringer samt som en vinn – vinn situasjon i forhold til pågående prosjekter for å sikre kraft, tele og ekom sammen med Post og teletilsynet, Agder energi og NRK Sørlandet.

Sistnevnte etater har derfor vært deltakere på våre beredskaps gjennomganger/tilsyn. Det er ved disse gjennomgangene, og ifm en temadag på kraft, tele og info, gitt betydelig råd og veiledning. Dette arbeidet fortsetter i 2009.01.30

Klimaseminar ble gjennomført våren 2009 sammen med DSB, embetets fagavdelinger og innleide foredragsholdere. Det er etablert en tverrfaglig samarbeidsgruppe for videre oppfølging av klima

Tilsynsoversikt for koordinering er sendt DSB på e-post.

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

54.1 Beredskapsplaner innen samfunnssikkerhet

Alle kommunene i Aust-Agder har kriseplaner. Fokuset ifm tilsyn og øvelser er helhetlig samordnet og funksjonelt planverk. Mye av planverket er basert på felles mal med lokal tilpasning. Dette gir åpenbare fordeler ved interkommunalt samarbeid og samordnet løsning av hendelser som berører flere kommuner samtidig.

Strømrasjoneringsplanene er utviklet i et samarbeid mellom Agder energi, kommunene, fylkesmannen og eiere av samfunnskritisk eller kritisk infrastruktur. Fortløpende oppdatering og kvalitetssikring ble gjort i 2008 og vil måtte bli en kontinuerlig og årlig prosess. Dette arbeidet vil derfor trekkes med inn i 2009.

Relevante etater varsles og orienteres ved hendelser. Dette følger innarbeidede prosedyrer og fungerer greit. Samarbeidet med KDS er utmerket.

Samarbeidet med med kraftforsyningens distriktssjef (KDS) om aktuelle beredskapsforberedelser, herunder planverk for rasjonering har til stor grad vært gjennomgående i hele 2008. Kraft, tele og info prosjektet, gjennomgang av strømrasjoneringsplaner, presentasjon av flomsonkart og dambruddsberegninger og samarbeid med KDS representanter i beredskaps gjennomgangen i kommunene har på gått kontinuerlig gjennom 2008 og vil forsette videre inn i 2009.

Kriseplanverk for å sikre gjennomføring av tiltak i Sivilt beredskapssystem (SBS) er påbegynt i 2008 og vil etter avtale med DSB, Fylkesmannen i Vest-Agder, Forsvaret og Politiet fortsette i 2009. Dette for å harmonere SBS med BFF og PBS når respektive etater er klar til harmonisering.

Planverk og definering av samfunnskritiske virksomheter følges opp i egne prosjekt og i samarbeid med Post- og teletilsynet, KDS, Forsvaret, Tele-og e-kom leverandørene. Arbeidet gjøres alminnelig kjent gjennom møter i fylkesberedskapsrådet.

Dambruddsbølgeberegninger er presentert ift berørte kommuner og etater.

Veileder for atomberedskapsplan er presentert og gjort tilgjengelig på våre hjemmesider. Det er videre stilt forventninger om lokal tilpasning av planverket og at dette gjøres alminnelig kjent i kommunen. Planverket følges opp ifm tilsyn/beredskaps gjennomganger (Ref 77.1). 3 kommuner deltok på øvelser i 2008.

Oppdatert oversikt over NP/DO er overlevert HV 07.

Tilpassede planverk kvalitetssikres ifm øvelser, spesifikke presentasjoner før, under eller etter øvelser.

Fylkeskommunen blir gjort kjent med fylkesmannens og andres planverk ifm beredskapsråd, temadager og øvelser.

TBO er ikke øvet av fylkeskommunen i 2008.

54.2 Kommuneøvelser

Fullskalaøvelse på smittevern er gjennomført i kommunene Lillesand, Evje og Hornnes og Iveland. Øvelsene gjennomføres innen rammen av Aust-Agder modellen som innbefatter:

- Felles tilsyn
- Faglige oppdateringer i berørte kommuner – herunder kriseinformasjonskurs
- Omfattende beredskapsdager – gjennomgang av planverk
- Fullskalaøvelse (smittevern)
- Evalueringsrapporter etter øvelsene
- Systematisk oppfølging av tilsynsrapporter

Froland og Grimstad kommune har deltatt på embetets tabletopøvelse sammen med DSB. Scenario skitten bombe og terror.

Arendal kommune har deltatt på øvelse bussulykke – kollisjon med akutt forurensende tankbil. Dette i samarbeide med aktuelle etater.

Øvelsene gjennomføres innen et fast mønster slik at ingen har øver sjeldnere enn hvert fjerde år. Tema for tema øves alle kommunene opp mot de mest aktuelle scenario hentet i fylkes-ROS.

54.3 Regional samordning – øvelse

Embetets ledergruppe deltok i DSBs øvelse 5. juni 2008. Egen evalueringsrapport etter øvelsen er sendt DSB.

54.4 Havneberedskap – øvelse

Havneberedskapsøvelse ble gjennomført over 2 dager i samarbeid mellom Kystdirektoratet, Fylkesmannen i Vest-Agder og oss.

Øvelsen ble gjennomført i Arendal, etter en fast mal og med lokal tilpasning. Begge våre ISPS havner og aktuelle etater deltok på øvelsen.

54.5 Samarbeid med Forsvaret – øvelse

HV 07 møter til felles planlegging i LRS- øvingsutvalget. Forsvaret deltar på våre øvelser herunder DSB øvelsen 5. juni 2008 og atomberedskapsøvelse mai 2008.

HV 07 selv har ikke kunne prioritere store øvelser i 2008 dette pga økonomi og omorganisering.

Fylkesmannen v/fylkesberedskapssjef er representant i HV distriktsråd.

54.6 Regional samordning

I 2008 ble hele fylkesberedskapsrådet samlet til møte 6. november. Aktuelle beredskapsspørsmål ble drøftet der. Deler av fylkesberedskapsrådet var i tillegg berørt og aktivisert ifm skogbrannen i Froland.

Aktuelle etater har også vært involvert i planarbeid i fm kraft, tele og info prosjektene.

Samfunnskritiske brukere har også vært involvert i fellesprosjekter mellom Post og teletilsynet og embetet for å

avdekke kritisk infrastruktur og sikring av dette.

Fritaksordning er fulgt opp etter reglverket.

Frivillige organisasjoner er trukket med på øvelser, temadager og er representert i fylkesberedskapsrådet. Fylkesberedskapssjefen har holdt noen foredrag om samfunnssikkerhet og tidvis orientert om fylkets ROS-analyse for frivillige organisasjoner.

Avtale om skogbrann overvåking er opprettholdt sammen med Telemark, Vest-Agder og Norsk Aero Klubb.

54.7 Utvikling av nasjonalt ressursregister for redning og beredskap (NARRE)

54.8 Felles digitalt nødnett

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Organisering for krisehåndtering

Fylkesmannen har en krisestab, forberedte lokaler og en egen kriseplan. Alle kommunene i Aust-Agder har kriseplaner. Øvelser fremkommer tidligere i rapporten og kommuneundersøkelsen fra DSB. Gradert samband og krypto kompetanse holdes ved like slik at det er operativt ved behov.

55.2 Krisehåndtering

Aust-Agder fylke hadde flere utfall av strøm, tele og informasjonskanaler i 2008. Dette ble fulgt opp etter føre var prinsippet med en aktiv innhenting av informasjon, vidererapportering til DSB, koordinering der hvor dette var nødvendig og stor tilgjengelighet for informasjon til media.

Skogbrannen i Froland aktiviserte departementer, statsråder, regjeringens kriseråd, DSB, embetsledelsen, flere etater og fylker samt lokal/kommunal og regional kriseledelse. Fylkesmannen utøvde sin koordinerende funksjon slik at samhandling ble ivaretatt der hvor dette var naturlig.

Rapporter ble innhentet og viderefremidlet. Informasjon ble i noen grad samordnet og deler av fylkesberedskapsrådet ble samlet for koordinering og samhandling.

Planverk og direktiver blir koordinert der hvor dette er naturlig og følger beredskapsenhetens IK- rutiner.

55.3 Evaluering

Fylkesmannen har bistått berørte kommuner og etater ift evaluering etter kraftig snøfall, bortfall av strøm og tele.

Frolandsbrannen er evaluert i forskjellige fora og det er sendt et eget notat til Sigbjørn Johnsen utvalget ifm evalueringen av skogbrannberedskapen i Norge.

Intern evalueringer av brannen er foretatt og evaluering sammen berørte etater fra fylkesberedskapsrådet er gjennomført. Sistnevnte etater har også sendt innspill til en samlet evalueringsrapport fra Fylkesmannen i Aust-

Agder. Denne vil bli utarbeidet tidlig i 2009.

Videre evaluering av Frolandsbrannen vil fremkomme ifm et eget skogbrannseminar som skal gjennomføres våren 2009 og da i regi av Østre Agder Brannvesen (ØABV).

Ressursrapportering

Resultatområde	FMAA		Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 51	8	8	0
51.2 Vergemålslove	8	0	0
Resultatområde 52	40	40	0
52.1 Fri rettsshjel	40	0	0
Resultatområde 53	65	65	0
Resultatområde 54	20	20	0
Resultatområde 55	17	17	0
Sum:	150	0	150
		0	0

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Vi prioriterer sterkt oppgaven å være det sentrale statlige samordningsorgan på fylkesnivå. Vår hovedstrategi (Strategisk plan 2008-2009) er å søke å oppnå resultat gjennom kommunikasjon og samordning.

Vi har ikke funnet forventningsbrevsmetoden hensiktsmessig i vår kommunedialog. Vi vil heller benytte de mulighetene vi har til løpende direkte dialog med kommunene. Kommunedialog er omfattende og gjennomføres etter et fastlagt mønster. I samsvar med "Aust-Agder modellen" gjennomførte vi i 2008 brede dialogmøter med 2 kommuner. Det settes fokus på kommunenes politikk i møtene. Under forberedelsene til møtene gjennomfører fylkesmannen en omfattende analyse av kommunene etter tilgjengelige KOSTRA-tall.

I møtene veiledes det om lovlighetsgrensen for kommunale ytelser, særlig innenfor sosialtjenester, helse og utdanning, med spesiell vekt på forbedringspotensiale. Fylkesmannen bruker også møtene til å skape entusiasme og gi ros der vi finner grunn til det. Det er en samstemt oppfatning at møtene er svært nyttige både for kommunene og regional stat.

Fylkesmannen har faste årlige møter med ordførerkollegiet og rådmannskollegiet. I disse møtene deltar også KS Agder og fylkeskommunen. Det er stor interesse blant statlige etater for å benytte disse møtene til dialog med kommunene.

Vi gjennomførte 2 statlige etatsjefsmøter i 2008 der viktige temaer bl.a. i forhold til kommunene tas opp. I tillegg avholdes det 2 møter hvert år mellom de statlige etater som dekker fylkene Vest-Agder, Aust-Agder, Telemark, Vestfold og Buskerud og de 5 respektive fylkemenn.

Ukentlige ledermøter og møter hver 14. dag i planforum er med på å sikre god samhandling internt. Vi har skriftlige rutiner og samordning av enkeltsaker, plansaker og høringer. Embetet er samlokalisert i fylkeshuset i Arendal sammen med bl.a. fylkeskommunenes sentraladministrasjon. Vi vurderer samhandlingen internt, og samarbeidet med fylkeskommunen, til å være svært godt.

Etter vår oppfatning er samordningsfunksjonen godt ivaretatt, også etter at en rekke statlige etater har endret geografisk ansvarsområde. Det er en klar fordel å være et lite fylke med bare 15 kommuner, relativt korte avstander og tette, nære relasjoner.

Henviser til årsrapportens kapittel 2.1 for mer om kommunerettet samordning.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Etter bortfall av egen tildeling, har vi ikke kunnet videreføre arbeidet med modernisering og omstilling i kommunene på samme nivå som tidligere. Vi har sterk oppmerksomhet rettet mot dette ved fordeling av skjønnsmidlene. Ordførere og rådmenn i 13 av 15 kommuner møter til separat konferanse hos fylkesmann om skjønnsmidler. Fylkesmannen deltar også i nettverk for kvalitetsutvikling av enkelte tjenester i kommunene. Kommunene i Aust-Agder er gjennomgående godt motivert for å fornye og utvikle egen organisasjon.

Vi vil i 2009 forsøke å styrke innsatsen for modernisering og omstilling i kommunene. Det er stor interesse i Aust-Agder for interkommunalt samarbeid. Dette fremkommer særlig ved søknader om prosjektskjønn. For fylkesmannen har det vært viktig med kommunal enighet om prioritet av de omsøkte prosjekter.

Siste tildeling av restskjønn for 2008, som gjerne brukes til fornyingsprosjekter i kommunene, ble i 2008 brukt til dekning av ekstraordinær utgifter ved den store skogbrannen i Froland jfr 62.2. Dette har i noen grad lagt en demper på utviklingsarbeidet i kommunene i 2008.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Fylkesmannen har i 2008 redegjort for lovendringen i kommunelovens kap. 10 A i en rekke fora, bla. i statlige etatsjefsmøter, ordførermøte, rådmannsmøte og i opplæringen av nye kommunepolitikere. Det er stor interesse for den nye ordningen.

Vi har nedsatt en intern arbeidsgruppe som har fått i mandat å lage nye retningslinjer for fylkesmannens samordningsfunksjon for statlige tilsyn. Kommunene og aktuelle statlige tilsyn blir involvert i prosessen. Hovedinntrykket så langt, er at verken kommunene eller tilsynene ønsker en veldig stor grad av samordning.

I 2008 har vi hatt 2 interne tilsynsmøter og 1 felles tilsynsseminar der andre statlige etater som har tilsyn med kommunesektoren var invitert. Alle avdelingene hos FMAA og Arbeidstilsynet var deltakere på vår første årlige felles tilsynsmøte, der vi blant annet utarbeidet en felles tilsynskalender for Fylkesmannen og Arbeidstilsynet. Den felles koordinert tilsynskalender administreres av FMAA og ligger på FMAA sine hjemmesider.

Internt har vi en stor grad av felles tilsyn innenfor sosial- og helse og mellom helse og beredskapssektoren. Samt felles tilsyn innenfor barnevern og sosial- og helse.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

Fylkesmannen har gjennomgått alle årsbudsjett og økonomiplaner mht. om kommunene skal underlegges kontroll. Tilbakemelding er i ettertid gitt til kommunene. Aust-Agder har ingen kommuner registrert i ROBEK-listen.

Kommunene i Aust-Agder budsjetterte for 2008 i snitt med et dårligere netto driftsresultat enn foregående års resultat. Fra å ha et netto driftsresultat i 2006 og 2007 på 4,1 % og 2,3 %, budsjetterte kommunene i Aust-Agder for 2008 med et netto driftsresultat på 1,5 %. Av 15 kommuner i Aust-Agder budsjetterte 8 kommuner med negativ netto driftsresultat og kun 3 kommuner med et resultat bedre enn 3 prosent. Fortsatt er de fleste kommunene i fylket avhengig av aksjeutbytte fra Agder Energi AS for å gå i balanse.

Noe bekymringsfullt er den store lånegjelden enkelte kommuner har i forhold til landsgjennomsnittet, samt den negative utviklingen av netto driftsresultatet til kommunene.

Det ble avgitt 2 godkjennelser på kommunale garantier i 2008.

62.2 Økonomiforvaltning – veiledning

Fylkesmannen har veiledet kommunene i økonomisk planlegging og forvaltning, både igjennom informasjonsmøter

og via brev, telefon, e-post og internett.

Fylkesmannen har informert om kommuneproposisjonen via felles informasjonsmøte med Vest-Agder i mai måned og statsbudsjettet gjennom et felles informasjonsmøte med Vest-Agder i oktober.

Fylkesmannen har gitt faglig støtte og veiledning til kommunene i bruk av KOSTRA-data. Til kommunemøtene, jf. ”Aust-Agder-modellen”, har vi utarbeidet ”kommunenotat”, som i stor grad bygger på aktuell KOSTRA-statistikk. I de årlige ordfører- og rådmannsmøtene samt ved statlig etatssjefsmøter blir KOSTRA-data presentert. Vi har veiledet kommunene i utfylling av skjema for tjenesterapportering. Vi har også veiledet i forhold til bruk av art og funksjon i KOSTRA-regnskapet. Vi har i eget brev til kommunene presisert at gitte tidsfrister for KOSTRA-rapportering må overholdes.

Vi har invitert alle kommunene til skjønns møte i august og september. 13 av 15 kommuner deltok på ordfører/rådmannsnivå på skjønns møter for å gi en orientering om gjeldende utfordringer i kommunene. Restskjønn for 2008 ble fordelt i 2 omganger, i mars og september. Det kom inn søknader på 58 prosjekter på vel 17,5 millioner kroner. 1,955 millioner kroner ble fordelt i prosjektkjønn for 2008. I september fordelingen ble 1,955 millioner kroner fordelt til støtte i forbindelsen med brannen i Froland kommune og støtte i forbindelse med en barnevernsak i Bygland kommune.

Skjønnsmidlene er et nyttig og effektivt bidrag til omstillings- og endringsarbeid i kommunene. Vi har lagt oversikt over fordelingene ut på vår hjemmeside under moderniserings- og omstillingsprosjekter.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov

63.1 Kommunalrett

Ressursbruk 10 uker

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMAA	2	1	1	1	0	1	0	0
Sum	2	1	1	1	0	1		

63.2 Valg

Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentlighetsloven i forhold til kommunesektoren

2 saker etter off.l. § 9.

1 sak etter fvl. § 21

Ressursbruk 2 ukeverk

Antall klager på avslag om begjæringer om innsyn, jf. offentlighetsloven § 9 tredje ledd og forvaltningsloven § 21 annet ledd

Embeter	Antall
FMAA	3
Sum	3

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

Ingen saker i 2008

65.2 Interkommunalt samarbeid

Ingen saker i 2008

Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

Viser til rapportering i SYSAM.

Saksbehandlingstiden i gjennomsnitt ca. 2,5 mnd. 10-15 saker over 3 mnd.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Ingen saker i 2008

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Ingen saker i 2008

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMAA				
Sum	0	0		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Ingen saker i 2008

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMAA				
Sum	0	0		

Ressursrapportering

Resultatområde	FMAA	Sum		
			1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 61	9	9	0	
Resultatområde 62	40	40	0	
Resultatområde 63	10	0	10	0
Resultatområde 64	2	0	2	0
Resultatområde 65	0	0	0	0

Resultatområde 66	80	0	80	0
66.1 Byggesaker	80		0	0
Sum:	141	0	141	0

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 73 Sosialtjeneste

73.1 Lov om sosiale tjenester

Alle klagesaker behandlet innenfor frist.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid 2,95 uker.

50% av sakene behandlet innenfor 2 uker.

Vi viser forøvrig til særskilt rapportering til Statens helsetilsyn,

samt SYSAM rapportering, begge med status pr. 31.12.08.

Utfra melding fra FAD er ressurser brukt til klagesaksbehandling på sosialtjenesteloven, 34 ukeverk, rapportert på dette resultatområde. Tilsvarende er ukeverk som i utgangspunktet var tenkt rapportert på resultatområde 81 - Statens helsetilsyn - ikke medtatt der.

73.2 Arbeids- og velferdsforvaltningen og sosiale tjenester – formidlingstiltak og kompetanseutvikling

Tiltak	Status
Delta på møtearenaer sammen med psykiatri- rus- og folkehelse rådgiver for å informere om ulike viktige satsinger innenfor områdene. Invitere med psykiatri- rus- og folkehelse rådgivere på ulike arenaer hvor NAV og sosialtjenesteansatte møtes.	Gjennomført
Faglig fora økonomisk rådgivning og rusmiddelarbeid videreføres i nåværende form. Faglig fora for personell som arbeider med tjenester i bolig opprettes i samarbeid med psykiatrirådgiver	Faglig fora øk. Rådgivn. og faglig fora rus gjennomført. Faglig fora for ansatte i kommunale botilbud ikke gjennomført.
Delta på regional arena, delta i NAV kompetanseråd.	Gjennomført
Sende ut forespørsel om kompetansebehov som grunnlag for planlegging av videre kompetansetiltak i samarbeid med NAV	Gjennomført
Basispakke LOST grunnopplæring kvalifiseringsprogram og Basispakke om de kommunale tjenestene tilbudt NAV kontor,	Gjennomført for alle NAV kontor pr. 31.12.08.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Aktivitet	Målgruppe	Ansvarlig	Tidspunkt:	Status
Basis opplæring for eksisterende NAV-kontor	NAV ledelse Veileder oppfølging Veileder mottak	FM	Jan 08.	Gjennomført
Basis opplæring nye NAV-kontor 2008	NAV ledelse Veileder oppfølging Veileder mottak	FM/NAV	Høst 08	Gjennomført
Skulder til				

skulder veiledning for eksisterende NAV- kontor	Veileder oppfølging	FM/kompetanseveiledere	Fortløpende fra Jan. 08.	Gjennomført
Skulder til skulder veiledning for nye NAV-kontor 2008	Veileder oppfølging	FM/kompetanseveiledere	Fortløpende høst 08.	Gjennomført
Møter med kommunal ledelse for eksisterende NAV- kontor	Kommunal ledelse	FM/NAV-leder	Åmli Jan. 08	Gjennomført
			Gjerstad Feb. 08	Gjennomført
			Arendal Feb. 08	Ikke gjennomført
			Tvedestrand Juni 08	Gjennomført
			Birkenes Mai 08	Gjennomført
			Vegårshei Juni 08	Ikke gjennomført
Info om kvalifiseringsprogrammet for psykiatrirådgivere og bruker repr.	Kommunale psykiatri tjenester Bruker organisasjoner	FM	Jan 08.	Gjennomført
Kvalifiseringsprogrammet som tema på statlig etatssjefsmøte. Utfordre etatene på å tilrettelegge for arenaer for arbeid og aktivitet.	Statlige virksomheter	FM	sep.08	Gjennomført
Info om kvalifiseringsprogrammet for DPS og Rusbehandlingsinstitusjoner	Spesialisthelsetjenesten (rus og psykiatri)	FM/NAV	Sep 08.	Gjennomført
Tema for møte i faglig fora RUS; kan personer med rusmiddelproblemer delta i kvalifiseringsprogrammet	Kommunale rus-tjenester	FM	Okt 08.	Gjennomført
Utarbeide lokalt tilpasset tipshefte om kvalifiseringsprogrammet	Veileder oppfølging	Kommunale kompetanseveiledere/ NAV leder NAV FM	Okt. 08 for eksisterende NAV kontor Des. 08 for nye NAV kontor 08.	Ikke gjennomført
Felles gjennomgang av tertialrapporter			Fortløpende, målsetting å	

for å fange opp barrierer som hemmer NAV-kontoret i å ta i bruk kvalifiseringsprogrammet.	NAV-kontor	NAV FM	ha møtet innen to uker etter at tertialrapport foreligger.	Gjennomført
Møte mellom FM og kommunale kompetanseveiledere for å evaluere arbeidet med implementering og vurdering av utvikling (kvalitet og kvantitet i kvalifiseringsprogram)	NAV-kontor	Kommunale kompetanseveiledere FM NAV	Januar, mars, mai, september, november.	Gjennomført
Tilbud om faglig fora; Kvalifiseringsprogrammet	NAV Tvedestrand NAV Gjerstad NAV Åmli NAV Vegårshei NAV Birkenes	FM NAV	sep.08	Gjennomført
Informasjon om kvalifiseringsprogrammet	Frivillige org./ brukerorganisasjoner	FM NAV	sep.08	Gjennomført
”Ny kompetanse”	Veiledere oppfølging	FM Kommunale kompetanseveiledere NAV	Okt. 08 for eksisterende NAV kontor Des. 08 for nye NAV kontor 08.	Gjennomført
Info om kvalifiseringsprogrammet for eksterne tjenesteleverandører som f. eks AMB	Arbeidsmarkedsbedrifter	FM NAV	Sep 08.	Gjennomført
Månedlig rapportering om antall brukere på kvalifiseringsprogrammet	Styringsgruppa	Prosjektleder	Fortløpende. Start aug 08.	Gjennomført
Arrangere arbeidsseminar for veiledere ved NAV-kontorene. Tema:	NAV-kontorene	NAV	30.06.2008	Gjennomført

Registrering i Arena	Kompetanseveilederne		Nov 08.	
Opplæring/Veiledning; Skulder ved skulder Etter behov fra NAV-kontorene	Kompetanseveilederne	Kompetanseveilederne	Fortløpende.	Gjennomført
Utarbeide en standardisert rutine ift overføring av individstønad fra NAV Forvaltning til kommunene	NAV-kontorene NAV Forvaltning Kommunene	NAV NAV Forvaltning	Juli/aug 08.	Gjennomført
Hjelpe NAV-kontorene med å kartlegge brukere som allerede er i fattigdomssatsingen under prosjekt tiltaksplan. Kan disse konverteres til kvalifiseringsprogrammet?	NAV-kontorene	NAV	Oppstart juli 08.	Gjennomført
Ukentlig besøk på NAV-Arendal.	NAV-kontorene	NAV FM	Fortløpende. Start juni 08.	Gjennomført
Besøk hver 14. dag på de andre etablerte NAV-kontorene.	NAV-kontorene	NAV FM	Fortløpende. Start aug 08.	Gjennomført
Månedlig besøk på NAV-kontorer som etableres i 2009	NAV-kontorene	NAV FM	Fortløpende. Start aug 08.	Gjennomført

73.4 Gjeldsrådgivning

Videreført faglig fora øk. rådgivning.

4 samlinger i 2008.

Særlig fokus på problemstillinger knyttet til strøm og nettleie og lokalt e-verks praksis ved innkrevning av disse gjeldspostene.

73.5 Kartlegging av funksjons- og arbeidsevne

Bistått lokale NAV kontor i skulder til skulder veiledning på dette området.

Resultatområde 74 Levekår

74.1 Handlingsplan mot fattigdom

Oppdrag	Tiltak	Status
Ha informert kommunene om fagdokumentet "Muligheter og mot" (SHdir 2007)	Tas opp som eget tema på sosialedersamling	Gjennomført
Sammen med Husbankens regionkontor ha gjennomført arbeidsseminar med kommunene for å følge opp og videreutvikle det strategiske arbeidet	Gjennomføre arbeidsseminar	Ikke gjennomført, i stedet prosjektverksted og studietur
Ha utarbeidet resultatmål for videreføringen av det strategiske arbeidet	Utarbeide resultatmål.	Ikke gjennomført, vil bli tema for samling med husbanken mars 09.
Ha gitt faglig bistand til kommuner som mottar tilskudd til oppfølgingstjenester.	Minimum to møter pr. år med den enkelte tilskuddskommune	Gjennomført
Gjennomførte aktiviteter, type bistand til kommunene,	To oppfølgingsmøter pr. prosjekt i tilskuddskommunene, Studietur med tema boligsosiale oppfølgingstjenester, selvbygging og boligutforming.	Gjennomført
Oppgi antall kommuner hvor embetene sammen med Husbankens regionkontor har gjennomført arbeidsseminar for å følge opp og videreutvikle det strategiske arbeidet		8
Oppgi antall kommuner som mottar tilskudd til oppfølgingstjenester, og som har fått faglig bistand.		6
Oppgi antall økte årsverk som er etablert i kommunene som resultat av tilskuddsordningen		ca. 11
Oppgi antall personer som får oppfølging i bolig.		Ca 140, knytter seg stor usikkerhet til dette tallet. Tallet fremkommer ved å summere opp de brukere som har kontakt med de ulike oppfølgingstjenester som er bygd opp delvis ved hjelp av tilskuddsmidler på rus og boligsosialt.
Oppgi antall kommuner hvor det boligsosiale arbeidet er forankret i kommunenes planer.		12 kommuner har boligsosialplan hvorav 7 har fått tilskudd til planutvikling fra husbanken.

Resultatområde 78 Innvandring og integrering

78.1 Statsborgersaker

Fylkesmannen har arrangert én statsborgerseremoni i 2008. Til seremonien ble 325 nye statsborgere invitert. Av disse takket 77 ja. Andel nye statsborgere som deltok var på om lag 22 prosent. Fylkesmannen vurderer denne deltakerprosenten som svært bra sett på bakgrunn av at den representerer en betydelig økning fra 2007.

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMAA	1	22
Sum	1	

78.2 Bosetting av flyktninger

Fylkesmannen hadde bosetting av flyktninger som hovedtema på møtet for fylkets ordførere og rådmenn i oktober 2008. Regiondirektør i IMDI sør orienterte, og svarte på spørsmål. KS rolle som aktør ble poengtert, leder av KS Agder var tilstede.

Fylkesmannen har forøvrig blitt orientert om IMDIs behovsanalyser som kopiadressat av brev til kommunene. Fylkesmannens sosial- og helseavdeling har under resultatområde 84.5. uttrykt sin bekymring for manglende fastlegetilknytning for asylsøkere som resulterer i unødig bruk av kommunal legevakt.

78.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere(introduksjonsloven)

Det er ikke behandlet noen klager på stønad etter etter introduksjonsloven i 2008.

78.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Tilskuddene knyttet til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (per capita og overgangsordning) og norskopplæring for asylsøkere er forvaltet på grunnlag av forutsetningene fra sentralt hold. Oppgavene er utført i henhold til oppdrag. Det utbetales stadig færre midler til overgangsordning. Det vises for øvrig til særskilt økonomirapportering til IMDi (3. Tertialrapportering). Fylkesmannen har laget interne retningslinjer for forvaltningen av tilskuddene. Disse inneholder også føringer for administrativ kontroll knyttet til saksbehandlingen.

Fylkesmannen har på bakgrunn av henvendelser fra flere kommuner gitt informasjon og veiledning om anvendelse av voksne innvandreres rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven. Fylkesmannen har hatt særskilt fokus på introduksjonsloven i møter med voksenopplæringsaktører, og et nettverk i regi av IMDi Sør med deltakelse fra fylkesmannsembetene i Telemark, Vest-Agder og Aust-Agder. Vi har også deltatt på møter som IMDi Sør har hatt med kommunene om den nye versjonen av Nasjonalt introduksjonsregister (NIR).

Tilskuddet til faglig og pedagogisk utvikling i opplæring i norsk og samfunnskunnskap er forvaltet på grunnlag av forutsetningene. Fylkesmannen har gjennom hele året hatt et særskilt fokus på kvaliteten og kompetanseheving av lærere og ledere i opplæringen av voksne innvandrere. Vi har opprettet en egen referansegruppe bestående av et utvalg av ledere for ulike voksenopplæringer i fylket. Referansegruppen har gitt råd og tips om ulike kompetansehevingstiltak. Fylkesmannen har arrangert to ettermiddagskurs for alle lærerne i voksenopplæringene i Aust-Agder, om henholdsvis skriftlig vurdering og familielæring. Fylkesmennene i Agderfylkene har også samarbeidet med IMDi sør og VOX om en regional konferanse for å styrke kompetansen blant ledere og lærere i voksenopplæringene. Vi har videre fordelt midler til prosjekter knyttet til gjennomføring og kvaliteten i opplæringen.

Fylkesmannen vil påpeke at arbeid i tilknytning til tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere, er et stort og tidkrevende felt. Embetet bruker mye ressurser på å forvalte tilskuddsordningene, både per capita og overgangsordningen. Søknader i NIR har forenklet arbeidet noe.

Fylkesmannen har ikke mottatt klager knyttet til §17-19 i introduksjonsloven i 2008.

Resultatområde 79 konsultasjonsprosedyrer mellom statlige myndigheter og sametinget

Ressursrapportering

Resultatområde	FMAA		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 73	49	36	49	36
Resultatområde 74	3	8	3	8
Resultatområde 78	34	15	34	15
Resultatområde 79			0	0
Sum:	86	59	86	59

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 75 Habilitering og rehabilitering

75.1 Habilitering og rehabilitering

Det er kartlagt at alle kommuner har etablert koordinerende enhet og adresser for henvendelse om individuell plan.

Adresselisten er publisert og blir holdt ajour på fylkesmannens hjemmeside.

Adresselisten er på forespørsel oversendt direktoratet.

Det er etablert et forum for systemkordinatorer og IP kontakter i kommunene. Det er avholdt 2 møter i forumet.

Se for øvrig resultatområde 76.2, individuell plan

75.2 Barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier

75.3 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders- og sykehjem

Oppdraget er fulgt opp etter resultatkravene. Rapport er sendt Helsedirektoratet 30.6.08 utfra særskilte rapporteringskrav.

Resultatområde 76 Kvalitet og samhandling

76.1 Samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten

Oversikt over samarbeidsprosjekter:

Fylkesmannen har gjennomført en egen "Kartlegging av samarbeidsrutiner i kommunene, mellom kommunene i Aust-Agder og mellom kommunene og helseforetaket". Konklusjonen er at det er inngått samarbeidsavtaler på overordnet nivå mellom kommuner og spesialisthelsetjenester. Det er også opprettet et overordnet samarbeidsorgan mellom den største kommunen, Arendal, og sykehuset for å avklare uenighet i prinsipielle spørsmål eller enkeltsaker. Sykehusets evt. overbelegg har ikke sin årsak i kommunenes vanskeligheter med å ta i mot ferdigbehandlede pasienter. Vi registrerer imidlertid en fortløpende oppgaveoverføring, der kommunene kommer til kort kompetansemessig og tildels ressursmessig ved at det blir problematisk å få rekruttert nok fagfolk. Det finnes heller ikke utarbeidet gode metoder for å ivareta brukere med store atferdsforstyrrelser. Dette er brukere som ikke diagnostiseres til å være psykisk utviklingshemmede og heller ikke kommer inn under tvunget psykisk helsevern.

Regionale og lokale samhandlingsavtaler:

Samtlige kommuner har inngått samarbeidsavtale med Sørlandet Sykehus HF om 1) inn og utskrivning og individuell plan 2) overordnet avtale og 3) pårørende avtale.

76.2 Individuell plan

Fylkesmannen har avholdt 2 møter i 2008 i nettverket /forum for habilitering/rehabilitering, hvor en gjennom dialog og erfaringsutveksling søker å forbedre og utvikle prosedyrene omkring individuell plan. Helseforetaket, klinikk for psykiatri deltar i forumet. Individuell plan som redskap er godt kjent og er tatt i bruk i alle kommuner og foretak. Den største utfordringen knytter seg til å få lederne av virksomhetene til å følge opp arbeidet, fremdrift osv. Fylkesmannen har et kontinuerlig fokus på dette, også i tilsynssammenheng.

Se for øvrig resultatområde 75.1. Habilitering og rehabilitering

76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

Fylkesmannen arbeider systematisk med å spre informasjon om kvalitetsstrategien og praksisfeltets anbefalinger. "... å bedre skal det bli" er et gjennomgående tema i dialogen med kommunene både ved individuell veiledning og i forhold til grupper av ansatte i kommunene.

Fylkesmannen har holdt 7 foredrag om kvalitetsstrategien, kvalitetsforbedring og "praksisfeltets anbefalinger" i 2008. Kvalitetsstrategien er tatt med som tema på konferanser som har rettet seg mot pleie- og omsorgspersonell, personer som jobber med psykisk helse og rus, men også i dialogmøter med spesialisthelsetjenesten. Kvalitetsstrategien har også blitt presentert som avslutningsinnlegg på den nasjonale "inn på tunet" konferansen som ble holdt i juni. Nettstedene gis omtale under disse konferansene.

Fylkesmannen har også etablert en samarbeid med KS hvor det gis mulighet for deltagelse på hverandres konferanser.

Kvalitetsstrategien er et tema i de faglige fora for rusfeltet. Det er ikke opprettet egne læringsnettverk for kvalitetsstrategien i fylket, da det synes mest hensiktsmessig å inkorporere satsingen i allerede eksisterende eller planlagte fora/nettverk

Fylkesmannen har i høst gjennomført regionmøter hvor kommunene også har blitt utfordret på spørsmålet om "hvor god er din organisasjon, avdeling eller enhet på å levere tjenester av god kvalitet." Funnene fra denne undersøkelsen er under publisering. En hovedkonklusjon fra regionmøtene er at det etableres faglige fora for rus og psykisk helsearbeid, der kvalitetsstrategien vil være et gjennomgående tema. .

Fylkesmannen har forsøkt å innhente informasjon om hvordan internkontrollforskriftens § 4 etterleves på rus og psykisk helsefeltet. i form av spørreskjema til alle kommunene. Funnene vil danne et viktig bakteppe for vår videre satsing, men er ikke kvantitativt og kvalitativt gode nok til selvstendig publisering.

Fylkesmannen har særlig lagt vekt på å arbeide med kvalitetsstrategien opp mot rus og psykisk helse, da en anser utfordringene størst på disse områdene.

76.5 Felles digitalt nødnett

Ingen kommuner i Aust-Agder er blant de som skal innføre felles digitalt nødnett i første runde.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

77.1 Helsemessig og sosial beredskap

I samarbeid med fylkesmannens beredskapsavdeling har det gjennom de siste årene vært avholdt tilsyn med beredskapsplanene i alle fylkets kommuner, de to siste i 2008.

Samtidig har tilsynene blitt fulgt opp med kurser og stort anlagte øvelser der beredskapsavdelingen har bidratt sterkt. Denne brede tilnærmingen til beredskapsspørsmål har vært med på å bringe temaet frem i lyset og bidratt til at kommunene i Aust-Agder har fokus på behovet for gode planer. Sosial- og helseavdelingen har naturlig nok hatt fokus på de deler av planverket som omhandler sosiale og helsemessige forhold som for eksempel smitte eller følgetilstander etter større hendelser og ulykker. Den sosiale beredskapen kan for eksempel dreie seg om hvordan kommunene skal håndtere situasjoner med langvarig strømbrudd eller ekstremvær, og samtidig opprettholde tjenester overfor pleietrengende og andre som enten bor hjemme eller i institusjon. Aust-Agder har vært spart for de største katastrofene. Men vi blir av og til minnet om at beredskapen kan bli satt på store prøver. Den store skogbrannen i Mykland kunne gått utover liv og helse på en annen måte enn hva den heldigvis gjorde. Brannen i privat omsorgsinstitusjon på Myklebostad ble tragisk for en av beboerne, men brannen kunne fått langt mer tragiske følger uten innsatsen personalet gjorde for å redde beboerne. Hendelsene viser at beredskapsplaner fort kan bli mer aktuelle enn vi ønsker.

Sjansene for at det oppstår hendelser i kjølvannet av ekstremvær blir større etter hvert som klimaendringene gjør seg mer og mer gjeldende. Kommunene vil måtte oppdatere sine analyser av risiko og sårbarhet i tråd med dette.

Vi har sett uventede ras andre steder i landet, noen med tragiske følger, og med dette fylkets topografi kan vi ikke se bort fra rasrisiko langs flere av våre sterkt trafikkerte veier. Fylket har store vassdrag med risiko for flomsituasjoner. Det er nødvendig at kommunene gjør et arbeid for å kunne forutsi spredning av flomdannelse og følger for bebyggelsen og befolkningen som rammes.

Kommunene legger for dagen en betryggende innsats for å ha gode planer i tilfelle uønskede hendelser skulle oppstå.

Det har vært gjennomført øvelse for atombereidskapsutvalget og fylkesberedskapsrådet, begge deler med godt utbytte. Kommunene er minnet om at deres planverk også skal omfatte atombereidskap. Fylkesmannens varslingsrutiner er oppdatert og inkluderer rapportering fra kommunene til fylkesmann og videre til DSB / fagdirektorat ved behov.

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Ingen saker ble behandlet i 2008.

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittelig saksbehandlingstid
FMAA	0	0
Sum	0	

77.3 Særfradrag

Antall saker: 12, gjennomsnittelig saksbehandlingstid: 3 uker.

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittelig saksbehandlingstid
FMAA	12	3
Sum	12	

77.4 Førerkortsaker

Vi har i 2008 behandlet 333 søknader om dispensasjon fra førerkortforskriftens helsekrav. 294 av disse har fått dispensasjon, og 39 har fått avslag. 8 saker ble oversendt til klagebehandling i Helsedirektoratet, og ingen av disse fikk medhold.

Vi har tatt i mot 160 meldinger om helsesvikt i forhold til førerkortforskriftens helsekrav og sendt tilrådning til politiet om inndragning av førerkortet.

Vi har avgitt uttalelse til politiet, vegmyndighetene og leger i 94 saker som gjelder spørsmål om enkeltpersoner/førerkortinnehaver oppfyller førerkortforskriftens helsekrav.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid er ca. en uke.

Førerkortsaker er for øvrig omtalt i Medisinalmelding 2008.

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittelig saksbehandlingstid
FMAA	623	5
Sum	623	

77.5 Pasientjournaler

Fylkesmannen har ikke mottatt noen journaler som følge av opphørt virksomhet. Vi har nå få henvendelser omkring gamle journaler. De fleste henvendelsene gjelder journalarkiv som er avlevert statsarkivet og vi henviser dit.

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMAA	0
Sum	0

77.6 Rett til trygderefusjon

77.7 Helse- og sosialmelding

Helse- og sosialmeldingen er skrevet og forventes publisert 1.mars 2009

77.8 Rettssikkerhet ved ytelse av helsehjelp med hjemmel i Pasientrettighetsloven kap. 4A

Pasientrettighetsloven kap. 4A

Fylkesmannen i Aust-Agder har holdt opplæring for ledere, tannleger og kommuneleger i alle fylkets kommuner gjennom fire regionale samlinger, samt vært delaktig i opplæringen overfor representanter for spesialisthelsetjenesten sammen med Fylkesmannen i Vest-Agder. Fylkesmannen har også holdt opplæring for vernepleiere ved Universitet i Agder, Fakultet for Idrett og Helse, avdeling Arendal. Til sammen har over 200 fått opplæring.

På forespørsel har Fylkesmannen vært behjelpelig med internopplæring i Arendal kommune, og vil fortsette med opplæringstilbud til de øvrige kommunene i fylket ut over året 2009.

Det ble i slutten av året sendt et brev til alle kommunene, kommuneleger, fylkestannlege og helseforetak i Aust-Agder hvor Fylkesmannen ba om en kontaktperson fra hver organisasjon og oversikt over opplæringsplanen videre.

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

83.1 Folkehelsearbeid generelt

Som et ledd i å bidra til å utjevne sosiale helseforskjeller er folkehelsearbeidet i år blitt mere spisset mot utsatte grupper. Vi hadde ambisjoner om å etablere nettverk med attføringsbedrifter for å etablere folkehelserettede tiltak til personer under yrkesmessig attføring. Dette er ikke gjennomført, men folkehelse er blitt presentert som et tema under samling for lederne av attføringsbedriftene i Sør-Norge og for bedriftshelsesamlinger.

Det arbeides også mye med dette på kommunalt nivå i flere kommuner i regi av "BEDRE HELSE AUST-AGDER". "BEDRE HELSE AUST-AGDER" har som mål å etablere et tilbud - en "Helsekilde", hvor personer med livsstilsrelaterte plager eller sykdommer kan henvende seg for å få hjelp over tid med å endre levevanene. Ved "Helsekilden" tilbys en helsesamtale eller en motivasjonssamtale, og hjelp til å finne et passende tilbud. I Arendal arbeides det i tillegg med et samarbeid med dette tiltaket og attføringsbedriften Durapart i prosjektet, RIS, rehabiliteringsintegreert senter. NAV og "Psykisk helse" er med i dette samarbeidet. Froland, Bykle og Gjerstad starter opp tilsvarende tilbud som prosjekt kommunene Grimstad, Arendal, Tvedestrand og Lillesand i løpet av våren 2009. Det arrangeres halvårige nettverkssamlinger med ansatte i de "lokale" Helsekildene i regi av folkehelserådgiver. Kommunene blir også fulgt opp med faglig råd og veiledning.

Det er også tatt initiativ til etablering av "Treningskontaktordning" i fylket. Det er arrangert et orienteringsmøte med ledelse og ansvarlig for støttekontaktordningen i kommunene, samt praktisk opplæring av støttekontakter i regi av Helse Førde. 5 kommuner har etablert ordningen.

Partnerskapet "Folkehelse i Agder" arbeider systematisk med å bygge opp dette samarbeidet. Fra å bruke tid på å etablering og forankring lokalt brukes det nå mere tid på faglige satsinger. 11 av fylkets 15 kommuner deltar. Ytterligere to kommuner blir med fra våren 2009. Fylkeskommunen og fylkesmannen "deler" på oppfølgingen av kommunene. Fylkesmannen følger opp kystkommunene Arendal, Grimstad, Lillesand, Risør og Tvedestrand.

Kommunene fikk tilbud om opplæring i nettportalen "Kommunehelseprofiler" ved 4 anledninger i 2007. Det var liten respons på invitasjonen. Folkehelsekoordinatorene i partnerskapet "Folkehelse i Agder" er orientert om denne siden og skulle fått opplæring i bruk av denne. Den aktuelle møtedagen ble siden tatt ut av drift uten at det ble varslet på forhånd. Vårt inntrykk er at kommunene ikke bruker dette verktøyet i særlig stor grad.

Ytterligere 2 kommuner i Aust-Agder, Arendal og Valle, har deltatt i studiet Helse i plan i Vestfold dette året.

I forbindelse med rullering av kommuneplaner deltar avdelingen i utvidet planforum, som er en møteplass for kommunene, fylkeskommunen og fylkesmannen. Her presenterer kommunene sitt planprogram, og viktige kommunale utfordringer blir belyst og diskutert. Fylkesmannens representanter kan i denne dialogen presentere viktige nasjonale føringer innen de ulike saksbehandlers fagområder. For vår avdeling gis det innspill innen våre

tilsyns- og innsatsområder, og sosial ulikhet i helse, universell utforming, og sammenhengen mellom levekår, livsstil og helse har vært tema i alle møtene med kommunene dette året. Fylkesmannen gir en samordnet skriftlig tilbakemelding til kommunen etter at dette medvirkningsmøtet er gjennomført.

Mange av de samme temaene blir tatt opp i Fylkesmannens dialogmøter med kommunene. Gjerne minst to kommuner pr. år.

Ved gjennomgang av kommuneplanene i fylkets 15 kommuner har 4 kommuner, Arendal, Grimstad, Lillesand og Birkenes folkehelse som eget mål og tema. 2 kommuner, Evje - og Hornnes og Froland omtaler dette. De øvrige 9 kommuner har ikke beskrevet dette temaet i særlig grad. 4 kommuner har meldt rullering av kommuneplanen og bedt om innspill til "folkehelse og levekår".

Folkehelsearbeid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittelig saksbehandlingstid
FMAA		
Sum	0	

83.2 Miljørettet helsevern

Vi mottok 2 klager etter forskrift om miljørettet helsevern, men begge ble avvist (ikke behandlet i kommunen). Vi har et nært samarbeid med fylkesmannens miljøvernnavdeling og justis-og byggsaksavdeling på dette området, og gir innspill i alle relevante plansaker.

Kommunens arbeid med miljørettet helsevern har i varierende grad vært ivaretatt, mye på grunn av små stillingsbrøker for kommunelegene. Fylkesmannen arrangerte i samarbeid med KS et seminar for kommuneleger, ordførere og rådmenn i februar, om alternative måter å løse og organisere arbeidet på. Dette har resultert i at man i østregionene (5 kommuner) har gått sammen om å utrede interkommunal løsning, tilsvarende er man i Setesdalen i 2 kommuner i dialog omkring dette.

Fylket har få store innretninger som kan medføre fare for legionella-smitte ut i samfunnet, de største kommunene har god oversikt.

83.3 Ernæring, fysisk aktivitet og tobakk

Mht formidling av lokal folkehelsepolitikk se pkt 83.1

Tobakk

FRI

Implementering av FRI-programmet i Agder er gjennomført som et eget prosjekt med egen prosjektleder. Det er gjennomført :

- omfattende kommunikasjon via brev, e-post og telefon med alle undomsskolene i fylkene,
- møte med ledelse og lærere ved 4 skoler,
- kartlegging av FRI-aktivitet i skolene,
- aktiv stand på Sørlandske lærerstevne med 2500 deltakere,
- presentasjon om FRI for folkehelsekoordinatorerne på Folkehelsedagene,
- et dagsseminar om tobakksproblematikk for lærere og elever.

Aust-Agders deltakelse i FRI-programmet gikk ned fra 80% til 71% i perioden 2006/07 til 2007/08. Nedgangen forklares helst med at deltakelsen for 8.klasse sank fra 74% til 51% i samme perioden. Imidlertid steg raten for røykfri kontraktskriving fra 49% til 78%. Der er grunn til å konkludere at FRI-programmet ikke helt har oppnådd den intenderte integreringen, men tvert om blitt til dels marginalisert i konkurranse med skolens øvrige program.

Røykfri oppvekst

Dagseminar om "Røykfri" oppvekst ble gjennomført i januar 2008. Det var laverere deltakelse enn forventet.

Verdens tobakksfrie dag

Verdens tobakksfrie dag med fokus på "Tobakksfritt arbeidsliv" ble arrangert i flere kommuner etter initiativ fra Ressursgruppen for det tobakksforebyggende arbeidet i Agder. Det var tett samarbeid med Kreftforeningen og Astma- og allergiforeningen regionalt.

Samtale om endring av levevaner

Det er arrangert kurs om "Samtale omkring endring av levevaner" med psykolog Tora Garbo fra Helse vest.. Kurset baserer seg på endringsfokuseret rådgivning og skal bidra til å øke kompetansen om dette for helsepersonell, ansatte ved kommunenes "Helsekilder" og røykesluttinstruktører. Det var god deltakelse fra begge fylker.

Ernæring

De eldres ernæring

Eldres kosthold var deltema under avdelingens høstmøte 2008 med hovedtema Omsorgsplan 2015. Etter omfattende markedsføring via brev, e-post og telefon ble det gjennomført 6 kurs på personalmøter for kjøkken-, omsorgs- og pleieansatte i omsorgssektoren i ulike kommuner med totalt 150 deltakere.

Kosthold i barnehagene

Tema på fagdagen for Ressursgruppen Ernæring i Agder var "Kosthold i barnehagene", med introduksjon av oppleggene "Bra mat i barnehagen" og "Fiskesprell" og med 150 entusiastiske deltakere. Opptakt mot regionale kurs vinter/vår 2009 ble startet, inklusive instruktørkurs og markedsføring.

Fysisk aktivitet

Fysisk aktivitet og måltider i skolen

Prosjektet "Fysisk aktivitet og måltider i skolen" ble avsluttet med en spredningskonferanse i september hvor alle skolene i fylket ble invitert.

Våren 2008 gjennomførte vi en kartlegging av "fysisk aktivitet, måltider og drikketilbud i alle fylkets skoler". Målet var å få et bilde av om prosjektets mål var nådd.

Vi fikk svar fra 52 av 72 skoler. Kartleggingen viser at 23 av 52 skoler tilbyr daglig fysisk aktivitet i tillegg til kroppsøvingstimene. 5 skoler tilbyr mer enn en halvtime og 1 skole oppgir å tilby en time daglig. Kartleggingen viste også at frukt og grønt blir tilbudt barna regelmessig i skolen til tross for at politikerne vedtok at de øremerkede midlene ikke skulle overføres til 1-10 skolene.

Det er etablert samarbeid med Statens vegvesen, Trygg Trafikk, Aust-Agder idrettskrets og Friluftsrådet sør om ulike stands. Blant annet "Sykle til jobben", Aktivitetsdagen, Damedilten og Friluftsdagen. Dette er arrangementer som gjennomføres hvert år.

Treningskontaktordningen og BEDRE HELSE . Se pkt 83.1

Det er etablert faglig nettverk eller ressursgrupper innen disse tre områdene i regi av partnerskapet "Folkehelse i Agder" . I alle tre er Fylkesmannen representert enten som leder eller sekretær.

Midler til lokalt folkehelsearbeid tildeles kommunene i partnerskapet etter en fast fordelingsnøkkel. Kommunene rapporterer på bruk av disse midlene i samme rapporteringsskjema som de øvrige partnerskapsmidlene. Kommunene som ikke deltar i partnerskapet blir invitert til å søke om stimuleringsmidler. Det varierer hvilke kommuner som søker om dette.

83.4 Forebygging av osteoporose og osteoporotiske brudd

83.5 Forebygging av uønsket svangerskap og abort

Søknader om midler fra Handlingsplan for forebygging av uønsket svangerskap og abort er behandlet. Det var søknader fra Grimstad og Arendal om fortsatt utvidet helsestasjon for ungdom 20-24 år. Vurdering av søknadene ble foretatt i samarbeid med Helsedirektoratet. Grimstad fikk midler direkte fra Helsedirektoratet, mens Arendal fikk 50 000 kroner via Fylkesmannen.

Det var dagskonferanse i Vest-Agder om temaet i 2007. Her ble helsepersonell fra Aust-Agder invitert, ca. 10 helsesøstre og jordmødre fra vårt fylke deltok. Programrådet er nært knyttet til folkehelsearbeidet hos fylkesmannen og inngår i de generelle utfordringer innen levekår og folkehelse. Vi følger med på utvikling av tenåringssvangerskap og abortstatistikk for unge.

83.6 Smittevern

Smittevernkonferanse ble avholdt i september med ca 60 deltakere. Helsesøstertjenestene, pleie- og omsorgstjenestene og sykehus var godt representert, og 7 kommuner var representert med leger. Tilbakemelding tyder på at smittevernkonferanse hvert annet år er passende.

Tema i 2008 var pandemi, smittevernloven, utfordringsbildet sett fra kommunens side, oppklaring av vann og matbåren gastroenteritt, tuberkulose, legionellose, clamydia og flåttbåren sykdom.

Fylket har ingen særskilte smittevernutfordringer, utover en litt høy forekomst av hepatitt B, sannsynligvis relatert til misbrukermiljø.

Alle kommunene har infeksjonskontrollprogram i institusjon, og et nært samarbeid med sykehuset på dette punktet.

Det ble ikke behandlet noen saker etter smittevernloven i 2008.

Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

Fylkesmannen har årlig møte med kommunelegene (10 t tellende kurs) der aktuelle tema belyses. Vi har videre gitt tilbud om deltakelse i LSU, og deltatt i ett møte (Arendal) pluss et felles møte for de 5 kommunene i østregionen relatert til interkommunalt samarbeid om miljørettet helsevern. I de minste kommunene er de fleste legene på fastlønn. Vi har minnet om betydningen av LSU til både rådmenn og kommuneleger, ikke minst i forhold til smittevern, miljørettet helsevern og offentlig legearbeid.

Legene i Aust-Agder har litt mer enn landsgjennomsnitt hva gjelder arbeidstid i eldreinstitusjoner. Vi mener imidlertid at det trengs en betydelig opprustning av offentlig legearbeid innenfor forebyggende arbeid, beredskapsarbeid, pleie- og omsorg mv. Dette er et nasjonalt mer enn lokalt anliggende.

Aust-Agder har i det alt vesentlige en god og stabil legedekning. Bygland er unntaket, der man over flere år har hatt store rekrutteringsproblemer, med vikarleger i relativt korte engasjementer. Resultatet er at ca 500 av kommunens 1200 innbyggere har søkt fastlege i nabokommunene. Kommunen utreder nå muligheten for samarbeid om legetjenester med Valle.

Vi har vært i dialog med LAR-tiltaket i fylket om organisering av LAR-tilbudet, der mer ansvar nå overføres fastlegene. Vi har hatt møte med leder av LAR-tiltaket og deltatt i referansegruppe med tema: Nye retningslinjer for LAR-behandling i Norge.

84.2 Turnustjeneste

Leger

Det har vært iverksatt flere tiltak for oppfølging og kompetanseheving av turnusleger. Fylkeslegens kurs i offentlig helsearbeid er ett. Det er de siste par år lagt om til å bli mer dialogbasert med kasuistikker og deltakelse fra alle involverte etater. Akuttkurs har vist seg både populært og nyttig, her inviteres også kommuneleger og veiledere - totalt har 54 leger deltatt på 2 kurs.

Det er ulike faktorer som påvirker rekruttering til primærmedisin. Men på kontrollspørsmål om turnuslegenes opplevelse av gruppeprosjektets nytte og hvorvidt gruppene har hatt en form på møtene som opplevdes som en trygg arena for erfaringsutveksling, har svarene vært svært gode, gjennomsnitt 8-9 av 10 poeng. Det kan ut fra kvalitative tilbakemeldinger fra turnuslegene virke som om en av de sterkeste negative rekrutteringsfaktorene nå er de økonomiske aspektene ved innkjøp og drift av fastlegepraksis. I tillegg kommer "byråkratiseringen" av primærlegetjenesten med stadig økende krav til fastlegene om møter, skjemautfylling, regler fra NAV osv. Turnuslegene gir uttrykk for en kvalitativt god turnustjeneste i sitt halvår i kommunehelsetjenesten. Den individuelle veiledning, supervisjon og oppfølging på det enkelte legekantor synes gjennomgående å være god, og man merker seg også at kommunene i økende grad tilrettelegger for samfunnsmedisinsk tjeneste i sykehjem, skolehelsetjeneste og annet. Skal man bedre rekrutteringen til allmennmedisin må man nok ha ytterligere virkemidler av mer overordnet strukturell karakter samt en alternativ økonomisk modell ifm oppstart i allmennpraksis for nye leger.

Fysioterapeuter og kiropraktorer

Det er avholdt kurs for turnusfysioterapeuter og kiropraktorer i regionen hvor kandidatene som gjennomfører turnustjenesten i Aust-Agder har deltatt. Det er avholdt ett veiledningskurs for veiledere av turnuskadidater (Del 1 desember 2007 og del 2 i februar 2008). Det er gjennomført en oppfølgingssamling for alle som deltok på veiledningskursene høsten 2008.

84.3 Lov om helsetjenesten i kommunene, klager og godkjenninger

Lov om helsetjenesten i kommunene med tilhørende forskrifter. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMAA	6	4
Sum	6	

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Fylkesmannen arrangerte i april 2008 møte for fengsel, fengselshelsetjenesten, psykiatrisk avdeling samt DPS fra spesialisthelsetjenesten. NAV møtte ikke.

Det er opprettet et samarbeidsutvalg med deltagelse fra SSHF, kriminalomsorgen og politiet. Det fremkom i møtet at representasjonen kunne synes noe tilfeldig og at utvalget ikke i stor nok grad ivaretar behovet for å finne praktiske løsninger på lokale utfordringer. Saken skulle bringes inn for spesialisthelsetjenesten for å diskutere mulighet for bedre lokale tilpasninger vedr. akutthenvendelser. Fylkesmannens repr. ba om at det ble nedfelt skriftlige avtaler og om å bli holdt orientert om det videre samarbeid og resultat av dette.

Fengselshelsetjenesten tar en del kontakt med kommunene for å få på plass individuell plan til innsatte som ønsker og er i behov av dette.

Samhandling fengsel/ NAV/sosialtjeneste: Ansvarsgruppe fungerer best.

Avtale vedr. boligsosialt arbeide er reforhandlet. Avtalen har fungert dårlig i inneværende periode grunnet svikt både ved fengselet(varsling av løslatelse) og i kommunen/NAV.

Fengslet har 10-15 innsatte pr år i LAR-tiltak og er fornøyd med samarbeidet med LAR-team.

84.5 Helsetjenestetilbud til asylsøkere og flyktninger

Smittevernkonferanse ble avholdt i september med ca 60 deltakere fra helsesøstertjenestene, pleie- og omsorgstjenestene og sykehus. Ca halvparten av kommunene var også representert med lege.

Utfordringsbildet relatert til asylsøkere og flyktninger er den formen som er valgt med desentraliserte mottak. Det synes for oss som kommunikasjonen mellom Hero / UDI og kommunene ikke er god nok. For at flyktn. og asylsøkere skal kunne nyttiggjøre seg av fastlegeordningen, er det en forutsetning at de får tildelt personnummer raskt. Uten dette oppsøkes legevakta eller sykehus direkte. Dette er rapportert som et problem. Fylkesmannen har tatt dette opp med UDI, og med kommunene som mottar flyktninger. UDI v/regiondirektøren var invitert som foredragsholder på fylkesmannens årlige møte med ordførere og rådmenn.

Vi har meldt helsetjenestetilbud til asylsøkere og flyktninger som tilsynsystema til Statens Helsetilsyn.

84.6 Helse- og sosialtjenester i et flerkulturelt samfunn

Vi har ingen klager over manglende tilgjengelighet til helsetjenester fra innvandrere. Tolketjenestenes kapasitet er meldt å være en begrensende faktor, et annet problem er at noen brukere etter noen år snakker like dårlig på sitt opprinnelige språk som norsk (gjelder særlig brukere med psykiske lidelser).

84.7 Helsetjenestetilbud til personer utsatt for seksuelle overgrep eller vold i nære relasjoner

Det er etablert overgrepsmottak i Arendal i tilknytning til interkommunal legevakt. Legevakten er samlokalisert med Sørlandet Sykehus HF, avd. Arendal og dekker 10 kommuner i fylket, samt 2 kommuner i Telemark. 5 kommuner som geografisk ligger nær Kristiansand dekkes av overgrepsmottak der.

Overgrepsmottaket har lokaler og utstyr som tilfresstiller kravet i IS-1457 "Overgrepsmottaket. Veileder for helsetjenesten"

Overgrepsmottaket har døgnåpent. 10 leger og 10 sykepleiere står på en frivillig tilkallingsliste og blir kontaktet når mottaket har en overgrepssak. Mottaket har alltid fått kontakt med personell ved behov som har gjennomgått spesiell opplæring. Kompetanseheving av ansatte ved overgrepsmottaket er finansiert dels gjennom øremerkede midler fra Helsedirektoratet, dels via Kompetanseløftet 2015.

Vårt inntrykk er at overgrepsmottaket fungerer godt. Utfordringen ligger i hvordan informasjon og kommunikasjon

når ut til primærhelsetjenesten ved behov for ytterligere oppfølging, feks. i form av psykososiale tiltak, støttesamtaler ol.

Fylkesmannen har samarbeid med Krisesenteret i fylket, og deltar bla. økonomisk ved møter/konferanser der temaet er "Vold i nære relasjoner" .

84.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Prosentandel årsverk finansiert av øremerkede midler fra Opptappingsplanen for psykisk helse brukt på helsestasjons - og skolehelsetjeneste har økt fra 5,2 % i 2001 til 11,1% i 2007, men fortsatt ligger fylket litt under landsgjennomsnittet på 12,2%.

Samlet er det finansiert 15,5 årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenestene med midler. fra Opptappingsplan for psykisk helse. I 2006 hadde Aust-Agder 117,9 årsverk i **tjenesten "Forebygging, helsestasjons - og skolehelsetjeneste"** pr. 10000 innbyggere 0-5 år, mens landet utenom Oslo hadde 96,6 årsverk.

I 2007 har det vært en nedgang i årsverk i tjenesten til 104,5 mens landet utenom Oslo er uforandret.

Når det gjelder **årsverk av helsesøstre pr. 10 000 innb. 0-5 år** har Aust-Agder 57,1 (75,3) årsverk i 2007, mens landet utenom Oslo har 59,1 (58) (2006 tall i parantes). Det har altså skjedd en reduksjon i årsverk helsesøstre.

I KOSTRA er ikke ressursbruk fordelt på aldersgrupper eller målgrupper., men det er dokumentert at helsesøstertettheten er høyest i aldersgruppen 0-5, og at den synker i grunnskolen og videregående skole. Sagt på en annen måte; dekningsgraden synker med alder.

Aust-Agder skiller seg ut med høye tall i alle alderskohorter . Dette fremgår av SSB rapport 2007/32, "helsestasjon- og skolehelsetjenesten i kommunene". Det har videre vært en markert vekst fra 2001 til 2005. SSB tall viser at denne veksten fortsatte i 2006.

Fortsatt ligger Aust-Agder høyere enn landsgjennomsnittet, men den reduksjonen vi ser fra 2006 til 2007 er bekymringsfull. Reduksjonen er vanskelig å forklare med redusert behov. Det er ikke lenge siden det ble påpekt personellmangel i skolehelsetjenesten i Aust-Agder. Tallene for 2007 viser at det har vært en reduksjon i antall årsverk i tjenesten, samtidig har antall stillinger finansiert med psykisk helsemidler økt gjennom hele perioden.

Fylkesmannen vil i løpet av februar 2009 få inn data på bruken av midlene fra Opptappingsplanen for psykisk helse i 2008, hvor et av parametrene er årsverk innen helsestasjons- og skolehelsetjeneste. Det sentrale tema i en slik analyse er å se om en reduserer "de ordinære årsverk" i tjenesten, samtidig som en delvis kompenserer for reduksjonen ved å erstatte årsverk finansiert med midler fra Opptappingsplanen psykisk helse .

Ansatte i helsestasjon- og skolehelsetjeneste deltar på ulike kurs/konferanser i regi av Opptappingsplan for psykisk helse. Det er også gitt økonomisk støtte til tiltak arrangert av helsesøstergruppa.

Fysisk aktivitet - se rapportering av resultatområde 83.

Mat og måltider i skolen - se resultatområde 83.

Arbeid med handlingsplan mot kjønnslemlestelse. Se resultatområde 84.10

Arbeidet med "ammekyndig helsestasjon" er fulgt opp.

Det var temadag om språk – 4, et kartleggingsmaterieill for helsestasjoner i februar 2008, dette var en del av implementering av nasjonale retningslinjer for undersøkelse av syn, hørsel og språk hos barn.

Fylkesmannen markedsførte den nye etterutdanningen i psykisk helse for helsesøstre i møte med helsesøstergruppa og via mail.

Samarbeidet med rådgiver psykisk helse var spesielt knyttet til de ulike skoleprogrammene – som omhandler psykisk helse i skolen.

Fylkesmannen har ikke kartlagt hvor mange av kommunene som har tatt i bruk ordning med gratis D-vitaminsdråper til barn med innvandrerbakgrunn, men det var tema på konferanse seinhøsten 2007.

84.9 Svangerskapsomsorgen

Nye retningslinjer for svangerskapsomsorgen har vært tema i møte med jordmorforeningen – gruppa i Aust-Agder. Nytt helsekort for gravide er såvidt vi kjenner til ikke kommet enda. Det er tilbud om svangerskapskontroller hos jordmor i alle kommuner i Aust-Agder, men dekningen er ulik.

84.10 Kjønnslæstelse

Kjønnslæstelse var tatt opp som tema i samling for helsesøstergruppa og jordmorgruppa sommeren 2007. Velilederen er derfor gjort kjent ute i kommunene.

Fylkesmannen i Aust-Agder ble ikke tildelt midler til å arbeide med temaet i 2008, men søkte på eget initiativ og fikk tildelt kr. 50 000 fra BLD. Repr. fra Fylkesmannen deltok i seminar arrangert av BUFetat i Tønsberg nov. 08 med sikte på å orientere seg bedre. Vi fikk opprettet kontakt med RVTS, Kr. sand, og har i samarbeid med dem tatt initiativ til et møte for alle embetene i gml. Region Sør. På møtet, 9.2.09, skal vi drøfte hvilken strategi vi skal velge for å få økt fokus på temaet innenfor et bredt segment av det offentlige. Her vil repr. både fra barnevern-, utdanning, sosial- og helsetjenesten hos fylkemennene være tilstede. Vi vil benytte allerede tildelte midler til økt aktivitet på området, alternativt søke om "friske" midler i 2009.

84.11 Tannhelse

Tannhelsetjenesten i fylket er med i partnerskapet "Folkehelse i Agder" og deltar både administrativt og faglig i dette nettverket inn i de faglige ressursgruppen innen tobakk og ernæring. Tannhelsetjenesten arbeider også sammen med de kommunale folkehelsekoordinatorerne blant annet mot skoler hvor tannhelsetjenesten observerer dårlig tannhelse. For tiden utvikles det et pedagogisk opplegg i samarbeid med Helsekilden i Østfold i forhold til gode matvaner og helsepedagogikk. Det arbeides også med å utvikle et regionalt odontologisk kompetansesenter i Helseregion Sør. Her er folkehelse satt på dagsorden og partnerskapet "Folkehelse i Agder", deriblant Fylkesmannen, er involvert i dette.

Resultatområde 85 Spesialhelsetjenesten

85.1 Abortloven

85.2 Sterilisering

85.3 Lov om transplantasjon

Ingen saker i 2008

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

Antall søknader om forskrivning av sentralstimulerende legemidler har vist en økning fra 2007 (73-98) for personer over 18 år. For personer under 18 år har økningen vært mindre (98/104). Menn/kvinner :124/76.

3 leger har fått tillatelse til generell forskrivning av sentralstimulerende midler.

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMAA	203	14
Sum	203	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Ingen saker er behandlet i 2008

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMAA	0	
Sum	0	

85.6 Godkjenning av private sykehus, privat medisinsk laboratorie- og røntgenvirksomhet***85.7 Funksjonsprogram for nye offentlige sykehusbygg****Resultatområde 86 Omsorgstjenester****86.1 Omsorgsplan 2015****Vår organisering og resultater i 2008**

Organiseringen av Omsorgsplan 2015 hos Fylkesmannen i Aust-Agder er gjort enkel: Seks personer med hovedansvar for ulike områder danner en Styringsgruppe. Avdelingsdirektør/Fylkeslege leder gruppa, mens en er sekretær og koordinator. Det avholdes ca. ett styringsgruppemøte pr. mnd., men de enkelte deltakerne møtes oftere i mindre samarbeidsmøter.

Det kan være vanskelig å vite nøyaktig hva og hvem som er aktuelle i arbeidet med Omsorgsplan 2015. Vi har valgt å ha en bred tilnærming, og ser det som naturlig at både folkehelse, ernæring, pasientrettighetsloven kap 4A, IPLOS og TaKT, har sin naturlige plass i arbeidet.

I 2008 har vi bl.a. hatt følgende aktiviteter:

- 10 styringsgruppemøter, en heldags- og to todagerskonferanser med alle kommunene i fylket.
- Det har vært avholdt et emnekurs for allmennlegene.
- Behandlet søknader om diverse tilskudd.
- Omsorgsplan 2015 har vært presentert og omtalt på diverse samlinger i regi av Fylkesmannen.
- Hatt samarbeidsmøter med Husbanken både lokalt og regionalt.
- Deltatt på de samlinger Helsedirektorat og Helsetilsyn har hatt.
- Deltatt i nettverksarbeid.
- Lagt stoff ut på hjemmesiden.
- Tett kontakt med Undervisningssykehjemmet i Aust Agder (Feviktun)

- Samarbeid med Universitetet i Agder, Fagskolen på Dahlske videregående skole, Aust Agder Fylkeskommune, Aksjon Helsefagarbeider, Folkeuniversitetet, KS

Vi betrakter oss nå som ferdige med informasjons- og presentasjonsarbeidet med Omsorgsplan 2015. Fokus videre vil være gjennomføringen av de forskjellige delplanene. Et viktig arbeid for oss vil bli å koordinere disse, se sammenhenger og kunne presentere Omsorgsplan 2015 som en helhetlig tenkning for å løse de utfordringene vi alle vil møte om få år.

86.2 Demensplan 2015

Fylkesmannen har lyst ut og tildelt midler bl.a. til regionale nettverk innen demensomsorgen.

Fylkesmannen i Aust-Agder avholdt i april 2008 et klinisk emnekurs i geriatri rettet mot fastleger. 47 av fylkets ca 80 fastleger og kommuneleger deltok. Kurset dekket tema som takling av utagerende adferd hos demente, multifarmasi, demensutredning og behandling, førerkortvurdering ved demens, ernæring og almenlegens rolle i forhold til den demente. Kurset gikk over to dager fra kl12-20 og var godkjent som klinisk emnekurs i almenmedisin og valgfritt kurs for indremedisin og geriatri.

På dagskonferanse i mai 08 ble Demensomsorgens ABC, demensfyrtårn og andre tiltak i regi av Nasjonalt Kompetansesenter for aldring og helse presentert for ca. 70 deltakere fra kommunal omsorgstjeneste.

Omsorgsplan 2015 inkl. Demensplan 2015 var tema på sosial- og helseavdelingens 2 dagers konferanse for 100 av fylkets sosial- og helsepersonell høsten 2008.

2 repr. fra undervisningssykehjemmet Fevikun sammen med ansatt hos Fylkesmannen var deltakere på konferanse i regi av Kompetansesenteret. Etter dette har Fevikun fått hovedansvar for implementering av Demensomsorgens ABC i fylket. Det er stor interesse for å sette igang studiegrupper, bare i Grimstad kommune startet ca. 90 ansatte opp senhøsten 08.

Øvrige kommuner i fylket vil få tilbud om oppstartsseminar i mars 2009.

Fylkesmannen deltar inn i undervisningssykehjemmets opprettede demensnettverk med råd og veiledning.

Det er i gang kompetansegivende videreutdanning for høyskoleutdannede innen demens både i regi av Folkeuniversitet og Universitetet i Agder, med ca. 40 studenter tilsammen. Studiet støttes av Fylkesmannen via Kompetanseløftet 2015.

Tilbudet til demente står på dagsorden både i kontinuerlig dialog med kommunal omsorgstjeneste og via tilsynsvirksomhet er Tilrettelegging av botilbud til demente er aktuelt tema ved vurdering av søknader om investeringstilskudd.

Fylkesmannen har ikke i 2009 særskilt tatt opp tema pårørende og aktivitetstilbud til demente. Dette vil være satsningsområder i 2009.

86.3 Kompetanseløftet 2015

Kompetanseløftet 2015 er en av satsingene innen Omsorgsplan 2015 og er regjeringens kompetanse- og rekrutteringsplan for de kommunale omsorgstjenestene. Vi ønsker å synliggjøre hvordan Fylkesmannen i Aust Agder i samarbeid med kommunene i fylket har arbeidet i 2008 for å nå målene, og gi noen resultatall for utviklingen.

10 000 nye årsverk med relevant fagutdanning.

I brev til kommunene i desember 2008 skriver Helsedirektoratet at målet om 10 000 nye årsverk på det nærmeste ble realisert innen utgangen av 2007. I Aust Agder har vi følgende situasjon – basert på SSB's personellstatistikk juni 2008:

Helse- og sosialpersonell, brukerrettet pleie- og omsorgstjeneste, 2005-2007

Aust-Agder	Årsverk			% vis endr.
	2005	2006	2007	2006 – 2007
0901 Risør	201	232	245	5,6 %
0904 Grimstad	316	362	407	12,4 %
0906 Arendal	765	899	968	7,7 %
0911 Gjerstad	75	76	79	3,9 %

Årsrapport 2008 Fylkesmannen i Aust-Agder - Innhold:

0912 Vegårshei	53	68	65	-4,4 %
0914 Tvedestrand	135	148	156	5,4 %
0919 Froland	93	103	85	-17,5 %
0926 Lillesand	206	203	213	4,9 %
0928 Birkenes	88	97	99	2,1 %
0929 Åmli	60	59	65	10,2 %
0935 Iveland	32	36	33	-8,3 %
0937 Evje og Hornnes	63	76	69	-9,2 %
0938 Bygland	49	57	52	-8,8 %
0940 Valle	43	48	50	4,2 %
0941 Bykle	26	24	27	12,5 %
Samlet A-Agder	2205	2488	2613	5,0 %
Samlet landet	102190	107880	112420	4,2 %

Oversikten viser til dels store forskjeller fra kommune til kommune. Det har i løpet av 2008 vært en del signaler i kommunene om innstramminger i budsjettene pga. dårligere kommuneøkonomi. Dette kan være forklaringen på reduksjon i antall stillinger, men samtidig er ikke bildet entydig. Ser vi fylket som helhet, ligger vi over landsgjennomsnittet.

Økt utdanningsnivå i omsorgstjenestene

Aust Agder har i flere år ligget over landsgjennomsnittet når det gjelder andel faglærte som arbeider i omsorgstjenesten. Denne trenden holder seg også ut fra tallene presentert i juni 2008. Andel faglærte i brukerrettet pleie- og omsorgstjeneste utvikler seg slik:

	2005	2006	2007
Aust Agder	70,5%	71,6%	70,7%
Landet	60,2%	62,3%	62,2%

Det er viktig å merke seg en svak nedadgående tendens i Aust Agder. Ser vi tallene brutt ned på kommunenivå, er den største økningen i Bygland (10,2%) og Evje og Hornnes (7,9%) mens Bykle (-9,8%) og Tvedestrand (-4,2%) har en reduksjon i andel faglærte i tjenesten.

Vårt inntrykk er at kommunene er opptatt av å få faglærte inn i tjenesten, men mange deltidsstillinger kan medføre flere ansatte uten formell utdanning. 2008 har vært preget av et stramt arbeidsmarked som også har slått ut på tilgangen av faglærte innen omsorgstjenesten.

Eldreomsorgens ABC og Demensomsorgens ABC har tradisjonelt stått sterkt i fylket, med mange deltakere. Høsten 2008 startet feks Grimstad opp med ca. 90 personer som ønsker å delta i studiegrupper innenfor Demensomsorgens ABC.

Øke andelen som arbeider heltid

Hjelpepleiere og omsorgsarbeidere i brukerrettet pleie- og omsorgstjeneste, etter avtalt arbeidstid							
	Sysselsatte i 2005			Sysselsatte i 2007			endr. i andel store stilling. 2005 - 2007
	1 - 19t/u	20 - 29 t/u	30 t/u og mer	1 - 19t/u	20-29 t/u	30 t/u og mer	
Aust-Agder							
Samlet A-Agder	42,1 %	38,7 %	19,2 %	29,8 %	39,8 %	30,4 %	11,2 %
Samlet landet	30,6 %	36,0 %	33,5 %	24,6 %	36,9 %	38,5 %	5,1 %

Kilde: SSB, registerbasert personellstatistikk juni 2008

Som vi ser ligger Aust Agder fremdeles noe etter landsgjennomsnittet når det gjelder andel personer i store stillinger, men det har skjedd en gledelig økning av dette tallet. Flere ansatte i større stillingsbrøker gir bedre kontinuitet for brukerne, bedre mulighet til å holde seg faglig oppdatert og virker derfor inn på kvaliteten og innholdet i omsorgstjenestene.

Sikre bruttotilgang på om lag 4500 helsefagarbeidere per år.

Det er en stor utfordring å få nok søkere til helsefagarbeiderutdanningen. Her i fylket har Aust Agder Fylkeskommune en egen prosjektleder på Aksjon Helsefagarbeider. I oktober 2008 var det

210 elever i VK1 og 139 elever i VK2. I tillegg var ca. 40 voksne under utdanning. Elevtallet er stabilt fra 2007 til 2008. Helsefagarbeiderne skal etter 2 år på videregående skole ut i lære. Det var knyttet usikkerhet til om det var mulig å få opprettet nok lærlingeplasser. Kommunene har imidlertid tatt utfordringen på strak arm, og det er opprettet ca. 75 – 80 plasser, og skrevet ca. 50 kontrakter. Utfordringen framover vil være å få et stabilt søkergrunnlag til helsefagarbeiderutdanningen, og redusere lekkasjen etter videregående skole. Mindre enn halvparten som gikk ut fra VK2 våren 2008 søkte om læreplass. Det vil videre være viktig å opprettholde og videreutvikle tilbudet til voksne uten rett til videregående opplæring. Flere av disse har allerede et arbeidsforhold i kommunene. Fylkesmannen har bidratt med finansiering av tilbud til voksne uten rett til videregående opplæring.

Fagskoleutdanning for personell med videregående opplæring.

Det er et mål i Kompetanseløftet 2015 å kvalifisere ytterligere personer med videregående opplæring i form av fagskoletilbud. Det er fylkeskommunen som har ansvaret for opprettelse, drift og finansiering av fagskoletilbud. I 2008 var det i gang fagskoletilbud innen psykisk helse. Det er nå konkrete planer om oppstart av fagskole innen demens/alderpsykiatri i 2009. Vi vet ikke enda hva Stortingets vedtak om endring av finansiering av fagskoletilbudet vil bety, men Fylkesmannens rolle som Fylkeskommunens samarbeidspartner og koordinator for å få fram behov i kommunene vil fortsette. Fylkesmannen gav også i 2008 økonomisk støtte til fylkeskommunen for at tilbudet kunne videreføres.

Videre- og etterutdanning for høyskoleutdannet personell.

Fylkesmannen har bidratt til etablering av videreutdanning i palliativ omsorg ved Universitetet i Agder, der 15 studenter fra Aust Agder startet høsten 2008. Tilsvarende utdanning innen demens/alderpsykiatri starter tidlig 2009. I begge tilfellene er dette et studium som dekker begge Agderfylkene. Finansiering av studiet er kanalisert via Undervisningsvesenheten. Videre har Fylkesmannen ved kommunetilskudd finansiert store deler av Folkeuniversitetets videreutdanning innen demens der over 30 studenter fra kommunene i Aust Agder deltar. Vi har også finansiert enkeltstående studier innen andre fagområder etter søknad fra kommunene.

Kompetanseplanlegging.

Et delmål innen Kompetanseløftet 2015 er å øke aktiviteten i planarbeidet når det gjelder *kompetansebeholdning* (hvilken kompetanse de ansatte i kommunen innehar) *kompetansebehov* (hvilket kompetansebehov kommunen vil stå overfor i årene framover) og planer for *kompetanseoppbygging* (hvordan kommunen skal greie å skaffe den nødvendige kompetansen. Planarbeidet bør også inneholde tiltak for rekruttering til nye stillinger og erstatningsbehov, dvs. når ansatte slutter i tjenesten, enten ved overgang til andre stillinger eller med pensjon. I 2008 har særlig Arendal kommune jobbet aktivt med å få på plass en omfattende kompetanseplan. Utfordringen for Arendal kommune og øvrige kommuner er å knytte planen opp mot forpliktende budsjettvedtak slik at de gode tiltakene kan realiseres.

86.4 Investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger

Det er anbefalt tilskudd til 5 omsorgsboligenheter. Andre innkommede foreløpige søknader har vært feil, eller utenfor ordningen.

86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

Fylkesmannen arbeider systematisk med å spre informasjon om kvalitetsstrategien og praksisfeltets anbefalinger. "... å bedre skal det bli " er et gjennomgående tema i dialogen med kommunene både ved individuell veiledning og i forhold til grupper av ansatte i kommunene.

Fylkesmannen har holdt 7 foredrag om kvalitetsstrategien, kvalitetsforbedring og "praksisfeltets anbefalinger" i 2008. Kvalitetsstrategien er tatt med som tema på konferanser som har rettet seg mot pleie- og omsorgspersonell, personer som jobber med psykisk helse og rus, men også i dialogmøter med spesialisthelsetjenesten. Kvalitetsstrategien har også blitt presentert som avslutningsinnlegg på den nasjonale "inn på tunet " konferansen som ble holdt i juni. Nettstedene gis omtale under disse konferansene.

Fylkesmannen har også etablert en samarbeid med KS hvor det gis mulighet for deltagelse på hverandres konferanser.

Kvalitetsindikatorne er presentert på dagskonferanse for 70 ansatte i kommunal omsorgstjeneste. Samtlige kommuner har deltatt i en eller annen form for kurs eller veiledning vedr. kvalitetsstrategien.

Kvalitetsstrategien er et tema i de faglige fora for rusfeltet. Det er ikke opprettet egne læringsnettverk for kvalitetsstrategien i fylket, da det synes mest hensiktsmessig å inkorporere satsingen i allerede eksisterende eller planlagte fora/nettverk

Fylkesmannen har i høst gjennomført regionmøter hvor kommunene også har blitt utfordret på spørsmålet om "hvor god er din organisasjon, avdeling eller enhet på å levere tjenester av god kvalitet." Funnene fra denne undersøkelsen er under publisering. En hovedkonklusjon fra regionmøtene er at det etableres faglige fora for rus og psykisk helsearbeid, der kvalitetsstrategien vil være et gjennomgående tema. .

Fylkesmannen har forsøkt å innhente informasjon om hvordan internkontrollforskriftens § 4 etterleves på rus og psykisk helsefeltet i form av spørreskjema til alle kommunene. Funnene vil danne et viktig bakteppe for vår videre satsing, men er ikke kvantitativt og kvalitativt gode nok til selvstendig publisering.

Fylkesmannen har særlig lagt vekt på å arbeide med kvalitetsstrategien opp mot rus og psykisk helse, da en anser utfordringene størst på disse områdene.

Fylkesmannen har ikke foretatt systematisk kartlegging av eksisterende informasjonsmaterieill i kommunene, men har en oppdatert oversikt over kommunenes elektroniske oppslag og informasjon om individuell plan.

Fylkesmannen har markedsført Helsedirektoratets nylig utarbeidede Håndbok for helse- og sosialtjenesten i kommunene på dagskonferanse for ansatte i omsorgssektoren.

86.6 Legetjenester i sykehjem. Undervisningssykehjem

De minste kommunene i fylket har gjennomgående veldig god legedekning i forhold til innbyggertall. Legene er på fastlønn, og debatten om ivaretagelse av offentlige legeoppgaver blir mindre relevant. Dette gjelder 5 kommuner.

10 kommuner gjennomførte en prosess vedr legedekning i sykehjem. 4 behandlet saken politisk. I 6 av kommunene er det lagt opp til en styrking, og i 4 er det vedtatt iverksettingsdato. Samlet ligger fylket over landsgjennomsnitt for legetjenester i sykehjem. En kommune har lite tjenester på grunn av stadige vakanser (Bygland -se legetjenester generelt).

Mer bekymringsfullt er det fra vår side med boligging (omgjøring av sykehjemsplasser til boliger med heldøgns omsorg og pleie), og hvordan man der vil sikre brukere i høy alder og med sammensatte lidelser tilstrekkelig medisinsk tilsyn, diagnostikk, behandling, overvåking og oppfølging. Fylkesmannen gjennomførte en dagskonferanse i januar 2009 med temaet "bolig", der også "boligging" ble belyst fra ulike synsvinkler.

Journalssystem i institusjon har vært gjenstand for både tilsyn og møter. Legene opplever Gerica som et dårlig verktøy for fortløpende medisinsk overvåking.

Undervisningssykehjem - Feviktun

Fylkesmannen deltar i undervisningssykehjemets styringsråd. Vi har også blitt tatt med på råd i forbindelse med søknader fra Aust Agder om tilskudd til lindrende behandling og omsorg ved livets slutt.

I samarbeid med Feviktun har vi finansiert videreutdanning for høyskoleutdannede innen lindrende behandling og demens, og bidratt til å etablere samarbeid mellom undervisningssykehjemmet og fylkets fagskole i helse- og sosialfag. Fylkesmannen er aktive deltakere i undervisningssykehjemets referanse gruppe og nettverk for demens.

Feviktun skal i samarbeid med Fylkesmannen og Kompetansesenteret planlegge, markedsføre og gjennomføre oppstartsseminar for Demensomsorgens ABC.

Undervisningssykehjemmet gis tid og rom for presentasjon av aktuelle saker/tiltak under Fylkesmannens ulike arrangementer for omsorgstjenesten.

Spørsmålet om Undervisningssykehjemets evt. rolle i implementering og forankring av pasientrettighetsloven kap 4 A vil bli arbeidet videre med i 2009.

86.7 Økt forvaltningskompetanse. Saksbehandling i helse- og sosialtjenesten

Det har vært avholdt en to-dagerssamling for alle kommunene i saksbehandling.

Målgruppen var bevisst bred, vi hadde deltakere som jobber med psykisk helsearbeid, boveiledertjenesten, miljøarbeidertjenesten/boligosialt arbeid, ansatte i omsorgstjenesten (både institusjon og hjembaserte tjenester,) tjenestekontor, NAV kontor . 13 av 15 kommuner deltok, og det var ca. 100 deltakere.

Foruten mye kompetanse på saksbehandling førte kurset til en tverrfaglig/tverrretatlig drøfting og samhandling, bl.a. omkring personer med store og sammensatte behov.

Forskjellige deler av saksbehandlingsreglene er fulgt opp gjennom møtevirksomhet og oppfølging av tilsyn.

86.9 Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming

Det er fattet tilsammen 11 vedtak for 9 personer i 2008.

Det er gjennomført 7 tilsyn.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid er 6 uker.

86.10 IPLOS – individbasert pleie- og omsorgsstatistikk

Gjennomført de oppgavene Direktoratet har initiert. Deltatt på møter med Direktoratet, samt deltatt i oppfølging av kommuner som ligger etter. I følge Helsedirektoratet leverer alle kommunene i Aust-Agder brukbare rapporteringer. Har ingen oppdatert liste over kontaktperson pr. d.d., da denne endrer seg. Når det gjelder spørsmålet om sikkerhet, har dette vært drøftet på flere samlinger med H-dir. Det synes fremdeles å være uklart hva vi skal pålegge kommunen i forhold til datasikkerhet, samtidig som de er pliktige til å benytte IPLOS.

Resultatområde 87 Psykisk helse

87.1 Tvungen undersøkelse

87.2 Behandling uten eget samtykke

I 2008 har det blitt behandlet 28 klager på vedtak om tvangsmedisinering. Ingen klagere har fått medhold. 20 av klagen var fra innlagte pasienter. Disse klaget også på vedtak om tvungent psykisk helsevern til kontrollkommisjonen. Ingen fikk medhold.

8 av klagen var fra pasienter på tvungent psykisk helsevern utenfor institusjon.

Klagen var fordelt på 6 fra kvinner og 22 fra menn.

Noen klaget på flere vedtak, slik at 4 klagere(14%) stod bak 13 av klagen(46%).

Antallet klager på vedtak om tvangsmedisinering representerer ingen sikker utvikling sett i lys av antall klager i perioden 2000-2008.

87.3 Privat forpleining i det psykiske helsevernet

87.4 Godkjenning av institusjoner som skal ha ansvar for tvungent psykisk helsevern

87.5 Vedtak om overføring

87.6 Forpleining, kontroll og tilsyn med pasienter i det psykiske helsevern

87.7 Opptrappingsplan for psykisk helse

Fylkesmannen har sammenstilt og kvalitetssikret kommunenes rapporter over bruk av øremerket tilskudd opp mot Kostra tallene. Det ble konstatert noen mindre avvik i forhold til støttekontakter. Det var dessuten avvik mellom stillinger mellom rapporteringsskjema 1 og 2.

For 7 kommuner ble utbetalingen for andre termin redusert som følge av at det var ubrukte midler avsatt på fond. I sum dreier det seg om 4,6 millioner hvorav midler fra Arendal utgjør 3,6 millioner. Flere kommuner har nå gitt tilstrekkelig dokumentasjon slik at restbeløpene kan utbetales.

Fylkesmannen har vurdert det kvalitative innholdet i kommunens tilbud til mennesker med psykiske lidelser.

De øremerkede midlene fra opptrappingsplanen for psykisk helse har bidratt til å skape mer enn 140 nye årsverk i kommunene i Aust-Agder. Dette innebærer mer enn 106 årsverk for voksne og 33 for barn og unge. I tillegg har kommunene finansiert 154 årsverk med egne midler. Totalt: +294 årsverk til psykisk helsearbeid i kommunene.

Midlene er brukt som følger:

Generelle tiltak (Informasjon, brukerorganisasjoner og kompetanseheving)

Midler til generelle tiltak har ligget stabilt på 3% i planperioden. En viktig observasjon er at andelen som går til bruker-/pårørende organisasjoner er økende. Vi ser også en vridning av kompetansetiltakene i retning av tiltak bruker/pårørende. Dette er helt tråd med føringen om å bidra til økt brukermedvirkning. Satsningen er viktig ettersom informasjon om sykdom, behandlingsmuligheter og rettigheter og pårørendes medvirkning, ofte er gjenstand for klager og beklagelser.

Tiltak for voksne har i gjennomsnitt utgjort rundt 78 % av totalt benyttede øremerkede midler i opptrappingsplanperioden. Andelen har i tråd med nasjonale føringer sunket fra 83% i 2000 til 74 % i 2007.

Bistand bolig, og tilrettelagte behandlingstilbud utgjør den største andelen av midlene og årsverkene i alle årene fra 2000. Nesten 50% av de øremerkede midlene har vært benyttet til disse formålene gjennom perioden.

Aktivitetstilbud for voksne har stadig blitt mindre fra 22 % i 2000 til 16 % i 2007. Mye av reduksjonen i tiltak for voksne er kommet her. Det har også skjedd en nedgang i andelen av øremerkede midler brukt til støttekontakt (3%).

Selv om en dreining av bruk av midler fra voksne til barn og unge har vært tilsiktet, er det et tankekors at det har vært såpass stor reduksjon i det som må kalles tiltak for en meningsfull tilværelse. Fylkesmannen har ingen opplysninger som tyder på at dette er kompensert på annet hold, og det må være lov å stille spørsmål ved om hvor man får mest helse igjen for økt innsats - innen omsorgssektoren eller ved finansiering av ulike tiltak som generer aktivitet.

Kommunalt tilrettelagte boligtilbud har ligget stabilt på 3% (det rapporteres ikke årsverk på denne variabelen).

Tiltak for barn og unge har økt fra 13 % i 2000 til 23% i 2007. Dette har vært i tråd med statlige føringer om at minimum 20 % av midlene skal gå til barn og unge.

Vekst i andelen midler og årsverk som går til tiltak barn og unge har økt i perioden, som ønsket fra sentrale myndigheter. Det er noen variasjoner mellom kommunen i andelen brukt til barn og unge.

Prosentandel øremerkede midler brukt på **helsestasjon og skolehelsetjeneste** er økt med 5,8 prosentpoeng, fra 4,7% til 10,5%. Andelen av midlene brukt til støttekontakt har gått ned i perioden.

Helsestasjon og skolehelsetjeneste har fått mellom 10-12 % av de totale opptrappingsplanmidlene, og har således vært det største tiltaket både i forhold til bruk av penger og i forhold til årsverk av tiltak for barn og unge.

Kostra tall fra kommunen i Aust-Agder viser at man ligger godt over landsgjennomsnittet når det gjelder personellressurser i helsestasjon og skolehelsetjenestene.("Åssen hæ di det, levekår og helse for ungdom i Aust-Agder 16-24 år"). Opptrappingsplanen for psykisk helse har finansiert 15,5,stillinger. Fylkesmannen vil nøye følge utviklingen på dette feltet.

ÅRSVERK, PERSONELL

Voksne

Prosentandel årsverk finansiert av øremerkede midler brukt på bistand i bolig og tilrettelagte behandlingstilbud har ligget på rundt 60% i perioden. Prosentandel årsverk finansiert av øremerkede midler brukt på aktivitetstilbud for voksen er redusert relativt mye i perioden (fra 27% til 14%), men ligger fortsatt godt over landsgjennomsnittet .

Barn

Prosentandel årsverk finansiert av øremerkede midler brukt på helsestasjon og skolehelsetjenesten har doblet seg fra 2001 til 2007, 11,1%. Aust-Agder er fylket med nest størst økning, men ligger fortsatt under landsgjennomsnittet.

Andel årsverk finansiert av øremerkede midler brukt på annet forebyggende psykososialt arbeid har også økt.

Finansiering av støttekontakter har gjennom hele periodene vært marginal (0,8%).

Utdanning og kompetanse

Gjennomsnittlig antall årsverk helsefaglige utdannede med videreutdanning i psykisk helsearbeid pr. 1000 innbyggere har vært et eget satsningsområde, samtidig som det er en indikator på kvalitet. Fra 2000 til 2007 har vi hatt en prosentvis vekst på 178 prosent i antallet med videreutdanning i psykisk helse, fra 17 i 2000 til 47 i 2007. Sammenholder vi årsverk med videreutdanning i psykisk helsearbeid og årsverk uten videreutdanning i psykisk helsearbeid, har det vært en relativt sett større økning i antall årsverk h/s faglig utdanning uten videreutdanning i psykisk helsearbeid pr. 1000 innbyggere enn med videreutdanning.

Det er likevel viktig å konstatere at det har skjedd en markert økning også i antall med videreutdanning. Aust-Agder har hatt sterkest vekst i antall årsverk med videregående opplæring.

Ett eget satsningsfelt har vært rekruttering av psykologer. Aust-Agder har ikke greid å rekruttere kommunepsykologer.

Aust-Agder fikk gjennom Opptappingsplanen en "boligkvote" på 72 boliger. Det gjenstår ennå å ferdigstille noen av disse boligene. Det er samtidig dokumentert et fortsatt udekket behov for boliger.

Tallene sier ikke noe om den totale innsatsen i de kommunale tjenestene. Det er variasjoner mellom kommunene på hvilke områder av det psykiske helsearbeidet som kommunene gjennom perioden har valgt å prioritere. Forskjeller som fremkommer kan til en viss grad forklares med ulik egenfinansiering og forskjellige behov.

Kvalitetsarbeid

I det siste året av Opptappingsplanen har vi i tillegg til ordinær tilsynsvirksomhet hatt særlig fokus på kvalitet og innhold i tjenestene. Fylkesmannen har i høst gjennomført regionmøter med kommunene. Det er under ferdigstillelse en egen rapport med tittel:

"Rapport etter regionmøter høsten 2008 om psykisk helse- og rusmiddelarbeid i et kvalitetsperspektiv."

Hensikten med regionmøtene var ;

- Få et bilde på kvaliteten av det arbeidet som gjøres for personer med psykiske lidelser og rusproblemer i kommunene.
- Få en oversikt over utfordringsbildet ved avslutningen av opptappingsplanen for psykisk helse.
- Skaffe oss et bilde av utfordringene på rusfeltet.

Hovedfunnene er som følger:

Kommune leverer mange tjenester av god kvalitet.

Kommunene mener også at de har god kvalitet på sine tjenester til brukergruppen.

Interessant i denne sammenheng vil være å spørre brukergruppen.

Samtidig er det tydelig at vi står overfor en rekke utfordringer også etter Opptappingsplanperioden.

Det er fortsatt udekkede behov for tilrettelagte boliger for personer med store sammensatte problemer. Rusreformen har forsterket dette behovet.

For personer med store og sammensatte behov representerer samarbeid og koordinering fortsatt en stor utfordring. Tjenestene er ikke tilstrekkelig tilgjengelige.

Dette gjelder både internt i kommunen, mellom kommunene og helseforetaket og kommuner i mellom. Det er tydelig rom for forbedringer når det gjelder samarbeid både innen kommunen og inn mot spesialisthelsetjenesten. Kommunestørrelsen er med på å bestemme hvor formalisert samarbeidet er.

Depresjon, angst og rusmiddelmissbruk antas å bli de store samfunnsmessige utfordringene i årene framover. Samtidig er det en større gruppe voksne med alvorlige psykiske lidelser og omfattende hjelpebehov som ikke mottar nødvendige tjenester. Dette har vi konkrete eksemper på også i Aust-Agder.

For å møte de store folkehelseutfordringene vi står overfor må det satses sterkere på forebyggende arbeid, tidlig intervensjon og bedre oppfølging i kommunene.

Innenfor tjenesteapparatet er det særlig viktig å styrke samhandlingen mellom tjenestene på alle nivåer. Særlig gjelder dette mellom rus- og psykisk helse. Kommunen må bidra til at tjenestene legger til rette for å styrke mestring og egenomsorg og et sterkt brukerperspektiv.

Vi er ikke i mål med psykisk helsearbeid før alle får rett hjelp på rett nivå til rett tid. Når de øremerkede midlene nå går inn i den ordinære rammen er det opp til kommunene og helseforetaket å styrke tjenestene ytterligere. Fylkesmannen følger denne utviklingen gjennom ordinær tilsynsaktivitet, områdeovervåking og dialog med kommunene. Det videre arbeidet med overvåking av feltet psykisk helse og rus vil skje gjennom å bruk indikatorsettet som er utviklet for psykisk helse .

87.8 Dispensasjon fra forskrift om faglig ansvarlig for vedtak i det psykiske helsevernet

87.9 Godkjenning av psykiatriske poliklinikker

87.10 Gjennomføring av tvungent psykisk helsevern for personer som ikke har bosted i riket

Resultatområde 88 Rusområdet

88.1 Alkoholoven

88.2 Rusmiddelarbeid

Fylkesmannen i Aust-Agder har benyttet ulike fremgangsmåter/"modeller" når embetet bidrar i utviklingen av kommunenes rusarbeid der tett dialog og stor grad av tilgjengelighet er viktige stikkord.

Vi har høsten 2008 hatt regionsvise møter med alle kommunene i fylket med fokus på status for opptrappingsplan psykisk helse og oppstart av opptrappingsplanen for rusfeltet. Kommunene besvarte i forkant av møtene spørreskjemaer for at vi skulle få dannet oss et bilde av status når det gjelder rus/psykiatri, med spesielt fokus på kvalitet og kvalitetsstrategien. Vi ønsker videre å se på hvilke problemstillinger som rører seg og hvor de største utfordringene er i de ulike kommunene/regionene. Kommunene ble gitt anledning til å si noe om hvilke områder de ønsket mer samarbeid med Fylkesmannen på. Helhetlig rusmiddelpolitisk handlingsplan og informasjon om tilskuddsordninger var også temaer på møtet.

Forvaltning/oppfølging av tilskuddsordninger:

- Det har vært gjennomført besøk i alle kommuner/alle prosjekt som mottar tilskuddsmidler til kommunalt rusmiddelarbeid og boligsosialt arbeid.
- Alle kommuner har fått informasjon om tilskuddsordningene pr. e-post samt via oppslag på Fylkesmannens hjemmeside.
- Alle kommuner har vært invitert med på studietur til Bergen og Meland kommuner for å se nærmere på ulike boligsosiale prosjekter, dette for å forsøke å stimulere til nye prosjekter/tiltak i egen kommune.
- Som en oppfølging av studieturen er alle kommuner som har planer om å søke prosjektmidler invitert på et 2-dagers prosjektverksted. De fikk her undervisning i prosjektutforming, samt mulighet til å presentere sitt prosjekt og få tilbakemelding på dette fra Fylkesmannen og eksterne forelesere.
- 1 kommune deltar med "Tillitsperson"-prosjekt – Lillesand kommune.
- 2 kommuner har tidlig intervensjonsprosjekt rettet spesielt inn mot ungdom i risikosonen.

Samarbeide med KS om ledelsesprosjektet "Flink med folk i første rekke" og andre prosjekter i KS regi

- Det har vært avholdt samarbeidsmøte med KS for å se på felles utfordringer og mulige samarbeidsarenaer.

Bidra til etablering og videreføring av læringsnettverk, faglige fora og nettverkssamlinger for kommunen

- Det er videreført faglig fora for ansatte i NAV/kommune som arbeider med personer med rusmiddelproblematikk. Det har vært avholdt 3 møter i 2008 der tema har vært sosialt arbeid i NAV, boligsosialt/Husbanken og Kvalifiseringsprogrammet. Forumet organiseres og driftes av Fylkesmannen.
- Som en oppfølging av regionsvise kommunemøter er det planlagt opprettelse av regionsvise faglige fora for rus/psykisk helse. Foraene skal organiseres og driftes av Fylkesmannen og det planlegges 3 møter pr. region i året, tilsammen 15 møter.

- Det har vært gjennomført nettverksmøte/faglig fora om Individuell plan. Alle kommuner inviteres til å delta og det avholdes møte 2 ganger pr. år.

Tilrettelegge og iverksette kompetanseutviklingstiltak overfor kommunene i tråd med målene i opptrappingsplanen:

- Det er gjennomført 2-dagerskurs i saksbehandling, med spesielt fokus på tildeling av tjenester til personer med rusmiddel-/psykiatrisk problematikk, samt innføring i Pasientrettighetsloven.
- Det er gjennomført 2-dagers seminar om kommunalt rusarbeid med fokus på rus i familieperspektiv og forvaltningsrett.
- Det er gjennomført et 2-dagers oppfølgingsseminar om kommunalt rusarbeid med fokus på rus i barneperspektiv og handlingskompetanse.
- Det er gjennomført ulike opplæringstiltak for NAV ansatte i samarbeid med NAV Fylke der rusmiddelproblematikk også har vært tema.
- Det er gitt tilskudd til å gjennomføre opplæringstiltak om rusmiddelproblematikk for alle ansatte i Kriminalomsorgen på Agder.
- Det er gitt tilskudd til å arrangere kurs om taushetsplikt i kommunal samhandling.
- Det er gitt tilskudd til deltakelse på kurs/konferanser om rusmiddelproblematikk og LAR-behandling.
- Det er gitt tilskudd til forebyggende tiltak rettet mot barneskoler (5. – 7. klasse) i forbindelse med TV-aksjonen 2008.

Samarbeid med de regionale kompetansesentrene for rusmiddelspørsmål

- Det er et etablert samarbeid med Borgestadklinikken om utformingen og tilretteleggelsen av kontinuerlige opplæringstiltak. Det er laget en strategiplan for kompetansehevingstiltak for 2009 og 2010 i samarbeid med Borgestadklinikken og FM i Aust-Agder, Vest-Agder, Telemark, Vestfold og Buskerud.
- Alle kommuner har fått informasjon om og tilbud om bistand fra Borgestadklinikken for utarbeidelse av helhetlige rusmiddelpolitiske handlingsplaner. Viktigheten av å ha helhetlige rusmiddelpolitiske handlingsplaner har vært tatt opp med alle kommuner i regionmøtene.

Brukermedvirkning

- 13 av 15 kommuner har etablerte tiltak for brukermedvirkning. Alle kommuner har brukermedvirkning på individnivå, utfordringene ligger på systemnivå.
- Det er eget brukerråd for psykisk helse i fylket, dette er i 2008 utvidet til også å omfatte brukerorganisasjonene innenfor rusfeltet. Brukerrådet organiseres og driftes av Fylkesmannen.
- Det har vært gjennomført samarbeidsmøte med A-larm for å se på mulige samarbeidsformer fremover. A-larm er i ferd med å etablere seg i Aust-Agder.

Individuell plan

- Alle 15 kommuner har etablert systemer for bruk av Individuell plan. Arbeidet er i all hovedsak knyttet til egen utpekt koordinator/enhet i kommunen.

Ressursrapportering

Tallene i rapporteringsskjemaet blir feil fordi tidsbruk på førerkort blir tillagt øvrige ukeverkregistreringer.

Resultatområde	FMAA		Sum	
	1510	Fagdep.	1510	Fagdep.
Resultatområde 75	5		5	0
Resultatområde 76	8	4	8	4
Resultatområde 77	52		52	0
77.4 Førerkortsake	31		0	0
Resultatområde 83	44	19	44	19
Resultatområde 84	28	39	28	39
Resultatområde 85	13	36	13	36
Resultatområde 86	25	41	25	41
Resultatområde 87	15	6	15	6

Resultatområde 88	30	0	30
Sum:	190	175	190 175

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 81 Tilsyn og klagesaksbehandling etter sosialtjenesteloven

Fylkesmannen hadde et volumkrav på 7 systemrevisjoner etter sosialtjenesteloven i 2008. Det ble gjennomført 9 revisjoner, hvorav 6 var landsomfattende tilsyn med tjenester til barn fra barnevern-, helse-, og sosialtjenesten.

Både Landsomfattende tilsyn, der tema er fastlagt, og egeninitierte tilsyn der både tema og kommune bestemmes lokalt, er valgt utfra en risikoanalyse.

Det vises forøvrig til særskilt rapportering til Statens helsetilsyn med frist 20.1.09, samt medisinalmeldingen fra Aust Agder som straks er ferdig til trykking og skal sendes Statens helsetilsyn, Helsedirektoratet og andre adressater 1.3.09.

81.1 Planlagte tilsyn

81.2 Områdeovervåking

81.3 Klager etter sosialtjenesteloven

Vi sier til særskilt rapportering til Statens helsetilsyn med rapporteringsfrist 20.1.09, samt Medisinalmeldingen som sendes Helsetilsynet og Helsedirektoratet 1.3.09.

Fylkesmannen i Aust Agder har overholdt kravene om saksbehandlingstid.

81.4 Spesielle oppgaver etter sosialtjenesteloven kap. 4A

81.5 Andre oppdrag

81.6 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen har i to saker i 2008 aktivt brukt sosialtjenesteloven § 2-6 som hjemmelsgrunnlag for å ta opp saker.

Sakene ble behandlet ved skriftlig korrespondanse, og det ble ikke gitt pålegg.

Kopi av avslutningsbrev er sendt Statens helsetilsyn.

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling etter helsetjenestelovgivningen

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Helsetilsynet i Aust-Agder behandlet 57 klager på faglig forsvarlighet i helsetjenesten. 4 saker ble avvist og 11 løst etter lokal avklaring mellom klager og tjenesteyter. I gjennomsnitt var saksbehandlingstiden 135 dager og medianen 4 måneder. 18 saker er rettet mot spesialisthelsetjenesten, resten mot kommunehelsetjenesten og individuelt helsepersonell. Det ble gitt reaksjon fra Statens helsetilsyn mot helsepersonell i Aust-Agder i 5 saker herav 2 leger. 27 klager på manglende oppfyllelse av pasientrettigheter ble behandlet i fjor, med en gjennomsnittlig

saksbehandlingstid på 45 dager og median på 1 måned. De fleste klaget på retten til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten.

82.2 Planlagte tilsyn

Tilsynsplan ble utarbeidet og sendt Statens Helsetilsyn til fristen, samt oppdatert med frist 30.6.08.

Planen blir til en i bred prosess i Fylkesmannens sosial- og helseavdeling, der alle ansatte kommer med innspill utfra sin kunnskap og erfaring.

Skjema som viser grunnlaget for utvelgelse av tema og objekt er sendt Statens helsetilsyn.

Fordi vi har en felles sosial- og helseavdeling som samtidig er helsetilsyn, er tilsynene på sosial- og helseområdet fullstendig samordnet, og det lages en felles plan for begge områdene.

Det utarbeides samordnet tilsynskalender for kommunerettet tilsyn. Denne administreres av fylkesmannens økonomirådgiver. Foruten Fylkesmannens avdelinger omfatter den pt. Mattilsynet og Arbeidstilsynet. Kalenderen er under jevnlig oppdatering og ligger på Fylkesmannens hjemmeside.

Tilsyn med spesialisthelsetjenesten/regionale tilsyn samordnes av kontaktfylkeslegen.

82.3 Områdeovervåking

Meldinger etter spesialisthelsetjenesteloven § 3-3

I 2008 mottok Helsetilsynet i Aust-Agder 58 meldinger etter spesialisthelsetjenesteloven § 3-3 om hendelser ved Sørlandet sykehus Arendal. Dette er en økning fra 2007 der tilsvarende tall var 44, noe vi ser på som positivt. Vi har tidligere uttrykt bekymring over for få meldte hendelser. Mange meldinger kan være et uttrykk for en god meldekultur og et kvalitetsarbeid som fungerer.

19 av de 58 meldingene gjelder betydelig personskade (33%), 28 gjelder forhold som kunne ha ført til betydelig personskade (48%) og 11 meldinger gjelder unaturlig dødsfall (19%).

Alle meldingene er ført inn i det sentrale melderegisteret innen gitte tidsfrister. Helseforetaket har fått tilbakemelding fra Helsetilsynet i Aust-Agder på alle meldepliktige hendelser. De fleste sakene er avsluttet overfor helseforetaket med at vi har merket oss melderens beskrivelse av hendelsen og behandlingen som ble gitt, avdelingsledelsens konklusjon om årsaksforhold og tiltak, samt kvalitetsrådets vurdering. Det er reist tilsynsak i 6 av sakene (2 av dem på bakgrunn av klage fra pasient/pårørende), og det er gitt råd/veiledning i 7 saker.

Resultatkravene for 2008 er oppfylt.

82.4 Klager etter helsetjenestelovgivningen

82.5 Andre oppdrag

Ressursrapportering

Ukeverk som brukes til klagesaksbehandling etter sosialtjenesteloven, 34, er etter e-post fra FAD trukket ut av ressursrapporteringen her, og tilsvarende er lagt til på resultatområde 73.1. AID

Resultatområde	FMAA	Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 81	10	10	0
Resultatområde 81.1 og 81.2	10	0	0
Resultatområde 82	151	151	0
Resultatområde 82.2 og 82.3	51	0	0
Sum:	161	0	161 0

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Avkjørselssaker etter vegloven

Ingen klagesaker om avkjørsel fra riksveg

Resultatområde 92 Konesjon til anlegg og drift av taubaner

3 saker om taubaner i 2008

Ressursrapportering

Resultatområde	FMAA		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 91 og 92			0	0
Sum:	0	0	0	0

Utenriksdepartementet

Resultatområde 93 Apostiller

Det ble behandlet 412 apostiller i 2008

Resultatområde 94 Forberedelse av saker om honorære konsuler

Det ble behandlet en sak innenfor dette området i 2008

Ressursrapportering

Resultatområde	FMAA		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 93 og 94	2		2	0
Sum:	2	0	2	0

Kultur- og kirke departementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Det er i alt 13 trosamfunn i fylket som har søkt og mottatt statstilskudd i 2008. Til sammen har vi utbetalt kr 1. 117 225 i statstilskudd. Ett av samfunnene har klaget på utbetalingen av tilskuddet med hensyn til antallet tilskuddsberettigede medlemmer etter kontroll i Brønnøysund. Fylkesmannen har behandlet klagen og har gitt medhold på bakgrunn av dokumentasjon som bekrefter at de aktuelle dobbeltmedlemmene har meldt seg ut av et annet trossamfunn, herunder Den Norske Kirke. Fylkesmannen har utbetalt statstilskuddet i henhold til kravet. I tillegg har ett samfunn fått svarbrev fra departementet på sin klage vedrørende manglende innsyn i dobbeltmedlemmer og utbetaling av statstilskudd og det kommunale tilskuddet for 2007. Fylkesmannen har mottatt mange henvendelser i forbindelse med dobbeltmedlemmer, særlig mot den Norske Kirke, og håndtering av klager.

Fylkesmannen har ikke mottatt noen klager som går særskilt på utbetaling av det kommunale tilskuddet. I møte med trossamfunnene i 2007 orienterte vi blant annet om denne klageadgangen.

Fylkesmannen har ikke mottatt og behandlet noen søknader om registrering av nye trossamfunn i 2008, det har heller ikke vært saker der trossamfunn er slettet som ikke lenger skulle være registerført. Det har blitt behandlet søknader om godkjenning av nye forstandere og fratredelse av forstandere.

Fylkesmannen har god kontakt med tros- og livssynssamfunnene og gir veiledning i forhold til lov og regelverk.

Fylkesmannen vurderer at oppgavene i embetsoppdraget er oppfylt.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Fylkesmannen fattet vedtak i 23 saker vedr. askespredning i 2008, hvorav 11 gjaldt søknader om forhåndstillatelse og 10 gjaldt søknader fra etterlatte. Fylkesmannen innvilget 21 av søknadene og avslø bare to. Det ene avslaget gikk ut på at ønsket sted ikke kunne godtas og det andre gikk ut på at sted ikke var angitt. Det er ikke behandlet saker om anleggelse privat gravplass.

Type	Medhold/delvis medhold	Avslag	Sum
Forhåndstillatelse	11	2	13
Askespredning	10		10
Sum	21	2	23

Fylkesmannen vurderer at oppgavene i embetsoppdraget er utført.

Resultatområde 97 Lov om helligdager og helligdagsfred

Fylkesmannen har behandlet 5 saker i 2008. 4 av sakene hadde en behandlingstid på 1 uke, den siste hadde 6 ukers behandlingstid.

Ressursrapportering

Resultatområde 96: Gravferdsloven: 4 ukeverk

Resultatområde 97: 3 ukeverk

Resultatområde	FMAA		Sum	
	1510 Fagdep.		1510 Fagdep.	
Resultatområde 95	5	12	5	12
Resultatområde 96 og 97	7		7	0
Sum:	12	12	12	12

Fornyings- og administrasjonsdepartementet

Resultatområde 98 Administrative oppdrag

98.1 Rekruttere og beholde medarbeidere

Det har i 2008 ikke vært en unormal høy turnover i embetet, slik vi så året før. Dette kan skyldes at forvaltningsreformen ble betydelig mindre omfattende enn tidligere antatt og at lønnsnivået i embetet er høynet noe. Imidlertid er antall søkere på ledige stillinger gått drastisk ned. Dette gjelder bla. leger (som før), jurister og høyere utdannede med erfaring fra undervisningssektoren. Søkere er dessuten noe yngre enn tidligere og med kortere yrkeserfaring etter hovedutdanning.

Lokal lønnspolitikk ble på ny revidert våren 2008. I tråd med tildelingsbrevet ble det lagt økt vekt på å beholde nøkkelkompetanse og verdsetting av innsats. Det har vært ført 2.3.4-forhandlinger i de tilfelle hvor embetet har stått i fare for å miste medarbeidere med særlig verdifull kompetanse.

Ultimo 2007 ble det gjennomført arbeidsmiljøundersøkelse i embetet med svarprosent på 88,5 %. Denne undersøkelsen viste svært gode resultater, bortsett fra gjennomgående stort arbeidspress. Blant enkelte nye tiltak etter undersøkelsen nevnes mulighet for fjernarbeid, trim i arbeidstid, revidert permisjonspolitikk, opprydding i midlertidige ansettelsesforhold, individuell vurdering av arbeidsplassens fysiske utforming, samt temasesjon om forebygging av belastningslidelser.

Alle lokale personalpolitiske retningslinjer er i løpet av 2008 gjennomgått og revidert i forhold til nytt lovverk/nye forutsetninger og på nytt lagt ut på embetets intranett. I tillegg er det utarbeidet rutiner for slutt samtaler når ansatte sier opp sin stilling.

Det totale sykefraværet har tidligere år vært noe høyt (ca 6 %). Dette har hatt sin bakgrunn i alvorlig sykdom med langvarig fravær hos enkeltansatte. I 2008 gikk sykefraværet ned til 3,55 %. Korttidsfravær har ikke representert noe problem.

I tråd med intensjoner i IA-avtalen legges det rutinemessig til rette for at ansatte med redusert funksjonsevne får spesielle tilrettede tiltak. Ut i fra at vi er et lite embete med relativt få ansatte har vi ingen generell lokal IA-avtale. Hver enkelt følges konkret opp ved sykefravær eller behov for tilrettelegging. I enkelte tilfeller gjøres dette i samarbeid med NAV, men dette har ikke vært nødvendig i 2008. Nyansatte med eventuelle funksjonshemninger får nødvendig tilrettelegging. Vi har i samarbeid med NAV tilrettelagt en arbeidsplass fra 2009 -slik at en person med spesielle helseproblemer kan prøve ut funksjonsevne hos oss.

Den statlige arbeidsstyrken skal i størst mulig grad gjenspeile mangfoldet i samfunnet. Alle stillingsannonser opplyser derfor om at det er et personalpolitisk mål å oppnå en balansert alders- og kjønns sammensetning, samt rekruttere personer med innvandrerbakgrunn. Videre at arbeidsplassen vil bli lagt til rette for personer med nedsatt funksjonsevne. Minimum en søker med innvandrerbakgrunn innkalles til intervju, dersom vedkommende oppfyller utdanningskrav i annonsen. Det er ikke innkommet søknader som tilfredsstillende disse vilkår i 2008. Vi har lagt til rette for arbeidspraksis i administrasjonsenheten for en kortere periode for en kvinne

Fylkesmannen i Aust-Agder deltar i ”seniorforsøket” i regi av FAD, hvor enkelte eldre ansatte har 80% arbeidstid og 100% lønn. Ingen ansatte under 70 år har tatt ut hel eller delvis alderspensjon i 2008.

Også i 2008 har embetet hatt egen ”kulturgruppe” med ansvar for arrangering av månedlige sosiale tiltak for ansatte. Arbeidet finansieres av velferdsmidler samtidig som arbeidsgiver skyter til et tilsvarende beløp. Formålet er å bidra til at ansatte blir bedre kjent med hverandres ikke-profesjonelle sider, samt øke samholdet i embetet. Kulturgruppa arrangerte bla kurs for båtføreprøven våren 2008 og ca 30 ansatte gjennomførte og besto prøven.

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2008	% 2008	Antall 2009	% 2009
FMAA	0	0	0	0
Sum	0	0	0	0

98.2 Kompetanseutvikling

Det er redegjort for status i embetet når det gjelder likestilling i årsrapportens kap 1.3

Det er tidligere utarbeidet årlige felles opplæringsplaner for embetet, samt i tillegg forutsatt utarbeidet tilsvarende avdelingsvise planer. I 2008 er felles opplæringsplan erstattet av ”embetsskolen”. Opplegg er utarbeidet gjennom året og innholdet omfatter embetets- og avdelingenes arbeids- og ansvarsområder, forvaltningsrett, IKT, personalbestemmelser, samt språkopplæring, presentasjonsteknikk, risiko og sårbarhet, tilsynsmetodikk mv.

Embetsskolen er tenkt som tilbakevendende samlinger (eksempelvis halvårslige) for både nyansatte og ansatte som har vært i embetet over tid. Oppstart skjedde november 2008 på det årlige embetsseminaret med innføring i ny offentlighetslov.

Ledersamling ble gjennomført august 2008 med temaer som medarbeidersamtaler og avdelingsdirektørers rolleforståelse.

Fordeling menn/kvinner i lederstillinger

Embete	Kunngjorte lederstillinger	% tilsatte kvinner	% tilsatte menn	% kvinnelige ledere	% mannlige ledere
FMAA	1	100	0	8	6

Fordeling av kompetansemidler

Embete	% kompetanse kvinner	% kompetanse menn	% under 50 år	% over 50 år
FMAA	39	61	45	55

98.3 Medvirkning

Embetet har revidert sin informasjonsstrategi i 2008.

Ansatte informeres gjennom intranettet, allmøter, tillitsvalgte i samarbeidsutvalg og i avdelingsmøter om aktuelle saker. Det har i 2008 vært spesiell fokus på forvaltningsreformen og eventuelle konsekvenser for enkeltmedarbeidere. Det har også vært avholdt embetsseminar med formidling av forvaltningsverdier og oppfølging av arbeidsmiljøundersøkelse.

For øvrig nyttes Hovedavtalen med lokal tilpasningsavtale samt personalreglementets retningslinjer for sikring av ansattes medbestemmelse. Det er avholdt 3 møter i Samarbeidsutvalget i løpet av 2008 og behandlet 13 saker. I tillegg til budsjett for embetet har de viktigste sakene til behandling vært revidering av lokal lønnspolitikk og oppfølging av arbeidsmiljøundersøkelsen.

98.5 Føringer på IKT-området

Det er rapportert i tråd med krav i embetsoppdraget når det gjelder informasjonssikkerhet og telling av lisenser

Vi har ikke ferdigstilt rutinebeskrivelser for Geodataområdet i embetet som planlagt i 2008.

Vi har i løpet av året startet oppbygging av GIS-kompetanse i flere avdelinger, men vi ser at det fortsatt er landbruks- og miljøvernavdelingen som behersker området best og klarer å bruke stedfestet informasjon mest aktivt i saksbehandlingen. Dette gjelder i første rekke bruk av eksisterende geodata i plansaker. Fylkesmannen i Aust-Agder har i løpet av 2008 implementert en kartløsning i Ephorte, basert på ArcIMS / GDWK. Det har vært ressurskrevende å få etablert

dagens stabile løsning.

Basisdata er oppdatert med data fra Norge Digitalt, samtidig som sentrale WMS løsninger er integrert. Embetet har i 2008 ikke hatt kapasitet til å produsere egne geodata.

98.6 FRI (Fylkesmennes regionale informasjonsnett)

98.7 Trippelnett

98.8 Sentral drift av Fri rettshjelp-ordningen

98.9 Drift av ePhorte helpdesk og ePhorte testsenter for fylkesmannsembetene

Resultatområde 99 Partistøtteordningen

I følge embetsoppdraget ingen rapportering i årsrapporten.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMAA	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 99	2	2 0
Sum:	2 0	2 0